

ББК84.4Лезг.

А-39

Рецензент — **Гавпров Г.Г.**, профессор.

Акимов Къ.Х. Лезги зарияр: куьмекчи **ктаб**. — Магачкъала, 2001. — 160 ч.

Акимов К.Х. Лезгинские писатели: справочник. — Махачкала, 2001. — 160 с.

Къ. Х. Акимован ктабда VII-XXI асиррин лезги зарийрикай: шаиррнкай, гьикаятчийрикай ва драматургрикай куьруь-куьруь малуматар, тарихдин тартиб хвена, ганва. «Лезги зарияр» — куьмекчи ктаб сифте яз акъатзава. Адакай алимривай, муаллимривай, студентривай, V-XI классра келзавай аялривай ва милли литературадал рикI алай гьар са касдивай менфят къачуз жеда.

Книга Акимова К. Х. «Лезгинские писатели: справочник» содержит краткие сведения о лезгинских писателях VII-XXI веков: поэтах, прозаиках и драматургах. Издается впервые. Справочником могут пользоваться ученые, преподаватели, студенты, учащиеся V-XI классов, а также все те, кто интересуется национальной литературой.

Справочник издается при финансовой поддержке Общественно-благотворительного фонда "Шах Вече" (г. Дербент), которому автор выражает благодарность.

ББК 84. 4

Акимов К.Х. 2001 г. Союз лезгинских писателей.

ЛЕЗГИ ЛИТЕРАТУРАДИН ЧАН АЛАЙ ТАРИХ

XXI асирда чаз лезги литературадикай, миллетдин ацукьун-къа-рагьун, яшайишдин жуьреба-жуьре терефар, алатай ва алай девирар, психология ва философия къалурзавай зурба ивирдикай, члалан искусстводикай хьиз, рахадай мумкинвал хьанва. Ам алатай асир-дин 20-80-йисара, Советрин гьукуматдин къанунар ва къайгьудар-вал себеб яз, йигин еришралди вилик фена, цДудралди бажарагьлу зарийрин-писателрин шииратдин, гьикаятдин ва драмадин эсер-ралди девлетлу хьана, бегьердиз атана.

Милли литература халкъдин руьгьдин хазина я. Булахрикай кламар, кламарикай вацДар, вацГарикайни гьуьлер жезвай хьиз, виш, агьзур йисара художественный эсеррикай: шииррикайни гьикайрикай, поэмайрикайни повестрикай, дастанрикайни романрикай, драмайри-кайни комедийрикай милли литература, милли руьгьдин хазина, ара-дал атана. Ада Дагьустандин, Россиядин ва Азербайжандин халкъа-рин литературадик вичин лайихлу пай кутуна ва кутазва.

Лезги литература халкъдин руьгьдин игьтияжриз жаваб гузвай гьалдиз атунихъ вичин бинейр ва себебар ава. Сифте нубатда, къейд ийин: лезгийр манийрални макьамрал, къисайрални дастанрал, ши-иррални гьикайрал рикI алай халкъ я. Гьавилай дегь заманрилай инихъ мазанар (ашукьар) ва зарияр (гзаф зарияр ашукьарни тир) халкъдиз кланда, абуруз хуьре-кIвале гьуьрмет, къимет ава. РикIел хкин: алатай ассирра мел-мехьер далдам-зуьрне алайди жедай, жен-гиниз физвай къушундин къилени мазани далдамчи акьвазардай. ИкI, лезгийрихъ дувулар агьзур йисарин деринриз фенвай чIал, махсус культура, литература ва искусство авайди тестикъ жезва.

Чи алимрин: Гь. Гьажибегован, А. Агьаеван, Гь. Гашарован, Гь. Садыкъидин, А. Шихсаидован, Р. Кельбеханован, М. Ярагьмедо-ван, Я. Яралиеван ва мсб. ахтармишунри лезги литературадин тарихдин сергьатар йис-сандавай гегьеншарзава. 1927-йисуз Мос-квада печатдай акьатай "Лезги шаиррин чIалар" ктаб XIX асирдин шаир Етим Эминалай, 1958-йисуз Магьачкъалада акьатай "Лезгий-рин поэзиядин антология" XVIII асирдин шаир Кьуьчхуьр Саида-лай, 1978-йисуз акьатай антология XVII асирдин шаир Ялцугь Эми-налай, 1990-йисуз акьатай "Лезгийрин революциядин вилик квай девиррин литература" кватIал XIV асирдин шаир Кьуре Мелика-лай башламиш хьанва. Кьве йисалай лезги литературадиз VII асир-дин шаир Давдакъ хтана.

Лезги литература, тарихдин вакъийрихъ галаз сих алкъайра аваз, арадал атана, вилик фенва ва физва. Адан бинеда халкъдин мецин эсерар, тарихдин эсерар ва къадим Алпанистандин, яни Кав-каздин Албаниядин, литература ава.

Малум тирвал, лезгийр алпан халкъарикай сад я. Профессор Я. Яралиеван ахтармишунри чи халкъдин культурадин тарих мадни са шумуд виш йисан къадим хьувуна. 90-йисарий сифте къилера алим-ди субут авурвал, алпанрин кхьинар лезги чIалан са нугьатдал авунва, яни алай аямдин I-VII асирра Алпанистанда лезги чIал гьвечи тайифаяр чеб-чпихъ галаз рахазвай, гьукуматдин фарма-нар ва литературадин эсерар кхьизвай чIал тир. ("Самур" газет, 1993-йисан апрель). Гьавилай алпанрин культура, литература ва тарих гьам лезгийрин, гьамни лезги ва Дагьустандин чIаларал ра-хазвай халкъарин ирс яз гьисабзава. И важиблу месэладихъ галаз алакьалу яз, алпанрин зарияр ва алимар: Давдакъ, Дасхуьруьнви Моисей, Мехсети-Ханум, Ширванви Хагани, Кушуви Михьит-тар, Хиниви Зайнаб, Генжеви Низами ва мсб. лезги культурадиз, литературадиз ва илимдиз хтун тебии кар я. Къадим культурадин, кхьинрин ва улубрин сагьиб тир алпан ва алай девирдин лезги халкъарин алакьаяр профессор Я. Яралиева "Алпанрин кхьинар ва лезги чIал" ктабда (Магьачкъала, 1995) ачухарнава.

2000-йисуз Я. Яралиева мад са надир ахтармишун къилиз акьуд-на: алимди гьеле 1908-йисуз Крит къураматдилай жагьай чепедин чархунал авунвай кхьинар (абур тахминан цДийи аямдилай 1700 йисан вилик шикилралди атIанва) сифте яз кIелна ва лезги чIалаз мукьва Кавказдин са чIалал авунвайди тайинарна. ("Дагьустандин правда", 2000-йисан 17-май). Ихьтин къиметлу ахтармишунри чи халкъ Мукьвал РагьэкьечIдай патан къадим халкъарихъ галаз яшай-ишдин, культурадин, литературадин ва маса жигьетрай алакьалу хьайиди субутарзава.

Муькуь патахъай, чаз малум тирвал, лезги зарийрин ва алмирин эсерар гъеле дегь заманра Рагъэкъечдай патан халкъариз малум тир. Абурукай хейлинбур, А. Шихсаидова ва М. Ярагъмедова тес-тикарзавайвал, Ирандин, Туьркиядин, Азербайжандин, Гуржис-тандин, Эрменистандин ва маса гьукуматрин архиврани фондара, ирссагъибриз хабар авачиз, ама. Ихътин зарийрик винидихъ тварар къунвай Алпанистандин, Ширвандин ва Муьшкуьрдин шаирар, гьугъуьнин асирра яшамиш хъайи Къурагъви Маруф, Лезги Хва ва масаоур акатзава.

Чи литература алпан ва лезги чаларал арадал атана ва вилик фена. Тарихдин вакъийрин ва гьаларин таъсирдик алатай асирра гзаф лезги зарийри чпин эсерар фарс, араб, туьрк ва азербайжан чаларал теснифна. И карди къунши халкъарин арада авай алакьаяр мадни мукьва авуна ва вилик фенвай литературайрин тежриба-дикай менфят къачудай мумкинвал гана: лезги литература, Рагъэкъечдай патан литературадин са хел яз, ирелу хъана.

Лезги литературадин къилрн темаяр бинедилай халкъдин яшайишдихъ ва тлебиатдихъ галаз алакьалу тир. Зарийри фи-кир-фагъумзавай, гекъигзавай, чпин гьиссер ачухарзавай: арадал яшайишдикай, тлебиатдикай ва муьгъуьббатдикай тес-нифнавай эсерар, философиядин шиирар атана. VII асирдин шаир Давдакъан "Чехи шарвал Жаваншир къейила авур ишел" эсер-дай гъа девирдин яшайишдин шикилар, адетар, къанажагъ ва шаирдин устадвилдин дережа аквазва.

Алатай асирра лезги литература, жинсериз пай тахъана, яни лирикадин, эпосдин ва драмадин лишанар квай эсерин къватгал яз, вилик фена. (Михъи гьикаятдин ва драмадин эсерар анжах XX асирдин сифте къилера арадал атана). Ятлани абуруз жанрайрин жуьреба-жуьревал хае тир: чав VII асирдай Давдакъан яедин чални Дасхуьруьнви Моисеян тарихдинни гьикаятдин эсер, XII асирдай Мехсети-Хануман гьезеларни рубаяяр, Ширванви Хаганидинни Ген-жеви Низамидин поэмаяр агакънава. Лезги литературадиз фарс, араб, туьрк ва маса литературайрин жанрияр къевзвай ва цийи накъвадал милли лишанар кваз экъечъавай.

Къецепатан чаларин ва литературайрин таъсирдиз килиг таву-на, лезги зарийри чпин эсерар дидедин чалал теснифзавай, и карни къвердавай гужлу жезвай. Чав агакънавай делилрай аквазвайвал, XIV асирда Куьре Мелика, XV асирда Миграгъ Къемера, XVI асир-да Мискин Велиди, XVII асирда Лезги Къадира, XVIII асирда Къуь-чхуьр Сайда ва маса зарийри дидедин чалал лап гуьзел эсерар теснифна, литература халкъдин руьгъдин игътияжриз мукьва аву-на. И адалатлу рехъ XIX асирда Етим Эмина давамарна, адан шиират еке дережадив агакъна.

XIX асирда Лезгистан Урусатдик акатна, чи халкъдин культура-диз, литературадиз урус ва Европадин культуради, литературадиз таъсир ийиз башламишна. И кар XX асирда мадни гужлу хъана.

XX асирда лезги литература, винидихъ къейд авурвал, йигин еришралди вилик фена: ам вири жинсерин ва жанрайрин э с е - рар авай, тамам, дигмиш хъанвай литературадиз элкъвена; са жерге бажарагълу зарийри: Стлал Сулеймана, Хуьруьг Тагъира, Алибег - Фетягъова, Къияс Межидова, Забит Ризванова, Межид Гъажиева, Алирза Саидова, Байрам Салимова, Жамидина, Ибрагъим Гъуь-сейнова, Азиз Алема, Ханбиче Хаметов ади ва масабур у лезги ва Дагъустандин литературайра лайихлу чка къунва.

XX асирдин 90-йисарин ва XXI асирдин сифте къилерин литера- тура уьлкведа общественно-политический къурулуш дегиш жезвай, демократиядиз рехъ ганвай ва социализм гужуналди капитализмдалди эверзавай, халкъарик къалмакъал акатнавай шартлара вилик физва. Ихътин шартлара, тлебии кар яз, лезги зарийрин яратмишунриз халкъдин къисмет члуру патахъ гьяззавай месэлайри: советрин халкъарин гьукумат - СССР чуклуни, лезги халкъ, адавай хабарни къун тавуна, къве чкадал пай авуни, халкъдин мал-девлет тараш авуни, инсанар бейкар хъуни ва кесибиле гьатуни гзаф таъсирзава.

Хайи ватандикай ва халкъдикай къагъриманвилдин эсерар, уьлкве- да къиле физвай ахлакъсуз гьерекатрикай сатирадин эсерар кхъини- лай гъейри, лезги зарийри общественно-политический гьерекатра- ни иштиракзава. 1989-йисуз лезги халкъдин "Садвал" гьерекат ара- дал атун ва адан къвалах З. Ризванованни И. Шерифован, Б. Салимованни М. Меликмамедован, Ф. Нагъиеванни А. Мурсалан, А. Магъмудованни Х. Хаметованни тварарихъ галаз алакьалу я. Лезги халкъ сад хъувунин ва Лезгистан Республика тешкилуни

мурадихъ ялзавай зарийрин са дестеди 1990-йисан 27- октябрдиз Магъачкъалада тарихда сифте яз лезги писателрин съезд къватІна ва ЛПС - Лезги писателрин союз тешкилна. Къибле Дагъустандин районра ва шегъерра вичин отделенияр авай яратмишдаи союзди зарийриз куьмекар гузва, милли литература ва искусство пропаганда ийизва, "Шарвили" газет акъудзава, Азербайжанда яшамиш жезвай лезги зарийрихъ галаз алакъяар хуьзва.

Милли литература вилик финиз гъам гъукуматдин газетри ва журналри ("Лезги газет", "Самур", "Кард", "Дагъустандин дишегъли ва мсб.), гъамни аслу тушир газетрини журналри ("Садвал", "РикІин гаф", "Шарвили", "Самур", "Алпан", "Лезгистан", "Ватан" ва мсб.) еке куьмек гузва. Милли чІаларин, литературайрин ва искусстводин гъакъиндай гъукуматдин къайгъударвал зайиф хъанвай ва базардин алакъяар арадал хканвай девирда аслу тушир газетар ва журналар акъуд жезмач, гъукуматдинбурни кьериз-цІаруз акъатзава, ктабханаярни лап четин гъалда ава: Дагучпедгиз агал хъувуна, Дагкнигоиздатдиз пулдин такъатар бес къадар ахъайзавач. Ихътин шартІара зарияр чпин эсерар хсуси такъатралди ва къаюмрин куьмекдалди акъудуниз мажбур жезва, ихътин мумкинвални виридахъ авач.

Амма литературадин гъерекат акъвазнавач, акси яз, йигин хъанва: уьлкведа ва дуьньяда къиле физвай вакъиайри цІийи-цІийи эсерар арадал гъизва. Лезги зарийриз милли культурадихъ, литературадихъ, чІалахъ ва тарихдихъ авай майилар мадни хци ва гужлу хъанва, абуру халкъдин азадвилехъ ва садвилехъ ялзава. Нетижада и темайрай цІудралди шиирар, манияр, гимнияр ва поэмаяр, "Шарвили" эпос печатдай акъатна, кІелзавайбурув агакъна. Абурун къилин игитар лезги халкъдин къагъриман рухъаяр: Шарвили, Гъажи Давуд, Ярагъ Мегъамед ва масабур я. Лезги шииратдин дережа хкаж хъунин, адан агалкъунрин гъакъиндай чи бажарагълу шаирриз: Жамидиназ "Ам ваз чидач" ктабдай, А. Къардашеваз "Ватандин гум" ктабдай республикадин премияр ва Б. Салимоваз "Дагъустандин халкъдин шаир" тІвар гуни, 2000-йисалай Ахцегъа "Шарвили" эпосдин сувар тухуни шагъидвалзава.

Шииратдихъ хъиз, темайрин, эцигъавай месэлайрин ва жанрайрин жигъетрай агалкъунар гъикаятдихъ ва драмадихъни ава. 90-йисара лезги гъикаят цІийи жанрайрин эсерри: А. Магъмудован "Беси" тІвар алай детективный повестди (1990), М. Меликмамедован "Лезги тІвар алатІа. . ." эсседи (1991), Ф. Беделован "Миф" романди (1993), А. Агъаеван "Пад хъайи рать" (1993) ва Гъ. Къурбанан "Ирид чин алай хуьр" (1997) сатирадин романи девлетлу авуна.

Ни литературада къвердавай гъаф чка романри къазва: абурун къадар 25-далай алатнава. Уьмуьр дериндай ва гъаф терефрихъай къалуриз алакъдай жанр яз, лезги романдин сергъатар гегъенш жезва: кІелзавайбурув "Самур" журналдин чинрилай К. Казимован "Имамали-бег" роман-хроника (1998-1999) агакъна. 2001-йисуз и 'журналди Гъ.Къурбанан «Къилинж Къемер» роман чапна.

XXI асирдин сифте къилера лезги литературада цІудралди апар къунар авай зарийри - шаирри, гъикаятчийри ва драматургри дурмулудаказ цІийи-цІийи эсерар яратмишзава.

Лезги литература маса чІаларални вилик физва: бязи зарийри ~чпин эсерар урус (Сфи-Буба, М. Каиди, З. Акимова, З. Аминова, • Я.Эфендиев ва мсб.), азербайжан (К. Келентеров, Т. Агъавердиев, С. Керимова ва мсб.) ва туьрк (Н. Самури ва М. Эсер) чІаларал 'теснифзава. Лезги чІалал чпин эсерар, вилик асирра хъиз, маса - миллетрин векилрини (К.Агъмедова ва мсб.)кхъизва.

2000-2001 йисара чав са шумуд заридин сад лагъай ктабар: М. Агъмедован "Камбар булах", А. Ашурагъаеван "Илгъамдин лепер", А. Межидован "Вафалувал", СтІал Сулейманан райондин зарийрин эсеррин къватІал "Куьредин ярар" ва мсб. агакъна. Анжах гъайиф чІугуналди лагъана кІанда: литература пропаганда авунин ва маса гунин къайдаяр базардинбуруз элкъуьрун себеб яз, цІийи ктабар районрин, хуьрерин туьквенриз ва библиотекайриз хквезмач, гъавиляй абур милли литературадал рикІ алайбурув четиндаказ агакъзава.

Литературадиз зарийрин цІийи несилар къвезва. Абуру гъазурун милли мектебра тешкилнавай литературадин къватІалра, чна 1993-йисуз Магъачкъалада ачухнавай "Жегъил литератор" махсус мектебда, Дагъустандин гъукуматдин университетра къиле физва.

Милли литература вилик финиз таржумачийрин къвалахди -араб, азербайжан, туьрк, урус, фарс, Дагъустандин халкъарин ва маса чІаларай лезги чІалаз, лезги чІалай уьлкведин ва къецепатан чІалариз '

литературадин, тарихдин ва илимдин эсерар экъуруни, дуьньядин литературадин лап гуьзел эсерар лезги чӀалал акъудуни еке куьмек гузва. Ихътин кӀвалах дегъ заманра башламиш хъана: месела, алпан зари ва алим Дасхуьруьнви Моисеян "Алпанрин тарих" ктаб эрмени чӀалаз, арабрин, персерин, грекрин, эрменирин зарийрин эсерар алпан ва лезги чӀалариз элкьуьрна.

Таржумачийрин гьамиша виле акъан тийидай, амма еке метлеб авай кӀвалах къвердавай кьизгьи хъана ва чи йикъарани давам, жезва. XIX-XI асирра и кар урус чӀалахъ галаз гзаф алакьалу хъана: 1892-йисуз Башир Султанова лезги халкъдин махар ва мисалар сифте яз урус чӀалаз таржума авуна ва Тифлисада печатдай акъудна; 1929-йисуз Али Гьасанова вичин буба Алкъвадар Гьасанан "Дагъустандин эсер" ктаб азербайжан чӀалай урус чӀалаз элкьуьрна, Магъачкъалада печатдай акъудна.

Советрин девирдин йисара урусрин машгьур писателрин: А. Пушкинани Ю. Лермонтован, Л. Толстойни М. Горькийдин, М. Шолоховани В. Маяковскийдин ва мсб., виликан СССР-дин халкъарин литератураин векилрин: Дж. Джабаеван, У. Батираян, И. Къзакъан, Магъмудан, Р. Гьамзатован, А. Абу-Бакаран ва мсб. са жерге эсерар лезги чӀалаз элкьуьрна, кьилди ктабар, антологийар ва кӀватӀалар яз акъудна. Абу таржума авунин карда тӀвар-ван авай зарийри: Алибег Фетягьова, Зияудин Эфендиева, Алирза Саидова, Межид Гьажиева ва мсб., алмри: Мегьамед Гьажиева, Гьажид Аликберова, Надир Абдулжамалова ва мсб. иштиракна, чпин бажарагъ къалурна.

XX асирдин 80-90-йисара лезги таржумачийрин десте мадни къалин хъана. Ш. Юсуфова урус чӀалай лезги чӀалаз Г. Лезгинцеван "Дагъларай тир инсан" роман, А. Къардашева лезги чӀалай урус чӀалаз Е. Эминанни С. Сулейманан шиирар, Р. Ризванова лезги чӀалай урус чӀалаз З. Ризванован повестар ва "Шарвили" эпос элкьуьрна.

Алай девирдин четин шартӀаризни килиг тавуна, алмри ва критики лезги литература ахтармишун, литературадин илим вилик тухун давамарзава. И жигъетдай Р. Кельбеханова С. Сулейманан, Х. Тагъиран ва А. Фетягьован яратмишунрикай кхъей пуд ктаб (1995), Гь. Гашарован "Лезги литература: тарих ва алай девир" тӀвар алай чӀехи монография (1998), Къ.Акимован «Лезгийрин милли гьикаят» (1998) ва маса ахтармишунар къалуриз жеда.

Литературадин илимда кьилди зарийрин уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ ахтармишун давам жезва. Литературадин илимдиз жегьил алмарни гьахъзава: Т. Гьажимурадовади Етим Эминан яратмишунрай, С. Бедирханова азербайжан чӀалал теснифай лезги шаиррин яратмишунрай, М. Кельбехановади Ибрагьим Гьуьсейно-ван яратмишунрай агалкъунралди кандидатвилдин диссертаци-яр хвена. А. Мирзебегован сад лагъай илимдин ктаб "Алкъвадар Гьасан азербайжан чӀалал кхъей яратмишунар" (1999) ва Фейзу-дин Нагъиеван «СтӀал Сулейманан яратмишунар: текстологиядин месэляяр» (2001) метлеблу ахтармишунар хъанва.

Лезги литературадин чӀалан месэляяр ва кьилди зарийрин (Е. Эминан, С. Сулейманан ва мсб.) эсеррин чӀал тӀвар-ван авай алмри: Р. И. Гьайдарова, А. Г. Гуьлмегьамедова, ва мсб. активнидаказ ахтармишзава.

Лезги литература фадлай халкъдин руьгьдин игътияждиз, руьгьдин хазинадиз элкьвенва. Ихътин, гьар са терефдихъай тамам ва дерин, литература гьвечӀи ва чӀехи яшарин кӀелзавайбурув агакъарун патал, винидихъ тӀварар къунвай хътин ктабрилай гьейри, гьзд; са заридикай куьрелди суьгьбетзавай куьмекчи ктаб-справочникни фадлай герекзава. Куьмекчи ктабдихъ игътияж авайди а кардай малум жезва хьи, лезги литература, кьилди учебный предмет яз, Дагъустандин ва Азербайжандин мектебра, юкъван пешекар училищейра, колледжра ва университетра чирзава, амма аялар, Бтудентар ва муаллимар патал куьмекчи ктабар авач.

Чна "Лезги зарияр" ктаб патал делилар кӀватӀиз гзаф йисар тир. Адай сифте малуматар "Шарвили" газетдиз (1996, №№ 1-5) акъатна. Гуьгьуьнин йисара саки вири ктабдиз "Самур" журналди (1998-2000) экуь дуьнья къалурна.

"Лезги зарияр" ктаб сифте гафуникай ва VII-XXI асирра яшамаш хъайи, алай вахтунда яшамаш жезвай зарийрикай кхъенвай 270 малуматдикай ибарат я. Алатай ва алай девиррин зарийрин къадар мадни гзаф я. Абурукай гьиле авай ктабдик кутадайбур хкъадайла, чна ихътин шартӀар фикирда къуна: халкъдин арада машгьур хьун, милли литературадик пай кутун, сад-къве ктаб печатдай

акъатун ва бязи авторрихъ ктабар акъуддай мумкинвал тахъун. ; Теклифзавай ктаб илимдин бинедаллаз гъазурдайла, чна ихътин ^жигъетдай маса халкъарихъ хъанвай тежриба чирна ва агъадихъ Галай чешмерикай: "Дагъустандин советрин писателар" ктабди-кай, лезги шииратдин ва гъикаятдин антологийрикай ва ктабрикай, газетрикай("Коммунист", "Лезги газет", "Шарвили", "Риклин гаф" ва мсб.), журналрикай ("Дуствал", "Самур", "Лезгистан", "Кард", "Дагъустандин дишегъли" ва мсб.), литера-јгура ахтармишзавай алимрин (А. Агъаеван, Гъ. Гашарован, Ф. Вагъабован, Р. Кельбеханован, Гъ. Садыкъидин, М. Ярагъмедоран ва мсб.) ктабрикайни макъалайрикай ва жуван хсуси архивди-^сай менфят къачуна. Абур зарийриз талукъ саки гъар са малумат-^цин эхирда чешмеяр яз къалурнава: артухан малуматар чириз кланзавай касдивай твар къунвай ктабдикай, журналдикай ва я ^газетдикай менфят къачуз жеда.

"Шарвили" газетдиз ва "Самур" журналдиз акъатай малумат-ј)НК чна хейлин дегишвилер кухтуна ва, клелайбурун теклифар фикирда къуна, девлетлу хъувуна. Ятлани, лазим делилар тахъун себеб яз, са бязи зарийрикай (Шихзада Веледовакай, Ася Абасовадикай, Зерифа Къасумовадикай, Бажиханум Исаевадикай ва мсб.) малуматар гуз хъанач.

"Лезги зарияр" куьмекчи ктаб печатдиз гъазурдайла чпин къиметлу меслатралди, алава малуматралди куьмекар гайи алимриз, зарийриз: Касбуба Азизхановаз, Азиз Алемаз, Гъажи Гашароваз, Жамидиназ, Азиз Мирзебеговаз, Тъахъверди Рамалдановаз ва Дашдемир Шерифалиеваз авторди пара къадар сагъраи лугъузва. Хийирлу теклифар чна жележегдани хушвилелди къабулда ва ктаб къвед лагъай сефер акъуддайла ишлемишда. **Чи адрес:** Магъачкъала, Леваневскидин куьче, 4. Педагогикадин институт. Гъурметлу .келзавайди! Ви гъиле лезгийрин милли литература арадал гъайи ва 'алай вахтунда гъизвай къелемэгълийрикай суьгъбетзавай ктаб, мил- (Ли литературадин чан алай тарих, ава. Чаз вун адан сагъиб хъана кланзава

ДАВДАКЪ (VII асур)

Чехи мазан-ашукъ Кертагъ Давдакъ къадим лезгийрин (алпанрин) твар-ван авай шаир ва философ-алим я. Ам Кавказдин Албаниядин Гирдиман вилайтда яшамиш хъана ва Жаваншир шарвалдин (пачагъдин) рикI ал аи арифдар тир.

Давдакъан эсеррикай чав "Чехи шарвал Жаваншир къейила авур ишел" твар алай ясдин члал агакънава. Ам I40 царцIикай ибарат члехи шиир я. Шиирда шарвал Жаванширан къамат ганва ва шаирди адахъ яс члугъазва. И эсердай аквазвайвал, ам теснифнавайди дерин чирвилер авай, вичин гъиссер къалуриз алакъдай члалан устад, бажарагълу шаир я.

Давдакъакай сифте малуматар алпанрин зари ва тарихчи Дасхуьруьнви Моисеян "Албанрин тарих" ктабда ганва.

Давдакъ эхиримжи йисаралди эрменийри чпин, азербажанри чпин шаир яз гъисабзавай. "Чехи шарвал Жаваншир къейила авур ишел" чав грабар (къадим эрмени) члалал кхъенваз агакънава: эрменийрин Григорьянан килисадин векилри Алпан эдебиятдин имаратар тергзавай ва чпин члалаз элкьуьрзавай, тестикъарзава АР-дин академик З. Буниятова. АР-дин алим, профессор М. Жаферзадеди кхъизва: "Азербажандин туьркер Мидияда ва Албанияда битав халкъ ва тайифа хъиз яшамиш хъайиди туш. . . Жаваншир къейила, теснифнавай ясдин члал эрмениди кхъин тавунвай хъиз, туьркдини кхъенвач". Алимри тестикъарзава: Кертагъ Давдакъ алпан шаир я.

Давдакъан "Чехи шарвал Жаваншир къейила авур ишел" лезги члалаз шаир Азиз Мирзебегова элкьуьрна ва печатдиз акъудна.

Чешмеяр:

1. Каганкатваци М. История агван. —СПБ, I86I.
2. Буниятов З. Азербажан в VII-IX вв. Баку, I965.
3. "Садвал", I99I-йисан 6-7 нумраяр.
4. "Риклин гаф", I992-йисан 3-4 нумраяр.

ДАСХУЬРУЬНВИ МОИСЕЙ (VII асур)

Чехи зари ва алим Дасхуьруьнви Моисей VII асирда Алпанистанда яшамиш хъана. Ам дуьньяда вичин "Алпанистандин тарих" ктабалди машгъур хъанва. И къадим эсер 625-йисуз алпан члалал

кхъенва, са шумуд виш йис вилик эрмени, урус, француз ва маса чӀалариз таржума авунва. Адан копияр Эрменистандин Матенадаран библиотекада хуьзва.

"Алпанистандин тарих" лезги халкъарин тарихдикай теснифнавай сад лагъай чӀехи эсер я. Тарихчиди вичин ктабда IV-VI асиррин алмирин ктабрикай менфят къачунва ва вич шагъид хъайи вакъиайрикай суьгъбетзава. Суьгъбетни кӀелиз хуш къведайвал, рангар ядай гафар ишлемишиз, авунва.

Моисей Дасхурьунвиди "Алпанистандин тарих" ктабдалди лезги миллетрихъ цӀийи аямдин сифте асирра кьилди гьукумат, культура, кӀел-кхъин ва литература хъайиди субутарзава. И кьимет авачир хътин ктабдалди чӀехи камалӀегълиди гьам вичин халкъдиз, гьамни вичиз зурба гьумбет эцигна.

Чешмеяр:

1. Моисей Дасхуринви (Мовсес Каланкатуаци). История страны Алуанк. -Ереван, 1984.

2. Тревер К. В. Очерки по истории и культуре Кавказской Албании (IV в. до н. э. -VII в. н. э.). -М. -Л. , 1959.

3. Алиев К. Античная Кавказская Албания. -Баку, 1992.

4. Бадалов Ф. А. История лезгинского народа и государства (У тыс. до н. э. -X в. н. э.). - Дербент, 1998.

МЕХСЕТИ-ХАНУМ

(1090-1180)

XI асирда алпан шаиррин арада машгьур хъайи Генжеви Мехсети-Ханум тахминан 1090-йисуз агьваллу хзанда дидедиз хъана Ватанда адан тӀвар Магъизада тир. Шаирвилин верги ганвай рушайкай Сельджукрин Санджар султандин рикӀ алай ашукъ хъана.

Мехсети-Ханума вичин гзаф эсерар фарс чӀалал теснифна, ам са жерге шииррин, гьезелрин, рубаийрин ва маса эсеррин автор я. Мехсети-Хануман эсеррай гьа девирдин дишегълидин муьгъуьббат, дердер ва гьамар аквазва.

Мехсети-Ханум азербайжанри чпин шаир яз гьисабзава. Адан ирс лезги халкъаризни талукъ я. Шаирдин са шумуд рубай лезги чӀалаз таржума авунва.

Шаир 1180-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Бакиханов А. Гюлистан-и Ирам. -Баку, 1991.

2. Азербайжандин поэзиядин антология. - "Дуствал", № 2,1980.

ШИРВАНВИ ХАГАНИ (1121-1191)

ТӀвар-ван авай алпан шаир Ширванви Алидин хва Афзаладин Ибрагъим (тарихда ам Ширванви Хагани яз гьатнава) 1120-йисуз Ширван вилайтдин Мелгъем хуьре дидедич хъана. Буба кечмиш хъайила, ам вичин халу Омара, машп.ур алимди-духтурди, хвена ва илимдин рекъе туна. Бажарагълу жегъилди арифдарвилин, шаирвилин рехъ хъяна. Гуьгъуьнилай адакай Ширвандин шагъ Ш-Минучихрдин рикӀ алай шаир хъана, адап Хагани, яни хандин, тӀварни акьалтна.

Ширванви Хаганиди вичин эсерар: шиирар, гьезелар, рубаияр, поэмаяр, гьа девирдин алпан шаиррин адет хвена, фарс чӀалал теснифна. Абурукай анжах са шумуд гьезел, рубай ва "Къве Иракдиз савкъват" поэмадай чӀук лезги чӀалаз таржума авунва.

Азадвилехъ ва гьахълувилехъ ялзавай шаирди шагъдиз акси чӀаларни теснифна. Ам 1191-йисуз Меккедиз физвай рекъе кечмиш хъана, Тебриз шегъердин шаиррин Сургъаб тӀвар алай сура ку-чукнава. Хагани азербайжанвийри чпин шаир яз гьисабзава, адан ирс лезги халкъаризни талукъ я.

Чешмеяр:

1. Бакиханов А. Гюлистан-и Ирам. - Баку, 1991.

2. Крымский А. Е. Низами и его современники. - Баку, 1981.

3. Азербайжандин поэзиядин антология. -"Дуствал", № 2,1980.

КУШУВИ МИХЪИТАР

(130-13)

ЧӀехи зари ва алим Михъитар (тарихдин ктабра ам Мхитар Гош яз гьатнава) 130-йисуз Алпанистандин Куш хуьре дидедиз хъана.

Кушуви Михъитаран зурба ирс яз къве ктаб ама: " Алпанрин

тарих" ва "Къанунрин кватІал". Сад лагъай ктабдин тІварцІай аквазвайвал, М. Кушувиди Моисей Дасхуруьнвиди башламишай кар давамарна - Алпанистандин тарихда хъайи агвалатар галай-галайвал кхъена. Санлай къачурла абур XII асирдиз талукъ я. Къвед лагъай ктабда алпан халкъарин адетар ва хашпара диндин къанунар кватІава.

М. Кушувидин ктабар эрмени, азербажан, урус ва маса чІалариз таржума авунва. Абур лезги халкъарин тарихдин, культурадин ва литературадин къиметлу ивиарар-гуьмбетар я*

Кушувиди Михьитар I2I3-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. История древнего мира. - М. 1991.

2. Вопросы истории Кавказской Албании. -Баку, 1962.

3. Ихилов М. М. Народности лезгинской группы. -Махачкала, 1967.

4. Бадалов Ф. А. История лезгинского народа и государства , 1998.

ХИНИВИ ЗАЙНАБ

(XНасир)

і Шаир Зайнаб XII асирдин сад лагъай паюна яшамиш хъана. Ам лезги миллетдик акатзавай хиналугъ тайифадин Хин хуьре дидедиз хъана. Бажарагълу руша жегъилзамаз шиирар туькІуьриз ва чуьнгурдихъ галаз манияр лугъуз башламишна.

Хиниви Зайнабан уьмуьр ва яратмишунар Ширвандин шагъ Манучихрдин паб Тамара-ханумахъ галаз алакъалу я.

Зайнаба вичин эсерар: шиирар, манияр, рубаияр дидедин, араб ва фарс чІаларал теснифна.

Чав агакънавай рубаийрай аквазвайвал, Зайнабахъ дерин чирвилер ва тагъсил (образование) ава. Ада вичин чІалар, рубаийрин истемешунрал амал авуна (философиядин мана хъун, цийи-цїийи фикирар лугъун, 1, 2 ва 4 - цІарар рифмада хъун), теснифнава ва абур РагъэкъечІдай патан машгъур шаиррин рубаийрилай са куьнални усал туш.

Ширвандин шагъ Манучихр кечмиш хъайила, Тамара бубадин ватандиз хъфена. Шаир Зайнабан уьмуьр гьикІ куьтягъ хъанатІа, малуматар авач.

Чешмеяр:

1. Ризванов ЗХиняй тир шаир Зайнаб. - "Рикъш гаф", 1992-йисан 25-апрель.

ГЕНЖЕВИ НИЗАМИ

(I14I-I202)

Дуьньяда тІвар-ван авай шаир, литературадин зурба классик Генжеви Низами (Заки ад-Динан Юсуфан хва Ильяс) I44I-йисуз Шагъ дагъдин ценерив гвай Къум хуьре дидедиз хъана. Алай вахтунда Къум хуьр АР-дин Къах райондик акатзава, ам лезги тайифа цІахуррин хуьр я. Шаирди вичикай кхъенай: "Зун, мирвари цуьк хъыз, Генжедин гьуьлуьз аватнаватІани, дагъда авай Къум шегъердай я".

Лебиатди зурба бажарагъ ганвай инсан яз, Низамиди Генже шегъердин ва маса медресайра чирвилер къачуна, гзаф илимар (тарих, география, философия, логика, астрономия, медицина ва мсб.) дериндай чирка, алмирин арада гьуьрметлу чка къуна. Ада вичин сад-садалай гуьзел эсерар: шиирар, гьезелар ва поэмаяр фарс чІалал теснифна.

Генжеви Низами дуьньядин литературада "Сирерин хазина", "Хосров ва Ширин", "Лейли ва Межнун", "Ирид гуьзел", "Шараф-наме", "Икъбал-наме" ва "Искендер-наме" поэмайри машгъур авуна.

Зариди вичин поэмаяра Дагъустандин халкъарикай, шегъеррикай ва хуьрерикай суьгъбетнава, "Искендер-намеда" шаирди Македонви Искендер Дербентдиз атуникай, лезги халкъдикай, адан игитвилерикай хуш гафар кхъенва. Малум тирвал, адан уьмуьрдин юлдаш Афак Дербентдай тир. 1991-йисуз, Низами дидедиз хъайдалай инихъ 850 йис тамам хъун къейдун яз, Дербент шегъердин багъда чІехи шаирдиз гуьмбет эцигна - гъа икІ Низами вичин ватандиз хтана.

Низамидин эсерар фадлай Лезгистандин ва Дагъустандин алмирриз, ашукъриз, шаирриз (Ахцегъ Мирзе Алидиз, Ярагъ Мегъаме-

даз, Алкъвадар Гъсаназ ва мсб.) малум тир: абур рикI алаз кIелзавай, дидедин чIалариз элкьурзавай ва чуьнгуьрдихъ галаз лугьузвай.

1940-йисуз Низамидин эсерар Дагъустандин чIалариз (лезги, авар, дарги, къумукъ, лак ва табасаран) таржума авуна ва къилдин ктабар яз чапдай акъудна. Лезги чIалал акъатай ктаб туьлуьрайди, сифте гаф кхъейди ва Низамидин эсерар таржума авурди Агъалар Гъажиев я. Гуьгъуьнин йисара Низамидин эсерар лезги чIалаз Шагь-Эмир Мурадова, Байрам Салимова, Мавлуд Ярагъмедова, Азиз Мирзебегова ва маса шаирри элкьурна ва газетризни журналриз акъудна.

Низами дуьньядин литературадин гевгьер я. "Низамидин яратмишунрин экуьникай вири дуьньядин халкъарин эдебиятди хийир къачузва. . . Фарсарини, тажикрини Низами чпин классик яз гъисабзава ва ам абуруз рикIивай кIанзава. Низами хътин камалэгълийяр са халкъдинди яз гъисабун, чIехи гъалатI жеда. Ихътин камалэгълийяр чи вирибурунди я", - кхъизва Азербайжандин алим М. Жаферзадеди.

Низами 1202-йисуз Генже шегъерда рагъметдиз фена. Адан сур зиярат я. Низамидин тIвар Азербайжандин литературадин институтдал, театрдал ва маса медениятдин маканрал эцигнава.

Чешмеяр:

1. Алиев Р. От составителя. - Низами Генджеви. Избранное. - Баку, 1989.
2. Низами. Лирика. Таржумачи - Агъалар Гъажиев. - Магъачкъала, 1940.
3. Ярагъмедов М. Низами ва Дагъустан. - "Коммунист", 1991-йисан 14-май.
4. "РикIин гаф", 1993-йис, N 2.

КУЪРЕ МЕЛИК

(1340-1410)

Юкъван виш йисарин лезги литературадин бажарагълу великрикай ва халкъдин къагъриман рухвайрикай сад шаир Куьре Мелик я.

Куьре Мелик тахминан 1340-1410-йисара яшамиш хъана. Адан бине Лезгистандин Куьре магъал я. Шаир Абдул Фетягъан ва алимар тир Гъажи Гашарованни Мавлуд Ярагъмедован алахъунар себеб яз, 80-йисара кIелзавайбурув Куьре Меликан са шумуд шиир ("Гъамиша хъухъ викIегъ, къегъал", "Къул хуьз экъечI", "Вун бахтунин рекъе хъуьхъ", "Ярдин дидар" ва мсб.) ва гуьгъуьнилай "Мусиоат-наме" поэма ахгакъна. Аоур шаирди лезги, араб ва фарс чIаларал теснифнава.

К. Меликан чIалар-жавагъирар дерин мана кваз ва устаддаказ туькIурнава. Мана-метлебдин жигъетдай абур са шумуд чкадал пай жезва: ватанпересвилин чIалар, муьгъуьббатдин чIалар ва насигъатдинни философиядин бейтер.

Бажарагълу шаир зурба ватанпересни хъана - ада хайи ватан душманрикай хуьниз эвер гана. Шаир вичин халкъ магъул чапхунчийрикай азад ийизвай женгинин кIвенкIе акъвазна. И кар себеб яз, ам еке зулумрикни акатна.

1995-йисуз Куьре Мелик дидедиз хъайидалай инихъ 655 йис тамам хун Дагъустанда сифте яз къейдна: шадвилин марекаяр Магъачкъалада ва шаирдин ватанда - Курхуьрел къиле фена.

Чешмеяр:

1. Фетягъов А. Куьре Мелик ва адан яратмишунар. - "Лезги газет", 1990-йисан 7-март.
2. Лезгийрин революциядилай великан девиррин литература. ТуькIуррайди Гъ. Гашаров. - Магъачкъала, 1990.
3. "Лезги газет", 1995-йисан 13-ноябрь.

КЪУРАГЪВИ МАРУФ (XIV-XV асирар)

ЧIехи шаир ва алим Маруф ХГУ асирдин эхирда Къурагъа дидедиз хъана. Бажарагълу зариди лезги, араб ва фарс чIаларал ширатдин ва илимдин эсерар яратмишна.

Къурагъви шаирдин шиирар-рубаияр 1640-йисуз туькIурнавай гъилин ктаба (ам Азербайжандин гъилин хатIарин институтдин фондуна ава) гъатнава. И кIватIалда РагъэкъечIдай патан уьлквей-ра машгъур ва зурба шаиррин: Фирдовсидин, Дегълеви Хосрован, Луьтфидин ва маса къелемэгълийрин чIалар хуьни лезги заридин

къудратлувилин гъакъиндай шагъидвалзава.

Маруф, яни чидай, машгъур кас, -им заридин лаклаб я, тГвар тайин туш. Адан уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ ахтармишунал, ирс кIватIунал филологиядин илимрин доктор Мавлуд Ярагъмедов машгъул я.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1989-йисан I-октябрь.

МИГРАГЪ КЪЕМЕР

(1425-1456)

Лезги шаир дишегълийрин десте ХУ асирда бажарагълу мазан Къемера жанлу авуна.

Мазан Къемер 1425-йисуз Самур магъалдин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Гележегдин зари девлетлу ва савадлу хзанда чIехи хъана: адан буба миграгъви лезги, диде Арцахай (Къарабагъдай) гъанвай эрмени тир. Къемераз лезги ва араб чIаларал чирвилер ва тагъсил къачудай мумкинвал хъана. Ада и къве чIалални манияр теснифдай ва абур чуьнгуьрдихъ галаз мелера, межлисра лугъудай.

Мазан рушан уьмуьр бахтеузди хъана: ам бубади гужуналди хуьруьн кавхадиз гузвай. Къемер катна, вичиз кIанзавай гада Султалидин патав Къубадиз фена. Ина абуру хзан кутуна, къецепатан чапхунчийрин аксина женг чIугуна. Ирандин шагъ Сефевидрин Жуйнейд шейхинин къушунрихъ галаз къиле феи са женгина къведни къегъалвилелди телеф хъана. Миграгърин аскерри Къемеранни Султалидин мийитар хуьруьз хкана, жегъилрин рикI алай Эбеш таран кIаник кучудна. Им 1456-йис тир.

Шаир Къемер лезги вилаятра сифте "Мазан Къемер", эхирдай "Къилинж Къемер" лакIабар алаз машгъур хъана. Литературада ам "Миграгъ Къемер" яз гъатнава.

Къемеран чIалар XX асирдин 60-йисара Миграгърин къужайрин ва къарийрин рикIел аламай, ашукъ Гъезерчиди чуьнгуьрдихъ галаз лугъузмай. Абур сифте печатдиз шаир Абдул Фетягъа акъудна, ктабра гъатнава, Дагъустандин мектебра ва университетра чирзава.

М. Къемеран чIалар ("Кузава, лагъ, гум акъатиз", "Ишехъ, Къемер, чуьнгуьрд симер", "Къакъан синел акъахдайла" ва мсб.) муьгъуббатдикай ва уьмуьрдикай теснифнавай гуьзел жавагъирар я. Зари дишегълидин къамат чи "Къилинж Къемер" романда («Самур», 2001) ганва.

Чешмеяр:

1. Фетягъов. А. Миграгъ Къемер. - "Лезги газет", 1990-йисан 15-апрель.

2. Лезгийрин революциядилаь виликан девиррин литература, 1990.

3. Миграгърин булахар. ТуькIуьрайди -А. Къардашев. -Магъачкъала, 1994.

МИСКИН ВЕЛИ

(XVIасур)

Шаир Мискин Вели XVI асирда яшамаш хъана. Ам Самур магъалдин Мискискар хуьре дидедиз хъана.

Зариди вичин эсерар лезги ва туьрк чIаларал теснифна. "Шехзава зун" шиирдай малум жезвайвал, Мискин Вели "гъахъсузвилер

акунвай, хиялри перт авунвай, гъижран чIугунвай" инсан я.

М. Велидин чIалар сифте яз алим М. Ярагъмедова жагъурна ва I печатдиз акъудна. Туьрк чIалал теснифнавай шиирар лезги чIалаз

Шагъ-Эмир Мурадова элкъуьрна.

XVI асирдин шаирдин чIалар уьмуьрдин татугайвилерикай ва са тIимил хъайитIани рикIик шадвал кутагъвай муьгъуббатдикай я.

Чешмеяр:

I. Дагъустандин савкъатар. ТуькIуьрайди М. Ярагъмедов. - Баку, 1987. (Азерб. чIалал).

МУЪШКУЪРВИ ЭКБЕР

(XVIасур)

Шаир Экбер Муьшукур виляятдин арифдаррин дестедик акатзава. Адакай тамам малуматар авач. Азербайжан чалал теснифнавай шииррай ("Ивидин сел вилерай физ", "Курай вунни" ва "Ваз чир хьурай, вафалу яр") устад шаирдин фикирар, хатI аквазва. И пуд чални муьгьуббатдин лирикадин гуьзел эсерар я.

Муьыкуьрви Экберан эсерар М. Ярагьмедова жагьур хьувуна, абур ахтармишунал А. Мирзебегов ва С. Бедирханов машгьул я.

Чешмеяр:

1. Дагьустандин савкьватар, 1987.
2. "Самур", 1989, N 3.
3. "Лезги газет", 1997-йисан 4-июль.

КЪАЛАЖУХВИ ЗАБИТ

(XVIIасур)

Шаир Забит XVII асирдин кьвед лагьай паюна яшамиш хьана. Ам Самур магьалдин Къалажух хуьрай я. Адан чалар сифте яз печатдиз М. Ярагьмедова акьудна.

Алим Гь. Гашарова кхьизвайвал, "Къалажухви Забитан эсерар халкьдин арада гегьеншдиз чкланвай, ашукьри абур манийралди лугьузвай". Забит ашукьни тир.

Кь. Забит савадлу инсан тир, ада вичин эсерар гьам лезги, гьамни туьрк чаларал теснифзавай. Ашукьриз хае тирвал, ада вичин чалар уьмуьрдин шад ва пашман дуьшуьшриз, гьелбетда, муьгьуббатдиз бахшнава. "Зун" шиирдай аквазвайвал, Кь. Забитан эсерриз устадвал хае я.

Чешмеяр:

1. Дагьустандин савкьватар, 1987.
2. Лезгийрин революциядилаь вилик квай девиррин литература, 1990.

ЛЕЗГИ КЪАДИР (XVIIасур)

Лезги Къадир XVII асирда Куьре магьалда яшамиш хьана. Кесибвили тади гузвай зари, вичин чуьнгуьрни къачуна, къариблукьриз фена: Бакуда, Ширванда ва Шекида адан ашукьвили ва шаирвили алакьунар гужлу хьана. Лезги Къадир вич хьтин кесибрикай, девлетлуйри халкьдиз ийизвай зулумрикай дерин гьиссерив ащанвай чалар туькьурна.

Зари рекьидалди хайи ватандиз ва халкьдиз вафалу яз амукьна. Ада пакаман шагьвардивай вичин гьалдикай хайи эллериз хабар гун тI алабзава. "Пакаман шагьвар" шиирдай чахь галаз халис шаир рахазва - кьушмадин жуьреда теснифнавай чал лап дуьзгьунди хьанва.

Лезги Къадиран чалар печатдиз сифте М. Ярагьмедова акьудна.

Чешмеяр:

1. Дагьустандин савкьватар, 1987.
2. Лезгийрин революциядилаь виликан девиррин литература, 1990.

АХЦЕГЪ РАГЪМАНКЪУЛИ

(XVIIасур)

Алим ва шаир Агьадин хва Рагьманкьули XVII асирда Ахцегьа яшамиш хьана. Ада гзаф йисара Ахцегьрин медресада тарсар гана ва жемиятдин кьуллугьар авуна. 1623-йисуз фарс чалай араб чалаз Ирандин зурба духтур Абдулмуьмин Дайламидин тибдин ктаб таржума авуна. Зариди таржумадиз кхьенвай сифте гаф гьикаятдин жуьре теснифнавай гуьзел эсер яз гьисабиз жеда. Дагьустандин алимри Рагьманкьулидин гьам хуси эсерриз, гьамни таржумайриз, гьикаятдин эсерриз хьиз, еке кьимет гузва.

Ахцегь Рагьманкьулидин эсерри лезги илим ва эдебият вилик финиз таьсир авуна.

Чешмеяр:

1. Ахмедов Д. Н. Новая "Ахты-наме". - Махачкала, 1972.

ЛЕЗГИ САЛИГЪ

(XVIIасур)

Шаир Лезги Салигъ XVII асирдин сад лагьай паюна Куьре магьалдин Вини Ярагь хуьре дидедиз хьана, гьавилай гьилин ктабра адан тIвар Салигъ ал-Ярагьи яз дуьшуьш жезва. Лезги Салигьа

хайи хуьруьн ва маса медресайра чирвилер къачуна, Вини Ярагъ-рин медресада тарсар гана. Ам Лезгистанда, Ширванда ва маса вилайтра чехи алим ва шаир яз машгур хъана.

Лезги Салигъа вичин эсерар лезги, араб ва туьрк чаларал теснифна. Абур яшайишдиз, диндиз ва муьгъуббатдиз бахшнава. КГелзавайбурув агакънавай чГалари ("Ухшар я", "Я неби", "Куьз ятла?", "Сагъ жедай", "Негъзава за", "Зун таб гудайди я" ва мсб.) шаирдин устадвилин ва алакьунрин гьакъиндай шагъидвазава.

Л. Салигъан эсерар сифте яз М. Ярагъмедова печатдиз акъудна. Абур лезги чАлаз Шагъ-Эмир Мурадова ва Арбен Къардаша элкъуьр хъувуна.

Лезги Салигъа милли шиират вилик финик вичин пай кутуна.

Чешмеяр:

1. Дагъустандин савкъватар, 1987.

2. "Коммунист", 1989-йисан 22-декабрь.

3. Лезгийрин революциядилаи виликан девиррин литература, 1990.

ЯЛЦУГЪ ЭМИН

(1698-1777)

XVIII асирдин сад лагъай паюна Лезгистандин тIвар-ван авай шаиррикай сад Ялцугъ Эмин хъана.

Гележегдин шаир Самур магъалдин Ялцугъ хуьре 1698-йисуз дидедиз хъана. Адаз хайи хуьруьн, Ахцегърин ва маса медресайра чирвилер къачудай ва туьрк, лезги, араб чаларал савадлу жедай мумкинвал хъана. Зариди вичикай ихътин гафар тунва: "Илимдин гуьгъуьна гъатайди камалдив агакъда... Зани сатIимил л а ц у - чIулавдакай кIелнава".

Ашукърин адет тирвал, Эмина, чуьнгур къуьне аваз, Къафкъаздин вилайтрал: Эрменистандал, Ширвандал, Шабрандал, Баку ва Дербент шегъеррал цар илитIна. Ихътин сиягътра Эмина къунши халкъарин ашукърин тежриба чирна, дуьшуьш хъайи ашукърихъ галаз жезвай гуьжетра адан чалар хци, везинар ширин ва устадвални хкаж хъана. Гъар сефердай ам хайи Магъулахъ дередиз цДийи манияр, чалар ва везинар гваз хтана: "Дилбер", "Жедач", "Яргъаз хьухъ", "Жегъил", "Телли" ва мсб.

Ялцугъ Эмина тунвай ирс мана-метлебдин жигъетдай пуд чкадал пай жезва: яшайишдикай теснифнавай эсерар, насигъатдин чалар ва муьгъуббатдин чалар-манияр. Эминан чалариз дерин фикирар-философия, къешенгвал, дуьзгуьнвал ва ширин везин хае я.

Я. Эмин кесиб халкъдин тереф хвейи, гъахълувал патал женг чIугур шаир хъана. Ам хайи халкъдин гележег хъеан жедайдахъ инанмиш тир.

Ялцугъ Эмин 1777-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Коммунист", 1962-йисан 2-сентябрь.

2. Лезгийрин поэзиядин антология, 1978.

АХЦЕГЪ НАЗИМ

(1720-1807)

Шаир Назим (адан тIвар Магъарам тир) 1720-йисуз Ахцегъа дидедиз хъана. Жегъилди хайи хуьруьн медресада кIелна, араб, туьрк чалар ва диндинни тебии илимар мирна. Лезги ва туьрк чаларал шиирар теснифиз ва манияр лугъуз башламишна. Шаирдин чаларин эхиримжи бейтера автордин тIвар къве жуьре дуьшуьш жезва: "Ахцегъ Назим" ва "Ахцегъ шаир".

Ахцегъ Назиман шиирриз дуьньядикай ва яшайишдикай ийизвай веревирдер, гъахъсузвилериз акси экъечIун, эдебсузвал негъун, кесибрин тереф хуьн хае я. "КIанда" шиирдай аквазвайвал, шаир вафасуз, инсафсуз, ахлакъсуз ва маса чIуру хесетар квай инсанрилай нарази я.

А. Назиман чалар печатдиз сифте М. Ярагъмедова акъудна. Ахцегъ Назим 1807-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Дагъустандин савкъватар, 1987.

2. Лезгийрин революциядилаи виликан девиррин литература, 1990.

3. "Коммунист", 1990-йисан 4-январь.

АХЦЕГЪ АГЪМЕД (XVIII асир)

Ахцегъ Агъмед (гъилин ктабра адан тIвар "Агъмед ал-Ахты" кхъенва) XVIII асирда яшамиш хъана.

А. Агъмеда вичин эсерар лезги ва туьрк чIаларал теснифна. "Ахцегърин тариф" шиирдай аквазвайвал, А. Агъмедан эсерриз устадвал хае я.

Ахцегъ Агъмедан эсерар печатдиз сифте Гъ. Садыкъиди акъудна.

Чешмеяр:

1. "Коммунист", 1991-йисан 20-август.
2. "Шарвили", 1996-йисан 12-март.

АХЦЕГЪ ЗАКИР

(XVIII асир)

Шаир ва алим Ахцегъ Закир (гъилин ктабра адан тIвар Абдулхаликъ ал-Ахты яз гъатнава) XVIII асирда яшамиш хъана. Лезги, араб, фарс ва туьрк чIаларал савадлу, диндин ва тебии илимрал машгул инсан яз, Закир Ахцегъ магъалдин къазивиле хкъана.

Ахцегъ Закира вичин эсерар пуд-къуд чIалал теснифзавай: абур яшайишдикай ("Серсер"), муьъуьббатдикай ("Къарагуьз"), диндикай ва уьмуьрдин маса терефрикай я.

А. Закиран эсерар, РагъэкъечIдай патан эдебиятдин къанунар вилив хвена, теснифнава. Абуру лезги шиират вилик финиз хейлин таъсирна.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1993-йисан 20-апрель.

ЛЕЙЛИ-ХАНУМ (XVIII асир)

Зари Лейли-Ханум Самур магъалдин Мискискарин хуьре дидедиз хъана. Ам XVIII асирдин сад лагъай паюна яшамиш хъана.

Лейли Ханума вичин шиирар-манияр лезги ва туьрк чIаларал теснифна. Савадлу дишегъли яргъал хуьрериз ва шегъерриз сиягъатриз фена ва анра ашукърихъ галаз гуьъжетриз экъечIна. Ада вичин гуьзел чIалар халкъдин дердийрикай, муьъуьббатдикай, тебиатдикай теснифна. Чав агакънавай чIаларай ("Ийимир" ва "Гуьъжет") аквазвайвал, Лейли-Ханумахъ шаирвили бажарагъ ва зичин хатI ава.

Лейли-Хануман чIалар сифте 1927-йисуз Бакуда "Элдин шаирар" тIвар алай ктабдиз акъатна Гуьъуьннин йисара шаирдин ирскIватI хъувунал М. Ярагъмедов, А. Мирзебегов ва мсб машгул хъана.

Чешмеяр:

1. Дагъустандин савкъватар, 1987.
- 2 "Коммунист", 1989-йисан 22-декабрь

МИСКИНЖВИ КЪУРБАН

(XVIII асир)

Зари ва ашукъ Къурбан XVIII асирда Самур магъалдин Мискискарин хуьре яшамиш хъана.

Къурбан савадлу, РагъэкъечIдай патан чIалар чидай, марифатлу инсан хъана. Ада вичин шиирар лезги ва туьрк чIаларал теснифна Халкъдин сивера адан "Атанва зун", "Ханумар" ва маса чIалар ама. Абур уьмуьрдиз, муьъуьббатдиз ва маса месэлайриз бахшнава.

Ашукъ Хиналугъ Эминахъ галаз гуьъжетриз экъечIайла, Къурбан гъалиб хъана. Адан бязи чIалар 1964-йисуз табасаранрин алим М. Гъасанова Хив райондин КъуштIил хуьруьнвийривай кхьин хъууна.

Чешмеяр:

- 1 "Лезги газет", 1993-йисан 4-ноябрь.

АХЦЕГЪ МАГЪАРАМ (XVIII асир)

Алим ва шаир Магъарам-эфенди (гъилин ктабра ам Магъарам-эфенди ал-Ахты яз гъатнава) XVIII асирдин къвед лагъай паюна яшамиш хъана. Ам Самур магъалдин Къутунхърин хуьре дидедиз хъана. Ада Ахцегърин медресада келна, РагъэкъечIдай патан чIалар ва илимар чирна, ахпа гъа ина тарсарни гана. Гуьъуьнлай Куьредин Магъмутан хуьрел куьч хъана, алимди ина медреса ахъайна.

Магъарам-эфендиди вичин шиирар лезги ва араб чӀаларал кхъена, абур уьмуьрдин жуьреба-жуьре месэлайриз, вичин кьилел атай дуьшуьшриз, диндиз ва философиядин веревирдериз бахшнава. Магъарам-эфендиди Лезгистанда кӀелун-кхьин, илимар ва эдебият вилик финиз дериндай таьсирна. Адан гъилик кӀелай гзаф сукхтайрикай (Ярагъ Мегъамед, Ахцегъ Мирзе Али, Рухун Али ва мсб.) Кавказдин вилайтра тӀвар-ван авай алимар, шаирар ва регъберар хъана.

Магъарам-эфендикай сифте малуматар Алкъвадар Гъасан-эфендидин "Асари Дагъустан" ктабда ганва: "ЧӀехи алимрин жергедик Ахцегъ Магъарам-эфенди акатзава. . . Ада физикадин ва философиядин тарсар гана. . . "Алкъвадар Гъасан Ахцегъ Магъарам-эфендидин птул жезва: Гъасан-эфендидин чӀехи буба Ярагъ Мегъамед Магъарам-эфендидин езне тир.

Магъарам-эфендидин шиирар печатдиз акъудун патал Гъ. Садыкьиди ва М. Ярагъмедова еке зегъметар чӀугуна. Магъарам-эфенди Магъмутан хуьрел цӀайлапанди яна кьена.

Чешмеяр:

1. Гасан Алкадари. Асари Дагестан. - Махачкала, 1994.
2. "Коммунист", 1991-йисан 20-август.

ЛЕЗГИ АГЪМЕД (1762-1840)

Шаир ва ашукъ Лезги Агъмед (адан тӀвар Бакар тир) 1762-йисуз Самур магъалдин Къуруш хуьре дидедиз хъана. Ада жуьреба-жуьре медресайра кӀелна, илимар ва араб, фарс, туьрк, эрмени чӀалар чирна. Сифте адакай мискӀиндин кьуллугъчи (малла Бакар) хъана, ахпа тӀебиатди ганвай паюни ам заривилин рекъиз чӀугуна.

Лезги Агъмеда хайи ватандикай, кесиб инсанрин кьисметдикай, ханарин гъахъсузвилерикай, муьгъуьббатдикай гзаф чӀалар кхъена: "Мурсал хандиз", "Хъел хъана хьй" ва мсб. Ам Къуьчхуьр Саидан кӀеви дуст тир.

Шаирдин чӀалар лезги мектебра чирзава. Адан уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ Къуруш Мегъамеда ва Къасум Фаталиева ахтармишна.

Лезги Агъмед 1840-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Ашукъар. - Баку, 1937. (Азерб. чӀалал).
2. Лезгийрин поэзиядин антология, 1978.

САИД АГЪМЕД

(XVIII асир)

Сайд Агъмед XVIII асирда яшамиш хъана. Ахцегърин медресада ада араб, фарс ва туьрк чӀалар, диндин ва тӀебии илимар чирна. Гзаф йисара ашукъвилин пешедал машгъул хъана. Надир шагъдин кьушунри Лезгистандал гъужум авур йисара ам гъурбатдиз акъатна.

Сайд Агъмеда вичин шиирар ва манияр "са югъ такур" уьмуьрдикай, "дава тежер залан дердиникай", гъижрандикай теснифна. "Шехрай" шиирдай малум жезвайвал, шаирди багъ кутуна, амма ам емишар кӀватӀ хьийиз агакьнач.

Сайд Агъмед гъурбатда кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Дагъустандин савкъатар, 1987.
2. Лезгийрин революциядилаи виликан девиррин литература, , 1990.

ЦИЛИНГВИ БУКӀА

(XVIII асир)

БукӀа (адан тӀвар Абукар тир) Куьре магъалдин Цилинг хуьре дидедиз хъана.

Цилингви БукӀа савадлу ва илимдар инсан тир, ада вичин шиирар лезги ва туьрк чӀаларал туькӀуьрна. "Къвезва гъа" шиирдай | аквазвайвал, Ц. БукӀадихъ шаирвилин устадвал ава.

Ц. БукӀа лезгийрин машгъур шаир Етим Эминан чӀехи буба тир. Зари Цилинга кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Дагъустандин савкъватар, 1987.
2. "Коммунист", 1990-йисан 22-декабрь.

КЪУЪЧХУЪР САИД (1767-1812)

Чехи шаир, ашукъ ва, лезги ва Дагъзстандин литературайрин классик Къуъчхуър Сайд 1767-йисуз Куъре магъалдин Къуъчхуъра дидедиз хъана. Ада хуъруън медресада кълна, илимрин дибар ва араб, фарс, туърк члалар чирна. Буба кечмиш хъайила, Сайда кълунар акъвазарна, хзан хвена.

Дерин къатлунар авай жегъил фад гъавурда акъуна: кесибар виринра девлетлуърин зулумдик ква, абурун сузадин ван садазни къевезвач. Инсанперес ва ватанперес шаир, "Авайвилиз хъурай лянет!" - лагъана, саз хуруз члугуна, ханариз акси экъечлна. Мурсал ханди адан вилер акъудна. Ихътин вагъшивилиз ва инаддиз ашукъди мадни хци члаларалди жаваб гана.

Къ. Саидан эсерар, чпин мана-метлебдиз килигна, са шумуд чкадал пай жезва: уьмуърдикай теснифнавайбур ("Къарагуън", "Зи чарх къулухъ элкъвена", «Лянет» ва мсб.), муьгъуьббатдикай теснифнавайбур ("Къумрал руш", "Есир я зун" ва мсб.) ватлебиатдикай теснифнавайбур ("Чубарук", "Балкандиз" ва мсб.).

Къуъчхуър Саидан эсерар художественный жигъетдай лап вини дережада аваз, халис устадди хъиз, яратмишнава. Абуру лезги шиират вилик финиз еке куьмек гана. Шаир дин яратмишунар мектебра ва университетра чирзава.

Алим Гъ. Гашиарован ахтармишунар ва алахъунар себеб яз, 1990-йисуз Къ. Саидан эсеррин "Шикаят" тлвар алай сифте кватлал чапдай акъатна.

Къ. Сайд 1812-йисуз хуъре кечмиш хъана. Женгчи шаирдин къамат чи "Гъай тахъай гъарай" романда («Самур, 1992) ганва.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.
2. Гашиаров Гъ. Гъ. Лезгийрин литература, 1979.

МАЗАЛИ АЛИ (1770-1820)

Зари ва ашукъ Мазали Али 1770-йисуз Самур магъалдин Мазар хуъре дидедиз хъана. Хуъруън медреса куьтягъна, Али заривилин пешедал машгъул хъана. Девлетлуърин гъахъсузвилер эхиз тахъана, ам Къуба магъалдин Хъилер хуъруъз куьч хъана.

Мазали Алиди вичин манияр ва шиирар лезги ва туърк члаларал теснифна. Адахъ чуьнгуър ягъунин ва манияр лугъунин жигъетдайни еке алакъунар авай.

Мазали Али женгчи ашукъ ва шаир хъана: ада гзаф члалар дуьньяда авай гъахъсузвилериз, ахлакъсузвилериз ва эдебсузвилериз акси яз теснифна. Заридивай шад дуьшуьшрикай, муьгъуьббатдикай члалар тесниф тавуна акъвазиз хъанач. Шаирдин "Ватан", "Хандиз", "Жегъилриз тавакъу" ва маса члалар халкъдин сивера чи йикъарани ама.

М. Алидин шиирар Дагъустандин мектебра ва университетра чирзава.

Мазали Али 1820-йисуз азардикди кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1959.
2. Дагъустандин савкъватар, 1987.
3. "Коммунист", 1993-йисан 25-ноябрь.

ЯРАГЪ МЕГЪАМЕД (1770-1840)

Чехи алим, шаир ва камалэгъли, Дагъустандин халкъар азадвилин женгериз къарагъарай регъбер Ярагъ Мегъамед 1770-йисуз Куъре магъалдин Вини Ярагъ хуъре дидедиз хъана. Бажарагълу жегъилди Лезгистандин ва Ширвандин медресайра кълна, Рагъэкъечлдай патан члалар (араб, фарс ва туърк), жуьреба-жуьре илимар мирна. Адакай тларикъатдин муршид, шейх хъана. Ярагъ Мегъамеда Дагъустанда милли азадвилин гъерекатдин диб эцигна. Къази-Мегъамед ва Шамил хътин къагъриман рухвайриз вичин медресада таре ва гъазаватдиз экъечлдай ихтияр гана.

Ярагъ Мегъамеда вичин эдебиятдин эсерар лезги, араб ва туьрк чӀаларал теснифна. Араб чӀалал кхьенвай шиирар 1910-йисуз Темир-Хан-Шурада, "Шейх Ярагъидин эсерар" тӀвар алай ктаб яз, печатдай акъатна.

Я. Мегъамедакай урус чӀалал акъатнавай Кафказдин ва Дагъустандин тарихдин ктабра гзаф кхьенва. Къиметлу малуматар Алкъвадар Гъасанан "Асари Дагъустан" ктабдани ава. Ярагъ Мегъамеда Дагъустандин тарихда ва литературада дерин гел туна, ам, виликдай хъиз, виридаз истеклу я. Адан уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ профессор А.Агъаева ахтармишна.

Зари 1840-йисуз Авар магъалдин Согърат хуьре кечмиш хъана. Ина адан сур пӀир я.

1991-йисуз Мегъарамдхуьруьн Ярагъ-Къазмайрал (Вини Ярагъ иниз куьч хъанва) чӀехи алим ва шаир Ярагъ Мегъамед дидедиз хъайидалай инихъ 220 йис тамам хъуниз талукъ илимдинни тежрибадин конференция кыле фена. Адан тӀвар Дербентда авай "Юждаг" институтдиз ва Махачкъала шегъердин кылин са куьчедиз ганва.

Чешмеяр:

1. Гасан Алкадари. Асари Дагестан, 1994.
2. Агаев А. Философия совести. - Махачкала, 1995.

АХЦЕГЪ МИРЗЕ АЛИ

(1770-1859)

ЧӀехи алим, шаир ва арифдар Мирзе Али 1770-йисуз Ахцегъа дидедиз хъана. Хци зигъин авай жегъилди Ахцегърин, Араканидин ва маса медресайра кӀелна, диндин ва тӀебии илимар, РагъэкъечӀдай патан араб, фарс ва туьрк чӀалар чирна.

Эдебиятдин эсерар: философиядин, диндин, муьгъуьббатдин чӀалар Мирзе Алиди гъам лезги, гъамни вичиз лап хъеан чидай туьрк ва араб чӀаларал теснифна. "ГъикӀин?", "Къеледай", "ЗагӀ туш" ва маса шииррай аквазвайвал, абур бажарагълу шаирдин къелемдикай хкатнава.

Мирзе Али чӀехи ватанперес ва инсанперес хъана. Ам Дагъустандин ва Урусатдин халкъар дуствилелди яшамиш хъунин терефдар тир, гъавилай зариди Шамилан дяведин тереф хвенач. Я ам Сурхай хандизни табий хъанач.

Алкъвадар Гъасанавичин "Асари Дагъустан" ктабда Мирзе Алидиз еке къимет ганва.

1848-йисуз Мирзе Али мукъувай чир хъайи Н. Ф. Рота (ам Ахцегърин къеледин комендантдин руш тир) вичин рикӀел хкунра икӀ кхьенва: "Чун округдин виридалайни чӀехи регъбердихъ - къази Мирзе Алидихъ галаз таниш хъана. Ам гъам жерягъ, гъамни шаир яз хъана. . . Мирзе Алиди дамахзавай кылин девлет ктабар тир Адан шкафра цӀДудралди басмадин ва гъилин ктабар авай . . Ина къадим шаиррин диванар - кватӀаларни гзаф авай".

Мирзе Алидин уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ ахтармишуник алимар тир Гъалиб Садыкъиди ва адан руш Фаиля Садыкъиди еке пай кутуна. Шаирдин эсерар мектебра ва университетра чирзава.

Мирзе Али 1859-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Гасан Алкадари. Асари Дагестан, 1994.
2. Лезгийрин поэзиядин антология, 1989.
3. Воспоминания "Девы гор". - Махачкала, 1995.

СФИ-ЭФЕНДИ

(1770-1835)

Зари ва алии Сфи-эфенди 1770-йисуз Самур магъалдин Йигул хуьре дидедиз хъана. Чирвилерихъ ялзавай жегъил Миграгърин медресадиз атана. Машгъур алим Абдулгъани-эфендидин гъилик кӀелна, диндин ва тӀебии илимар, РагъэкъечӀдай патан чӀалар чирна, хзан кутуна, ам Миграгъа бинелу хъана. Гуьгъуьнин йисара Ахцегърин ва Игъиррин алмирин гъилик чирвилер хкаж хъууна, "эфенди" ва "шейх" дережайриз лайихлу хъана.

Сфи-эфендиди Миграгърин жуьмя мискӀиндин имамвиле ва хуьруьн къазивиле кӀвалахна, вичин медреса ахъайна, гзаф йисара ана сухтайриз дикдин ва тӀебии илимрин тарсар гана.

Сфи-эфенди зарини тир. Ада лезги, араб ва туьрк чӀаларал яшайишдикай, тӀебиатдикай ва муьгъуьббатдикай шиирар тесниф-

на. Месела, "Мазан Къемер хътин рушариз", "Яйнахар", "Ахцегъви Мирзали илифайла", "Секинсуз Ярагъ Мегъамедаз", "Эренлер", "Йигулриз-ругулриз", "Я Аллагъ, вун чаз хъухъ куьмек" ва маса чӀалар XX асирдин 60-70-йисара яшлу инсанрин рикӀел аламай. Иллагъияр ва сувариз бахшнавай чӀалар мелера ва никӀе-векъе инсанри, мискӀиндин минарадилай мижеверри, абурукай яз шаир Миграгъви Мардалидини, везиндалди лугъудай.

Сфи-эфендидиз вичин девирдин камалэгълийрихъ: Ахцегъви Мирзе Алидихъ, Ярагъ Мегъамедахъ ва масабурухъ галаз яр-дуствилин, хванахвавилин сих алакъаяр авай. Ада, Ахцегъ Мирзе Алиди хъиз, тӀебии илимрихъ ялзавай ва сухтайриз ихътин жумлай тикрардай: "Вири таб я, илим - гъахъ". Чи "Ракъинин муг" романдин (1984) бинеда Миграгъви Сфи-эфендин къадар-къисмет ава.

Сфи-эфенди 1835-йисуз кечмиш хъана, Миграгърин Агъа Сепиндин сурада кучукнава. Адан сур пӀир-зираят я.

Чешмеяр:

1. Акимов Къ. Х. Миграгъ-наме. - "Самур", 1996, № 4.

2. «Лезги газет», 2000-йисан 14-декабрь.

РУХУН АЛИ

(1772-1855)

Шаир ва алим Рухун Али 1772-йисуз Куьре магъалдин Рухун хуьре дидедиз хъана. Рухунрин, Ахцегърин ва маса медресайра кӀелна, ада жуьреба-жуьре илимар ва чӀалар чирна. Гзаф йисара вичин медресада тарсар гана.

Рухун Али (Алкъвадар Гъасана "Асари Дагъустан" ктабда адан тӀвар Рухунви Гъажи Али кхьенва) Ярагъ Мегъамедахъ ва Мирзе Алидихъ галаз са йисара яшмиш хъана. Абуру сада-садавай илимар чирзавай, арада дуствилин ва хванахвавилин алакъаяр авай, сада-садаз шиирралди чарар кхъизвай. Гъавилай Рухун Алидин шиирар-чарар Я. Мегъамеданни М. Алидин ктабра гъатнава.

Рухун Алиди вичин гзаф шиирар лезги чӀалал теснифна, а девирдин амай шаиррилай тафаватлу яз, и кар ада вилик кутавай. Шаирдихъ араб ва туьрк чӀаларал теснифнавай чӀаларни ава. Художественный жигъетдай Р. Алидин эсерар вини дережада аваз яратмишнава. Мана-метлебдин жигъетдай абур диндикай, яшайишдикай ва муьгъуьббатдикай теснифнавай эсерар я. Шаирдихъ сатирадин ва зарафатдин чӀаларни ава. Мирзе Алиди урус рушан тарифнавай чӀалар кхъейла, Рухун Алиди адаз туьгъметарнавай шиир кхъена.

Рухун Алидин яратмишунри лезги шиират вилик финиз таъсирна. Зари 1885-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Гасан Алкадари. Асари Дагестан, 1994.

2. Лезгийрин революциядилай виликан девирин литература, 1990.

ПАГЪИРЖАЛВИ ЭМИР АЛИ

(1790-1846)

Алим ва шаир Эмиралди 1790-йисуз Къуба магъалдин Нагъиржал хуьре дидедиз хъана. Ада сифте хайи хуьруьн ва Къубадин, ахпа Вини Ярагъдал Мегъамед-эфендидин медресайра кӀелна, диндин ва тӀебии илимар, РагъэкъечӀдай патан чӀалар чирна. КӀелдай йисара адаз Вини Ярагъдал Дагъустандин гележегдин имар, Къази-Мегъамед ва Шамил, мукъувай чир хъана.

Эмиралиди вичин эдебиятдин эсерар лезги ва туьрк чӀаларал теснифна: абур яшайишдикай, инсанрин гьиссерикай, азаб-зулумдикай я. "Дурная", "Жагъурда", "Лугъуз-лугъуз", "Жедач" ва маса эсеррай Эмиралидин устадвал аквазва

Нагъиржалви Эмиралидиз Алкъвадар Гъасана вичин "Асари Дагъустан" ктабда еке къимет ганва: "Къуба уезддин Пагъиржал хуьруьн эгъли Гъажи Эмиралди-эфенди гъакъикъи алим ва камалэгъли хъана".

Шаирдин ирс къватӀ хъувунин карда М. Ярагъмедова ва А Мирзебегова еке зегъмет чӀугуна. Лагъиржалви Эмиралди 1846-йисуз гъяждилай хкведай рекъе кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Гасан Алкадари. Асари Дагестан, 1994

2. Дагъустандин савкъватар, 1987.

1

МИРЗЕ КЕРИМ

(1820-1894)

Зари ва таржумачи Мирзе Керим 1820-йисуз Куьре магьалдин Штул хуьре дидедиз хьана. Ада Ахцегьрин ва Вини Ярагьрин медресайра келна, илимрин дибар ва чалар чирна Гзаф йисара лезги, туьрк ва урус чаларин таржумачи яз, Дербент шегьерда яшамиш хьана.

Мирзе Керима вичин шиирар лезги ва туьрк чаларал теснифна. Абур шаирди дуьньядикай, яшайишдин ширин ва туькьуьл терефрикай, Тебиатдин ва муьгьуьббатдин сирерикай авунвай веревирдеря.

М. Кериман шиирар печатдиз сифте М. Ярагьмедова акьудна. Мирзе Керим 1894-йисуз Дербентда кечмиш хьана.

М. Кериман стха Мирзе Жабраилни алакьунар авай шаир тир.

Чешмеяр:

1. Дагьустандин савкьватар, 1987.

МИГРАГЪ МАР ДАЛИ

(1820-1927)

Зари Мардали 1820-йисуз Самур магьалдин Миграгъ хуьре дидедиз хьана. Ада хуьруьн медресада диндин ва тебии илимар, араб ва туьрк чалар чирна. Бубайрин ирс яз, ада дерзичивал авуна. Чехи хзандиз фу къазанмишун патал Миграгъ Мардали Самурдин, Куьредин ва Кьубадин хуьрера къекьвена. Гзаф йисар ада Манкьулидхуьре акьудна.

Адавай гьахьсузвал, намуссузвал ва зулумкарвал эх жедачир. Вичиз акур ва я ван хьайи гьар са адалатсуз агьвалатдикай ада гьасятда чал туькьурдай. Чав агакьнавай вири шиирар Мардалиди лезги чалал теснифна.

Шаирдин эсерар мана-метлебдиз килигна кьве чкадал пай жезва: яшайишдикай теснифнавай чалар ("Миграгъиз хтайла лагьай чал", "Етимдикай", "Шалбуз дагьдиз", "Жуван пеше", "Текиви Урузаз" ва мсб.) ва муьгьуьббатдин чалар ("Манкьулидин хуьрйя тир гуьзелдиз" ва мсб.). Абур сифте печатдиз и улубдин авторди акьудна. Заридихъ ширин сесни авай. Ада межлисра вичин, Кьемеран, Сфи-эфендидин ва маса шаиррин чалар лугьудай. Зари 1927-йисуз Миграгъа кечмиш хьана.

М. Мардалидин шиирар лезги мектебра чирзава.

Чешмеяр:

1. "Дуствал", 1970, N 2.

2. Миграгърин булахар, 1994.

АХЦЕГЪ АБДУРАГЪМАН (1821-1913)

Алим ва шаир Гьажи Абдурагъман (Ахцегъ Абдурагъман) 1821-йисуз Ахцегъа дидедиз хьана. Хайи хуьруьн медресада илимрин дибар ва Рагъэкьечдай патан чалар чирна, ада гзаф йисара гьа и медресада тарсарни гана.

Азавилин ва гьахьлувилин тереф хуьзвай инсан яз, Ахцегъ Абдурагъманавай 1877-йисан бунтара иштирак тавуна акьвазиз хьанач. И тахсирдай ам сифте Дербентдин зинданда туна, ахпа Урусатдиз суьргуьндиз акьудна.

Ахцегъ Абдурагъмана лезги ва туьрк чаларал шииратдин эсерар: къушмаяр, мухамассар (вад царцикай ибарат шиирар), маснавиар (къве царцин ширрар) ва маса жуьредин шиирар теснифна. Абур художественный жигьетдай кьиметлу ва тамам эсерар я.

А. Абдурагъманан эсерар пачатдиз сифте М. Ярагьмедова ва Гь. Садыкьиди акьудна.

Ахцегъ Абдурагъман 1913-йисуз хайи хуьре кечмиш хьана.

Чешмеяр:

1. Дагьустандин савкьватар, 1987.

2. "Лезги газет", 1995-йисан 15-сентябрь.

ЗАХИТІ ГЪАШИМ

(XIXасур)

Зари Гъашим Куьре магьалдин Агъа ЗахитІ хуьре дидедиз хьана. Ам савадлу инсан тир.

ЗахитІ Гъашима дуьньядикай, кесиб инсанрин дерди-баладикай, диндин шартарикай дерин мана квай шиирар теснифна.

3. Гъашиман чалар Кьубадин хуьрера амай гъилин ктабра

гътнава. Агакънавай хва къена, сабур хуьз тежезвай агъамакъави Къасумаз туькгуьрай "Фагъума" тIвар алай шиир инсанрин рикIел чи йикъарани алама.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1993-йисан 23-март.

АХЦЕГЪ МЕГЪАМЕД-ШЕРИФ

(XIXасур)

Алим ва шаир Мегъамед-Шериф Ахцегъа дидедиз хъана. Ам тIвар-ван авай алим ва шаир Ахцегъ Мирза Алидин стхадин хва я.

Ахцегъ Мегъамед-Шериф пуд чIалал (лезги, араб ва туьрк) шиирар теснифзавай шаир хъана. Адан эсерар Дагъустандин алим-рин ва эдебиятдал рикI алайбурун арада чкIана.

Ахцегърин медресада тарсар гузвай алимди ва бажарагълу шаирдин яратмишунриз Азербайжандин ва Дагъустандин халкъарин векилри къимет гана. Абурукай табасаран шаиррин: Аркит Сулейманан ва Чулат Имаман тIварар къаз жеда.

Мегъамед-Шериф хайи хуьре кечмиш хъана.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1998, N 2.

КЪАЧМАЗ САЙД (XIXасур)

Алим ва шаир Саид-эфенди Къачмаз шегъерда дидедиз хъана. Бажарагълу жегъилди жуьреба-жуьре медресайра диндин ва тIебии илимар, РагъэкъечIдай патан чIалар чирна.

Эдебиятдин эсерар Саид-эфендиди лезги, араб ва туьрк чIаларал теснифна. Ам муьгъуьббатдин шиирар кхьинин жигъетдай иллаки вини дережадив агакъна. "Азиз къелем", "Катна дилбер" ва маса чIаларай кIелзавайдаз шаирдин устадвал аквазва.

Къачмаз Саидан чIалар сифте печатдиз Гъ. Садыкъиди акъудна.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1995-йисан 4-август.

ЛЕЗГИ ХВА

(XIXасур)

Зари Лезги Хва (Лезги Огълу) XIX асирдин сифте къилера Къуба магъалдин Межидли хуьре дидедиз хъана. Вичин девирдиз талуьк савад авай ва гзаф чIалар чидай инсан яз, ада манияр лезги, эрмени ва туьрк чIаларал теснифна. Ашукъ гзаф йисара Александрополь шегъерда яшамиш хъана.

Лезги Хва эрменийри чпин ашукъ яз гъисабзава. Адан эсерар лезги кIелзавайдаз ахгакъарун чи литература ахтармишзавай алим-рин хиве ама.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1998, № 2.

АЛКЪВАДАР ГЪАСАН

(1834-1910)

Чехи алим ва шаир Алкъвадар Гъасан 1834-йисуз Авар округдин Балакани хуьре дидедиз хъана. Ина адан буба Алкъвадар Абдуллагъ-эфенди, Куьредай вичин муаллим Ярагъ Мегъамедахъ галаз атана, яшамиш жезвай. ТIебии алакьунар авай Гъасана Алкъвадрал вичин бубадин, Ахцегъа Мирзе Али-эфендидин ва Вини Ярагъдал Исмаил-эфенди халудин медресайра кIелна, диндин ва тIебии илимар, араб, фарс ва туьрк чIалар чирна.

Бажарагълу алим хъиз, Алкъвадар Гъасан шаирни тир, ада вичиз Мамнун (рикI чIехиди ва намуслуди) тIвар хкъана. Гъасана-Мамнуна вичин эсерар лезги, араб, туьрк ва азербайжан чIаларал теснифна. Адан пуд ктаб XX асирдин сифте йисара басмадай акъатна: "Асари Дагъустан" (1903), "Жараб ал-Мамнун" (1912) ва "Диван ал-Мамнун" (1913). Илимдин ва эдебиятдин эсерри А. Гъасан-эфенди Лезгистанда, Дагъустанда, Азербайжанда, Туьркияда, Урусатда ва маса уьлквейрани машгъур авуна.

А. Гъасанан эдебиятдин эсерар мукъва-къилийриз ва дустариз кхъенвай шиирар-чарар ("Абу-Муслимаз кагъаз", "Дустуниз" ва мсб.), уьмуьрдикай теснифнавай чIалар ("1896-йисан дуьньядин гъаларикай къасида", "1877-йисуз дустагъ авурла" ва мсб.), ясдин чIалар ("Бубадиз", "Паб Салигъат къейила" ва мсб.) я. Абур дерин мана-метлебдив ва гъиссерив аиДанва, устадаказ яратмишнава.

А. Гьасан-эфенди 1910-йисуз кечмиш хьана, ам Алкъвадрин сура-ра кучуднава.

Алкъвадар Гьасана Дагъустандин тарихда ва эдебиятта дерин гелер туна, илим, эдебият ва меденият вилик финиз таъсирна.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.

2. Дагъустандин савкъатар, 1987.

3. Историко-литературное наследие Гасана Алкадари. -Махач кала, 1988.

ЛГАВИ РАМАЗАН

(*XIXасур*)

Зари Фейзуллагъан хва Рамазан Самур округдин Лгар хуьре дидедиз хьана. Ада хайи хуьруьн ва Ахцегърин медресайра келна, илимар ва Рагъэкъечдай патан чалар чирна.

Лгави Рамазан шаирвилин рекъяй Мирзе Алидин ва Алкъвадар Гьасанан дережада авай. Ада вичин шииратдин эсерар лезги, араб ва азербайжан чаларал теснифна. Абур художественный жигъетдай тамам ва келзавайдаз дериндай таъсирзавай жавагъирар я. Л. Рамазана инсанриз савадлу хьуниз ва илимар чируниз эвер гана. "Илим герек я" шиирда ада кхъизва: "Илим герек я гьар садаз, пачагъдиз тажни тахт хъиз; илим герек я гьар садаз, вичин хайи стха, вах хъиз".

Шаирди араб ва азербайжан чаларал теснифнавай поэмаяр лезги чалаз таржума тавуна ама.

Лгави Рамазанан эсерар печатдиз сифте яз Гь. Садыкъиди акъудна.

Чешмеяр: I. "Коммунист", 1970-йисан 27-

июнь.

МАЛЛА НУРИ

(*1835-1913*)

Фяле шаир Малла Нури 1835-йисуз Ахцегъа дидедиз хьана. (Бязи ктабра адан тIвар Ахцегъви Нури яз гьатнава). Хци зигъин авай гадади хайи хуьруьн медресада келна, илимрин дибар ва чалар чирна. Ам манияр ва шиирар теснифунал машгъул хьана.

1877-йисан бунтара иштирак авунай Нури сифте Дербент шегъердин Нарынкъаладин зинданда туна, ахпа Урусатдиз суьргуьндиз акъудна.

М. Нуриди гзаф йисара Бакудин нафтIадин мяденра кIвалахна. И йисара ада фялейрин четин уьмуьрдикай, гьахъсуз дуьньядикай, ришветда вил авай судуйрикай хци шиирар кхьена. 1913-йисуз Петербургда акъатзавай "Дагъустандин пакаман ярар" газетда Малла Нуридин "Гъурбат" шиир чапна. Малла Нури 1913-йисуз Ахцегъа кечмиш хьана.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1978.

2. Дагъустандин савкъатар, 1987.

3. Лезгийрин революциядилай виликан девиррин литература, 1990.

МИСКИНЖВИ ЖАБРАИЛ

(*XIXасур*)

Зари Жабраил тахминан 1838-йисуз Самур магъалдин Мискискар хуьре дидедиз хьана. Ада хайи хуьре кел-кхьин, ахпа Ахцегърин медресада илимар, чалар чирна.

1877-йисан бунтара иштирак авунвай Жабраил Урусатдиз суьргуьндиз акъудна.

Мискинжви Жабраила вичин шиирар халкъдин задан уьмуьрдикай, гьахъ авачир дуьньядикай теснифна.

Чешмеяр:

I. Дагъустандин савкъатар, 1987.

ЕТИМ ЭМИН

(*1838-1884*)

Чехи шаир ва камалэгъли, лезги ва Дагъустандин литературайрин XIX асирдин машгъур классик Етим Эмин (Севзиханан хва Мегъамед-Эмин) 1838-йисуз Куьре округдин Ллцугъ хуьре дидедиз хьана. Гележегдин шаир дин бубаСевзихан, Цилингрин хуьрйай куьч

хъана, ина къази тир. Мегъамед-Эмина сифте вичин бубадивай кел-кхьин чирна, ахпа Къеанрин, Алкъвадрин ва Вини Ярагърин медресайра чирвилер къачуна. Адакай лезги, араб, фарс ва туьрк чГаларал савадлу, и чГаларал вичин эсерар теснифзавай зари хъана. Буба къейила, адан къуллугъ жемятди жегъил Мегъамед-Эминал тапшурмишна.

Етим Эмин умун къилихрин, рикI ачух, чарадан дердиникай хабар къадай инсан тир. Къазивал ийидай йисара ада датлана гъахлувилини тереф хвена. Шаирдин кагъазрай аквазвайвал, ада къунши хуьрерин къазийривайни кесиби инсанрин дердияр туькIуьрун талабна.

Сифте чГаларилай башламишна, Етим Эмин халкъдин арада машгъур хъана: адан гъар са шиир ("Билбил", "Туьквезбан", "Туьзел яр" ва мсб.) сиверай-сивериз, дафтаррай дафтарриз фена, чГана. Гъахсузвилери агъавалзавай дуьньяда шаир гележегдикай умуд хкатна амукънач. Адаз зулумкарри кесибриз ийизвай гужарин хуьр къедаиди чизвай: "Пачагъдин клеви зулум са къуз вичиз жеда къалум", - лагъана шаирди "1877-йисан бунтариз" шиирда.

Етим Эмина вичин эсерра хайи халкъдин жуьреба-жуьре къатарин векилрин къаматар теснифна, абурун мурад-метлеб, фикирфагъум ва къилихар къалурна. Муьгъуьббатдикай ва дагъви дигегълидикай лап гуьзел жавагъирар кхъена. Ам вичел чан аламаз милли шаирдиз элкхвена.

Етим Эмин 1884-йисуз яргъал чIугур залан азардик кечмиш хъана. Ам Ялцугърин сурада кучукнава.

Лезги ва Дагъустандин литературайрин классик Етим Эминан эсерар чи республикадин халкъарин ва урус чГалариз таржума авунва, абур милли мектебра, педколледжра ва университетра чирзава, композиторри музыкадал зцигнава, артистри сегънедила лугъузва.

Ялцугъар куьч хъанвай арандин цIийи хуьруьз 1998-йисуз "Эминхуьр" тГвар гана, 1999-йисуз ана шаирдиз художник-скульптор Гь. Гейбетова яратмишнавай гуьмбет эцигна.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.
2. Агъаев А. Етим Эмин. - Магъачкъала, 1958.
3. Гашаров Гь. Лезгийрин литература. - Магъачкъала, 1979.
4. Творческое наследие Етима Эмина. -Махачкала, 1990.
5. Гуьлмегъамедов А. Эминан гъакъикъат: чГалан словарь. - Магъачкъала, 1998.

МАМРАЧ КЪАЗАНФАРБЕГ (1843-1877)

Алим ва шаир Зулфикъаров Къазанфарбег 1843-йисуз Куьре округдин Мамрач хуьре дидедиз хъана. Ада Вини Ярагъдал Гъажи Исмаил-эфендидин медресада келна, илимрин дибар ва РагъкъечIдай патан чГалар чирна.

Къазанфарбега лезги чГал ахтармишзавай урус алим П. К. Услараз, таржумачи яз, еке куьмекар гана. И карди адаз сад лагъай лезги азбука кхьидай мумкинвални гана: лезги букварь 1871-йисуз Темир-Хан-Шурада "Куьредин абжуз" тIвар алаз печатдай акъатна. Им Усларан алфавитдал акъатай сад лагъай лезги ктаб я. П. К. Услара Къазанфарбеган алакьунриз еке къимет гана.

М. Къазанфарбег шаирни тир: "Етим Эминаз жаваб" шиирда ада вичин дустуниз "дели-диванадиз чирагъ куькIуьрайди" лугъузва, ам шаирдихъ галаз, "эй, азиз" лугъуз, рахазва.

Мамрач Къазанфарбега лезги халкъ савадлу хьун патал гзаф зегъметар чIугуна. Ам 1877-йисуз Туьркиядиз куьч хъана, гъана рагъметдиз фена.

Чешмеяр:

1. Мейланова У. А. Очерки лезгинской диалектологии. - Москва. 1964.
2. Гаджиев А. Петр Карлович Услар. - Махачкала, 1966.
3. Рамалданов Гь. Р. Юелиз-кхьиз чирунин методика. - Магъачкъала, 1975.

РУХУН МАГЪМУД (XIX асир)

Рухун Магъмуд Етим Эминан девирдин шаир я. Ам 1855-

йисуз Туъркиядиз катна.

Рухун Магъмуд вичин ватандал, халкъдал ва мукьва-къилидал рикI алай инсан тир. Гьурбатда адан рикI ватандихъ акъатзавай. "Стха Мегъамед" тIвар алаз халкъдин сивера гьатай шиирда-чарче Магъмуда хуьре амай стхадиз вичин уьмуьрдилай шикаятзава: "И къариб уьлкведа хьанвай аси чун зайиф луклар я, стха Мегъамед..."

Рухун Магъмуд ва ада чар кхьенвай Мегъамед АбдулнетIиф-эфендидин рухваяр, чIехи алим ва шаир Рухун Алидин хтулар я.

Рухун Магъмудан шиирар, Гъ. Садыкъидин зегъметар себеб яз, лезги газетрин ва журналрин чинриз акъатна. Абурай аквазвайвал, Рухун Магъмуд бажарагълу шаир тир.

Чешмеяр:

I. "Коммунист", 1969-йисан 15-ноябрь.

ЕТИМ МЕЛИК

(XIX асур)

Мелик Етим Эминан стха я. Ада, чIехи стхади хьиз, къунши хуьрерин медресайра чирвилер къачуна. Вини Ярагъдал Гьажи Исмаил-эфендидин сухта хьана. Стха азарлу хьайила, Мелика Ялцугьрин къазивилин везифаяр тамамарна.

Мелика (адан шиирра "Етим Мелик" ва "Етим къази" тIварар дуьшуьш жезва) шиирар лезги чIалал теснифна.

Етим Мелик цДийи фикиррал алай, лезгийар урусрихъ галаз ислягъвилелди яшамиш хьана кIанзавай инсан тир. Ада вичин са шиирда Куьре округдин цIийи начальник тебрикзава. Етим Меликан ирс ахтармиш тавуна **ама. Чешмеяр: I.** "Лезги газет", 1992-йисан 18-январь.

ЯЛАХЪ РАМАЗАН

(XIX асур)

Етим Эминан девирдин шаиррикай сад Ялахъ Рамазан хьана. Ада вичин эсерар ("За вуч ийин?", "Жедани?", "Савадсуз фекъияр" ва мсб.) лезги, азербайжан ва араб чIаларал теснифна.

Ялахъ Рамазана Яламада суддин катибвал ва къазивал авуна, ам гзаф йисара Къуба магъалдин Хан-убада яшамиш хьана. Шаирди вичикай са шиирда кхьенвайвал, ам Шекида, Ширванда, Иранда, Табасаранда хьана ва "идавай-адавай элиф-бей чирна".

Я. Рамазанан гзаф чIалар гъилин ктабра ава, абур вири алай девирдин кIелзавайдав ахгакънавач. Шаир хайи Ялахъа кечмиш хьана.

Чешмеяр:

I. "Коммунист", 1965-йисан 8-сентябрь.

КЪАСУМХУЪРУЪНВИ СУЛТАН

(1840-1914)

Зари Султан 1840-йисуз Куьре округдин Къасумхуьрел дидедиз хьана. Агъа СтIалрин медреса куьтягъна, араб ва туьрк чIалар чизвай жегъилди суддин дуванбегивал ва маса къуллугъар авуна. Девирдин гъавурдик квай инсан яз, ада вичин вири рухвайриз Европадин образование гана.

Къасумхуьруьнви Султана вичин эсерар лезги чIалал теснифна. Са шумуд шиир "Лезги шаиррин чIалар" ктабда (1927) чапнава. Мана-метлебдин жигъетдай абур яшайишдикай ("Дуванбегидиз", "Ханла" ва мсб.) ва диндикай туькIуьрнавай чIалар я. Яшайишдикай теснифнавай чIгалариз сатира хае я. Дуванбегияр русвагънавай шиир кхьейла, шаир къуллугъдилай алуднай.

Къ. Султанан шиирриз дерин мана, хчивал, дуьзгуьнвал ва устадвал хае я.

Зари 1914-йисуз хайи хуьре кечмиш хьана.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1995-йисан 7-апрель.

НУРИ-ЭФЕНДИ

(1846-1934)

Зари Нури-эфенди 1846-йисуз Самур магъалдин Ялцугъ хуьре дидедиз хьана. Ада Ахцегъа Гьажи Абдурагъман-эфендидин медресада кIелна, мусурман диндин къанунар, араб, фарс ва туьрк чIалар чирна. Гзаф йисара Самур округдин дуванханада, Ахцегъ ва Докъузпара магъалрин хуьрера, мискIинрин имам ва медресайрин муал-

лим яз, кГ валахна. Гарагърин хуьре вичин медреса ахъайна.

Нури-эфендиди лезги ва РагъэкъечIдай патан чIаларал шиирар теснифна. Мана-метлебдин жигъетдай абур къве чкадал пай жезва: яшайишдикай теснифнавай чIалар ("Шагид я зун", "Са гунагъкар-диз" ва мсб.) ва муьгъуьббатдикай теснифнавай чIалар ("Пери зи", "Юаниди" ва мсб.). Гзаф шиирин эхирда авторди вичи тIвар "Нурали" яз къазва.

Зари 1934-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1999-йисан 24-июнь.

МЕГЪАМЕД САЙД (1850-1933)

Алим ва зари Мегъамед Сайд 1850-йисуз Къуба магъалдин Эвежугъ хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн медресада кIелна, Туьркияда ва араб уьлквейра диндин ва тIебии илимар, РагъэкъечIдай патан чIалар чирна. Гзаф йисара Бакудин, Къуба магъалдин медресайра диндин тарсар гана.

Мегъамед Сайда мусурман диндин ва шииратдин хейлин эсерар яратмишна: лезги чIалал теснифнавай шиирин кIватIал ва туьрк чIалал кхьенвай илимдин "Пуд виш месэла" ктаб Бакуда печатдай акъатна. Эхиримжи ктаб суьнуь мусурманрин арада машгъур хъана ва са шумудра чапна.

Зари 1933-йисуз Уьнуьгъ хуьре кечмиш хъана ва гъана кучукна-ва.

Чешмеяр:

1. "РикIин гаф", 1991, № 7-8.

ГЪАНИДИН ЭМИРАСЛАН (1851-1896)

Зари Гъанидин Эмираслан 1851-йисуз Къуба магъалдин Па-гъиржал хуьре дидедиз хъана. Буба-диде къакъатай етимдиз чIехи кIелардай мумкинвал хъанач, амма тIебиатди ганвай пай - шаирвал винел акъалтна: адан бажарагълу чIалар халкъдин сиверай сивериз фена, Лезгистандиз чкIана.

Гъанидин Эмираслана вичин шиирар гъахъ авачир дуьньдикай, инсафсуз девлетлуйрикай, кесибрин дердийрикай ва михьи муьгъ-уьббатдикай теснифна: "Фана дуьнья", "Пуд суал", "Паласа", "Эл-къевез-элкъевез" ва мсб.

Гъ. Эмирасланан шиирриз къетГен рангар, гьиссер ва чIалан такъатар хае я. Абуру лезгийрин милли шиират девлетлу ийизва. Шаир 1896-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин революциядилаь виликан девиррин литература, 1990.

ХПЕЖ КЪУРБАН (1852-1944)

Зари Къурбан 1852-йисуз Куьре округдин Хпеж хуьре дидедиз хъана. Араб, туьрк ва лезги чIаларал савадлу жегъилди шиирар теснифиз ва чуьнгуьрдихъ галаз манияр лугъуз башламишна. Ам яваш-яваш лезги хуьрера машгъур хъана.

Х. Къурбанан шиирар чпин мана-метлебдин жигъетдай са шумуд чкадал пай жезва: диндикай теснифнавайбур ("Ажалдиз", "Пай-гъамбардин кьиникъиз", "Шалбуз дат", "Шейх Рамазан-эфенди", "Я Эренлер" ва мсб.), яшайишдикай теснифнавайбур ("Дуьнья-диз", "Фана дуьнья", "Инсан ва дуьнья", "Душман дуьнья", "Гуьгъ-уьлдиз" ва мсб.), кьилди инсанриз бахшнавайбур ("Дустариз чIалар", "Агъалар хандиз", "Уста Тагъир" ва мсб.).

Хпеж Къурбан 1944-йисуз буьгътендик акатна, душтагъда туна ва гъана къена. Советрин девирда Х. Къурбанан чIалар печатдиз акъудун къадагъа тир, ихътин къарардин себелни ам гуя"девлетлуйрин патал алай шаир" хьун тир.

Хпеж Къурбанан уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ сифте яз Нариман Ибрагъимова ахтармишна, 1994-йисуз шаирдин эсеррин кIватIал печатдай акъудна.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1993-йисан 2-февраль.
2. "Лезги газет", 1994-йисан 19-август.

ЯЛАХЪ ГЪАЖИ ИБРАГЪИМ

(XIX-XX асирар)

Шаир ва алим Гъажи Ибрагъим XIX асирдин къвед лагъай паюна Самур округдин Ялахъ хуьре дидедиз хъана. Т'вар-ван авай алим Ялахъ Исмаил-эфендидин хва Ибрагъима вичин бубадин рехъ къуна.

Ялахъ Гъажи Ибрагъима эдебиятдин эсерар: шиирар, къасида-яр, мерсияр ва мсб. лезги, араб ва туьрк ч'аларал теснифна. Абур, художественный жигъетдай вини дережада аваз, дерин ва назик гъиссер кваз, ч'алан вири такъатар ишлемишна, яратмишнава. Ялахъ Гъажи Ибрагъиман ирс к'ватI тавуна ама.

Чешмеяр: I. "Лезги газет", 1994-йисан 9-сентябрь.

МЕХКЕРГЪВИ ШИХМЕГЪАМЕД (XIX-XX асирар)

Шихмегъамед XIX асирдин къвед лагъай паюна Куьре округдин Мехкергъ хуьре дидедиз хъана. Лезги, араб ва туьрк ч'аларал савадлу жегъилдикай малла хъана. Советрин девирда ам дустагъда туна, гъана кечмиш хъана.

Мехкергъви Шихмегъамеда вичин эсерар дуьньядикай ("Дуьньядиз" ва мсб.), диндикай ("Ша, жемат" ва мсб.) ва яшайишдин жуьреба-жуьре терефрикай ("Дустуниз", "Малла-Алидиз" ва мсб.,) теснифна. И эсеррай М. Шихмегъамед устад зари тирди аквазва. М. Шихмегъамедан шиирар печатдиз акъудуник писатель Абдулбари Магъмудова вичин пай кутуна.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1994-йисан II-февраль.

МУЪГЪВЕРГАН АЛИ

(1858-1937)

Зари Али 1858-йисуз Самур магъалдин Муъгъверган хуьре дидедиз хъана. Хци зигъин авай жегъилди медресада диндин илимар ва Рагъэкъеч'дай патан ч'алар чирна. Ада хайи хуьре фекъивал ва Советрин девирда гъвечи къуллугъар авуна. 1937-йисан буьгътенрик акатна.

М. Алидин шиирар яшайишдин вакъийриз, вичин къилел атай дуьшуьшриз ва хуьре хъайи агъвалатриз талуьк я. Адан "Самур", "Къепир", "Артель" ва маса ч'алар чи йикъарани яшлу инсанрин рик'ел алама.

Муъгъверган Алидин ч'алар алимар тир А. Гуьлмегъамедова ва Гъ. Рамалданова сифте печатдиз акъудна. Шаирдин эсеррин "И дуьнья" т'вар алай к'ватIал анжах 1994-йисуз Магъачкъалада печатдай акъатна.

М. Али 1937-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Коммунист", 1988-йисан 30-сентябрь.

2. "Литературадин Дагъустан", 1990, N I.

КIАТИРУХВИ ГЪАБИБУЛЛАГЪ

(1860-1905)

КIатIрухви Гъабибуллагъ 1860-йисуз Рутул магъалдин Агъа КIатIрух хуьре дидедиз хъана. Медресада чирвилер къачур жегъилди гзаф йисара Куьре округдин Бут хуьре фекъивал ва къазивал авуна, ина бине кутуна.

КI. Гъабибуллагъа, вич туьрк яз, шиирар лезги ч'алал ва лезги халкъдикай теснифна. Ам Куьре ва Самур дерейра, лезги шаир « хъиз, машгъур хъана. XX-асирдин 60-70-йисара Бут, Шихияр, Испик, Векъелар ва маса хуьрерин яшлу агъалийрин сивера шаирдин

гзаф ч'алар: "Гатфар", "Баба азар атайла", "Къазмайриз", "Свае

мубарак!", "Гъасан-эфендидиз" ва мсб. амай. Абур уьмуьрдин уьк'уь-цуру агъвалатриз, заридин къилел атай дуьшуьшириз талуьк я. КI. Гъабибуллагъан шиирар художественный жигъетдай устаддин дережадив агакънава, халкъдин михьи ч'алал теснифнава.

КI. Гъабибуллагъан ирс и улубдин авторди жагъурна ва 1971-йисуз сифте печатдиз акъудна.

Зари 1905-йисуз бедбахт дуьшуьшдик акатна, Тифлис шегъердин

азарханада кечмиш хъана. **Чешмеяр:**

1. "Коммунист", 1971-йисан 27-июль.

2. Акимов Къ. Х. КІатІрухви Гъабибуллагъ. - "Дуствал", 1972, N1.

АХЦЕГЪ ГЪАЖИ

(1868-1918)

\ Фяле шаир Ахцегъ Гъажи (Ибрагъиман хва Гъажи) 1868-йисуз <і Ахцегъ хуьре дидедиз хъана. Хци къатІунар авай гадади Мирзе \ Алидин медресада кІелна, амма ам куьтягдай мумкинвал тахъана,

Бакудиз фена, нафтІадин мяденра кІвалахна.

Ј Ахцегъ Гъажидин шиирар, чпин мана-метлебдиз килигна, къве | чкадал пай жезва: яшайишдикай теснифнавай чІалар ва муьгъуьб-\ батдикай теснифнавай чІалар. Яшайишдикай теснифнавай эсерриз • ("Рабочидин чар", "Баку", "Хабар це", "Кесибди гайитІа акъул" ва ј мсб.) дерин веревирдер, вичин девирдин агъвалатриз дуьз къимет гун ва кимивилер русвагъун хае я.

А. Гъажидин шиирар, лезги шииратдин къанунар вилив хвена, устадаказ теснифнава, абур чи йикъарани яшлу инсанрин сивера ама.

А. Гъажидин ирс Н. Агъмедова, А. Агъаева ва Гъ. Гашарова кІватІ хъувуна ва илимдин жигъетдай ахтармишна. Шаирдин лап хъсан шиирар милли мектебра ва университетра чирзава, урус чІалаз таржума авунва. 1995-йисуз Ахцегъ Гъажидин шииррин кІватІал Гъ. Гашарова сифте яз печатдай акъудна.

Ахцегъ Гъажи 1918-йисуз хайи хуьре кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Коммунист", 1957-йисан 25-декабрь.

2. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.

3. Гашаров Гъ. Лезгийрин литература, 1979.

СТІАЛ СУЛЕЙМАН

(1869-1937)

Чехи шаир ва камалэгъли, лезги ва Дагъустандин ХХ асирдин литературайрин классик СтІал Сулейман 1869-йисуз Куьре округдин Агъа СтІал хуьре дидедиз хъана. Буба амай етимдиз кІелдай мумкинвал хъанач, ам уьмуьрдин эхирдалди савадсуз яз амуькна. Амма тГебиатди ганвай зурба бажарагъди ва зигъинди Сулейманакай машгъур арифдар ва шаир авуна.

СтІал Сулейманан яратмишунар къве чкадал пай жезва: Октябрдин инкъилабдилай вилик теснифайбур ("Кавхадиз", "Судуяр", "Фекъияр", "Девлетлуяр, чиновникар" ва мсб.) ва Советрин девирда теснифайбур ("Октябрдин инкъилабдиз", "Рушариз", "Яру Аскер", "Колхозчи паб Инжиханаз", "Большевик я чи вацІ гун тІвар", "Жегъил шаирриз", "Чи къуват" ва мсб.). Адан эсерриз, иллаки инкъилабдилай вилик теснифайбуруз, хци сатира хае я: шаирди вичиз акур гъахъеуз, инсансуз ва ахлакъсуз гьерекатар, амалар ва хесетар негъзава.

Шаирди пачагъ тахтунай гадарун, Советрин власть тесникъ хъун шадвилелди къабулнай ва цІийи девирдин тарифзавай чІалар теснифна. Амма адан рикІелай халкъдин гъукуматдиз ва Коммунистрин партиядиз хае кимивилерни алатнач - ада, "Тапан коммунистдиз" хътин, хци чІалар туькІуьрна.

СтІал Сулейман Ленинан ордендиз ва "Дагъустандин халкъдин шаир" тІварцІиз лайихлу хъана. Адан гуьзел эсерар-жавагъиар Дагъустандин халкъарин, урус ва маса цІудралди чІалариз таржума авунва ва къилди ктабар яз акъатнава. Абур милли мектебра, училищейра, институтра ва университетра чирзава.

С. Сулейманан яратмишунри лезги ва Дагъустандин литературайрин вилик финиз еке таъсир авуна. Абур Гъ. Гъажибегова, А. Агъаева, Н. Къапиевади, Гъ. Гашарова, Гъ. Гъамзатова, Р. Кельбеханова, Ф. Нагъиева ва маса алিমри ахтармишна. Чехи зари 1934-йисалай СССР-дин писателрин союздин член тир.

СтІал Сулейман 1937-йисан 21-ноябрдиз Агъа СтІалдал кечмиш хъана ва гъукуматдин къарардалди Магъачкъалада кучукунава. Чехи шаирдин тІвар хайи райондал, Лезги театрдал, Къасумхуьруьн юкъван школадал, Магъачкъала, Дербент, Киев ва маса шегъеррин

куьчейрал, колхозрал, библиотекайрал эцигнава. Магъачкъалада шаирдин сур авай багда (ам шаирдин тIварцIихъ гала) С. Сулейманаз зурба гуьмбет (ам Дагъустандин халкъдин художник-скульптор Хасбулат АскарСарыджади теснифна) эцигнава. Инал гьар йисан 18-майди "Сулейманан шииратдин югъ" кьейдзава. .

Чешмеяр:

1. Агаев А. Г. Сулейман Стальский. - Махачкала, 1975.
2. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.
3. Лезгийрин революциядила вичик квай девиррин литература, 1990.
4. Нагиев Ф.Р. Поэтическое наследие Сулеймана Стальского: проблема текстологии. - Махачкала, 2000.

КЪЕШИР АЙИСАТ

(XIX-XX асир)

XIX асирдин эхирда Куьре округда мазан дишегъли Къешир Айисат машгъур хъана.

Айисатан манияр халкъдин къайдада теснифнавай бейтер я. Абур яшайишдин хъсан ва пис терефрикай, сад-садаз къисмет тахай жегъирикай, михьи муьгъуьббатдикай суьгъбетзавай куьруь эсераря.

Къешир Айисатан манияр Ш. Исаева кIватI хъууна.

Чешмеяр:

- I. "Коммунист", 1990-йисан 27-май.

ЧИЛИХЪ АБДУЛГЪАМИД (1873-1916)

Зари Абдулгъамид 1873-йисуз Самур округдин Грар хуьре дидедиз хъана. Етим хъанвай таза аял яз, ам дидеди Куьре округдин Чилихъ хуьруьз хкана. Абдулгъамид халуьри хуьн хъууна. Абуру чпин бажарагълу хтулдиз Алкъвадрин ва маса медресайра кIелдай мумкинвал гана. Абдулгъамида Къасумхуьрел фекъивал авуна ва эхирдай ана вичин туьквен ахъайна.

Чилихъ Абдулгъамида уьмуьрда гьалтзавай зидвилер пислемишзавай хци чIалар ("Куьмек це", "Фекъияр", "Залум дуьнья", "Авайди са гьам я, дуст" ва мсб.) ва муьгъуьббатдикай гуьзел жавагъирар ("Фимир вун", "ГъикIда, яр?", "Къизилгуьл" ва мсб.) теснифна. Абур кIватI хъууник писатель М. Садикъан еке пай ква.

Чилихъ Абдулгъамид 1916-йисуз Къасумхуьрел кечмиш хъана ва гъана кучукнава.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин революциядила виликан девиррин литература, 1990.
2. «Лезги газет», 2001-йисан 7-июнь.

КЕСИБ АБДУЛЛАГЪ

(1875-1934)

Зари Кесиб Абдуллагъ (Саруханов Абдуллагъ) 1875-йисуз Къуба магъалдин Манкъулидхуьре дидедиз хъана. Фад етим хъайи гадади вичиз кIелун-кхъин чирна. Зариди девирдин гьахъсузвилерикай ва агъайрин инсафсузвилерикай ялавлу шиирар ("Приставдин бармак", "Экуь дуьнья", "Тахъурай" ва мсб.) теснифна. Советрин власть шаирди хушвилелди къабулна ва адаз къуллугъиз башламишна.

Кесиб Абдуллагъан (адаз хуьре Буьркъуь Абдуллагъни лугъудай) шиирар писатель Забит Ризванова кIватI хъууна. Шаирдин сад лагъай ктаб 1963-йисуз Магъачкъалада акъатна. Адан эсерар лезги мектебра чирзава.

Кесиб Абдуллагъ 1934-йисуз кулакри яна кьена.

Чешмеяр:

- I. Лезгийрин поэзиядин антология, 1978.

СЛАЛ САЯД

(1880-1900)

СтIал Саяд 1880-йисуз Куьре округдин Агъа СтIал хуьре дидедиз хъана. Манияр теснифдай бажарагъ авай рушан къадар-къисмет бахтеузди хъана: хуьре клани гада аваз, ам гужуналди такIандаз гуьлуьз гана.

Стал Саядан манияр вичин ва лезги дишегълидин ихтиярсуз къисметдикай теснифнавай, девирдин гъахъсузвилер русвагъзавай бейтер - зариди "дуьнья тирвал" авунвай гъараяр я: "Кавхадиз", "Дуьнья тирвал гъарайна за", "Садакайни чара хъанач" ва мсб. И ва маса шииррай аквазайвал, Стлал Саяд вичин хатI авай шаир я.

С. Саядан "Ашкъидин гъарай" тIвар алай кIватIал Магъачкъа-лада 1992-йисуз акъатна.

Стлал Саяд 1900-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Дуствал", 1963, N 2.

2. Лезгийрин поэзиядин антология, 1978.

ИДРИС ШАМХАЛОВ

(№0-1944)

Лезгийрин сад лагъай драматург, режиссер ва артист Идрис Шамхалов 1880-йисуз Ахцегъа дидедиз хъана. Хайи хуьруьн медреса, Бакудин мектеб куьтягъна, са шумуд чIалал савадлу хъанвай ва дуьньядикай хабар авай жегъил вичин хуси эсерар теснифунал машгъул хъана: ада 1906-йисуз Ахцегъа гъевескарар галаз жемьатдиз сифте яз сегънедилай вичи кхъенвай тамаша "Буржали"къалулна. ИкI Шамхалов Идриса лезгийрин милли театрдин бине кутуна.

Бажарагълу драматург Идрис Шамхалова мад са шумуд пьеса кхъена: "Периханум", "Кавказдин дяве", "Куругъли" ва мсб. "Периханум" драма Лезги театрдин сегънедилай датIана къалуриз 90 йис хъанва. И. Шамхалова вичин халкъ медени хъуник чIехи пай кутуна. Адан тIвар Ахцегърин халкъдин театрдал эцигнава.

И. Шамхалов 1944-йисуз хайи хуьре кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1996-йисан 12-январь.

НУРЕДИН ШЕРИФОВ

(1883-1952)

Женгчи шаир Нуредин Шерифов 1883-йисуз Къуба магъалдин ГуьндюзкIеле хуьре дидедиз хъана. Вичин буба Шериф-эфендидин гъилик кIелна, савадлу инсан хъана. Гъахълувилин терефдал алай жегъил 1905-йисалай инкъилабдин гъерекатдик экечIна. Яракъ гъиле къуна, ада Советрин власть патал женг чIугуна. Советрин Азербайжандин Къуба ва КцДар района жавабдар къуллугъар авуна.

Нуредин Шерифован яратмишунар къве чкадал пай жезва: Октябрдин инкъилабдилай вилик теснифай эсерра ("Авани?", "ЭкъечIал" ва мсб.) шаирди халкъдиз азадвал патал женгиниз эвер гузва ва вичин девирдин гъахъсузвилер русвагъзава; Советрин девирда теснифай эсерра ("Самур", "Яру Аскер", "Дидед чIалал кIелун-кхъин", "Ша, фин, юлдашар" ва мсб.) цийи девирдин терефар ачухарзава, адан агалкъунрикай суьгъбетзава.

Н. Шерифован эсерри лезги шиират вилик финиз таъсирна. Абур милли мектебра ва университетра чирзава. Шаирдин ирс Иззет Шерифова, Забит Ризванова, и цIарарин авторди кIватI хъуьна ва ахтармишна.

Нуредин Шерифов 1952-йисуз кечмиш хъана. Адан тIвар КцIар шегъердин къилин куьчедал эцигнава.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1978.

2. "Дуствал", 1984, N 2.

АБДУЛКЪАДИР АЛКАДАРСКИЙ

(1885-1943)

Зари Абдулкъадир Алкадарский 1885-йисуз Куьре округдин Алкъвадар хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн медреса ва Гори шегъерда муаллимрин семинарий куьтягъна, гзаф йисара Ахцегърин ва Къасумхуьруьн мектебра, Дагъустандин пединститутда тарсар гана, Дагъустандин просвещенидин министерствода ва муаллимрин тежриба хкаждай институтда кIвалахна. Ам лезги ва урус чIаларин учебникрин автор я.

А. Алкадарский шаирни тир. Адан гзаф чIалар ("Дурна", "Гатуз", "Мастан" ва мсб.) 30-40-йисара лезги чIалан учебникра гъатнава. Абур "Сад, къвед, пуд" тIвар алай кIватIалда чапнава.

Абдулкъадир Алкадарский 1943-йисуз Къасумхуърел тиф азардик кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1959.

РАЖАБ АМИРХАНОВ

(1887-1914)

Лезгийрин сад лагъай публицист ва зари-гъикаятчи Ражаб Амирханов 1887-йисуз Ахцегъа дидедиз хъана. Къве йисан урус школа куътягъна, ам Бакудиз фена, фялейрин зегъметдик ва инкъи-лабдин гъерекатрик экечна. Урус ва азербайжан чалар хъсандиз чирна, Ражаб макъалаяр ва гъикаяяр кхынал машгъул хъана. 1914-йисуз Москвадиз фена, университетдик экечна, амма хуьтлуьз стлалжем хъана, хуьруьз хтана.

Ражаб Амирханова 1912-1914-йисара Петербургда акъатзавай "Дагъустандин ярар" ва "Мусурманрин газет" газетриз са жерге макъалаяр ("Чи зайифвал", "Илим", "Шаирдин кыиникъ", "Дагъустанвидин къейдер" ва мсб.) акъудна. И газетрин хсуси мухбир яз, Р. Амирханова лезги халкъдин ва Бакудин фялейрин четин гъалди-кай ачухдаказ кхъена, зегъметчи халкъдиз клелун-кхъин чируниз ва девлетлуйрин пацукай азад хъуниз эвер гана. "Заз азадвал ва клел-кхъин виридалайни багъа я", - малумарна мухбирди вичин са макъалада.

Р. Амирханова лезги литературада сад лагъай гъикая - "ШакIуртдин чар" кхъена, ам 1912-йисуз урус чалал "Дагъустандин ярар" газетдин Ю-нумрадиз акъудна.

Ражаб Амирханова лезги публицистикадин ва гъикаятдин бине кутуна. Ам 1914-йисуз залан азардик кечмиш хъана, хайи Ахцегъа кучукнава.

Чешмеяр:

1. Акимов К. Х. Лезгинская национальная проза. - Махачкала, 1998.

2. "Лезги газет", 1999-йисан 28-январь.

ШИНАЗ ГЪЕЗЕРЧИ

(1890-1963)

Шаир ва ашукъ Шиназ Гъезерчи (Гъажиев Гъезерчи Серкеревич) 1890-йисуз Рутул магъалдин Шиназ хуьре дидедиз хъана. Хуьруьн медреса, Буйнакск шегъерда муаллимвилин курсар куътягъна, ада гзаф йисара Шиназрин мектебда кIвалахна.

Шиназ Гъезерчиди вичин эсерар лезги, азербайжан, араб ва рутул чIаларал теснифна. Адан шиирар ва поэмаяр "Щийи дуйня", "Къизил чубан" ва маса газетринни журналрин чинриз акъатна. 1928-йисуз шаирди лезги чIалал "ЦIуд йис" тIвар алай поэма кхъен-ва ва кылдин ктаб яз акъудна. Ам 1934-йисуз Дагъустандин писателрин сад лагъай съезддин делегат хъана. 1965-йисуз Магъачкъалада шаирдин эсеррин "Булах" тIвар алай кIватIал лезги чIалал акъатна.

Ш. Гъезерчи ашукъни тир. Адаз лезги халкъдин мецин эсерар, алатай асиррин лезги шаирринни ашукърин чIалар хуралай чидай. Писатель И. Къазиева 1962-йисуз Шиназ Гъезерчидивай ХУ асирдин шаир Миграгъ Къемеран ва маса зариирин чIалар кхъин хъуьуна. Дагъустандин литературада Ш. Гъезерчи лезги ва рутул халкъарин шаир ва ашукъ яз тесникъ хъанва.

Зари 1963-йисуз хайи хуьре кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Рамазанов А. Р. Шиназ. - Махачкала, 1990.

2. Лезгийрин поэзиядин антология, 1978.

ХУЬРУЬГ ТАГЪИР

(1893-1958)

Дагъустандин халкъдин шаир Хуьруьг Тагъир (Алимов Тагъир Алимович) 1893-йисуз Самур округдин Хуьруьг хуьре дидедиз хъана. Кесиб шартIариз килиг тавуна, ада Нуха шегъерда мектебдин къве класс куътягъна. Буба кечмиш хъайила, Тагъиран хиве еке хзан гъатна. Гъа и йисара ада дидедиз шиирралди кхъенвай чар рахкъурнай: "Дидедиз" шиирдилай Тагъиран шаирвилин сел башламишна.

Дагъустанда Советрин власть гъалиб хъайила, жегъил шаирдин яратмишунри цуьк ахъайна. 1935-йисуз Хуьруьгиз чIехи шаир СтIал Сулей-

ман мугъман хъана, ада Тагъиран шиирриз еке къимет гана. Шаир 1936-йисуз СССР-дин писателрин союздин членвилiz къабулна.

Хуьруьг Тагъира цудралди шиирар, манияр, поэмаяр ("Чулав къизил", "Малла Иса", "Гъвадин пагъливан" ва мсб.), хкетар ("Жанавур-дикайни чакъалдикай хкет", "Балашан зиянкар кац" ва мсб.), гыкаяяр, драмадин эсерар ("Ашукъ Сайд" Къ. Межидовахъ галаз) ва мсб. теснифна. Шаирдин гзаф чалар фадлай манияр хъанва, абур твар-ван авай ашукъри (Ашукъ Аскерхана, Ашукъ Тажиба, Ашукъ Садуллагъа, Ашукъ Абдула ва мсб.) лагъана ва лугъузва. И кардин сир ам я хьи, Х. Тагъиран эсерар художественный жигъетдай вини дережада аваз теснифнава, абур хуш везин, дерин мана ва халкъдин девлетлу чал хае я.

1943-йисуз Хуьруьг Тагъир "Дагъустандин халкъдин шаир" тварциз лайихлу хъана.

Хуьруьг Тагъира лезги шиират цийи везинралди ва фикирралди хейлин девлетлу авуна. Гзаф жегъил шаирри чпин яратмишунрин рехъ Х. Тагъиран яратмишунрилай чешне къачунилай башламиш-зава. Шаирдин ктабар ("Шаирдин сес", "Ватан", "Шаирдин фикирар", "Хкъягъай эсерар" ва мсб.) инсанри рикI алаз ккळाва. Абур урус чалаз таржума авунва, мектебра ва университетра чирзава.

Шаир 1958-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Советское хуьре кечмиш хъана, ам Ахцегъа, медениятдин багъда, кучукнава. Ахцегъа ва Хуьруьга шаирдиз гуьмбетар эцигнава, хайи хуьре квал-музей ачухнава.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1959.
2. А. Саидов. Хуьруьг Тагъиракай. - Хуьруьг Тагъир. Эсерар. - Магъачкъала, 1974.
3. Гашаров Г. Г. Певцы обновленного края. - Махачкала, 1987.
4. Алимов М. Т. Шаирар рекъидийди туш. - "Лезги газет", 1993-йисан 18-февраль.

ШАГЪДАГЪВИ МАЛИК

(1896-1957)

Шаир, драматург ва художник Шагъдагъви Малик (Гъаниев Малик) 1896-йисуз Самур округдин Ахцегъ хуьре дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб куьтягъна, ам Бакудиз фена. Ина Малика инкъилабдин гьрекатра иштиракна, "Азербайжандин кесибар" газетда кваллахна. Ам Сураханада Лезги халкъдин театрдин тамашайра артист яз къугъвана, режиссер ва художник хъана. 1925-1928-йисара Ленинграддин университетдин РагъэкъечIдай патан чаларин факультетда келна. Ватандиз хтайла, "Шура Дагъустан" газетдин редактор хъана.

Малик Шагъдагъвиди цудралди шиирар ("Билбил", "Къайнар булах", "Дидедин сурал" ва мсб.) ва пьесаяр ("Инкъилабчи Агъмед", "Дагъдин лекъер", "Маргъал", "Тарлан" ва мсб.) кхъена. Писателдин драмадин эсерар Лезги театрдин сегънедила гзаф йисара къалурна.

Малик Шагъдагъви 1957-йисуз хайи хуьре кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Дагестанская правда", 9 марта 1936 г.
2. Ахмедов Д. Новая "Ахты-наме". - Махачкала, 1972.

МЕГЪАМЕД ГЪАЖИЕВ

(1897-1958)

Чехи алим ва зари Гъажиев Мегъамед Мегъамедович 1897-йисан Ю-декабрдиз Куьре округдин Мегъарамдхуьре, агъваллу ва савадлу хзанда, дидедиз хъана. Лебии алакъунар авай гадади агалкъунралди Алкъвадрин медреса, Къасумхуьруьн мектеб, Дербентда ва Къубада муаллимвилин курсар куьтягъна, хайи хуьруьн советрин школадин муаллимвиле ва зеведишвиле кваллахна. 1932-йисуз Дагъустандин С. Сулейманан тварунихъ галай пединститутда, ахпа Москвада аспирантурада келна. Лезгийрикай сифте яз ада филологиядин илимрин кандидатвилин ва докторвилин дережаяр къазанмишна.

М. Гъажиев чи чал дериндай ахтармишай сад лагъай лезги алим я. Дагъустандин тарихдин, чалан ва литературадин институтда къуллугъай къад йисан вахтунда алимди 20-далай виниз къиметлу кваллахар: лезги чалан учебникар ва литературадин хрестоматияр,

илимдин макъалаяр ва ктабар, лезги чӀалан словарар дидедин ва урус чӀаларал кхъена, печатдай акъудна, халкъдив агакьарна, ам савадлу ва илимдар авуник еке пай кутуна. Илимдин ахтармишунар тежрибадихъ галаз алакьалу авуна: гзаф йисара Дагъустандин пединститутда тарсар гана.

Мегъамед Гъажиев шаир, драматург ва таржумачини тир. Ада аялар патал теснифнавай шиирар 30-60-йисара Гъ. Гъажибегова, А. Фетягьова ва Н. Агъмедова туькӀуьрнавай учебникра ва хрестоматийра гьатнава. 1936-йисуз М. Гъажиева конкурсдиз "Дагълара" пьеса вугана. Ада лезги чӀалаз урус писателрин эсерар (Л. Толстойн "Гъажи-Мурад" повесть, М. Горькийдин "Диде" роман ва мсб.) таржума авуна, кьилди ктабар яз печатдай акъудна.

М. Гъажиева чӀалан илимдик ва милли литературадик еке пай кутуна. Ам 1958-йисуз рикӀин азардик кечмиш хъана, Магъачкъалада кучукнава. Адан тӀвар Мегъарамдхуьруьн сад лагъай юкьван школада эцигнава.

Чешмеяр:

1. "Дуствал", 1966, N 2.
2. "Лезги газет", 1987-йисан 9-декабрь.
3. Гуьлмегъамедов А. Г. Икрамзава несилри. - "Лезги газет", 1997-йисан 28-февраль.

СЕЙФУДИН ШИХАЛИЕВ

(1899-1953)

Зари ва таржумачи Шихалиев Сейфудин Шихалиевич 1899-йиуз Самур округдин Ялахъ хуьре дидедиз хъана. Сейфудина Бакуда Сабунчидин I-дережадин мектебда кӀелна, 1926-йисуз Москвада Шаркъ патан зегъметчийрин коммунистический университет куьтягъна. Къасумхуьрел, Дербентда, Белижда ва Хасавюртда партиядин ва советрин идарайра жавабдар кӀвалахарна. Гзаф йисара Магъачкъалада Союзпечатдин директорвиле, Даггиздин лезги редакторвиле, Кирован тӀварунихъ галай типографиядин директорвиле ва "Социализмдин пайдах" газетдин отделдин зеведишвиле кӀвалахна.

С. Шихалиев са жерге макъалайрин, очеркрин ва лезги чӀаланни литературадин учебникрин автор я. Ада урус писателрин эсерар лезги чӀалаз таржума авуна. 1943-йисуз Советрин Союздин Игит Гъасрет Алиеван къегъалвеликай "Гьулдандин варар" тӀвар алай повесть кхъена.

Сейфудин Шихалиев 1953-йисуз кечмиш хъана ва Магъачкъалада кучукнава.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1998, N 5.

СЕЙФУДИН ГЪАЖИЕВ

(1900-1981)

Зари Гъажиев Сейфудин Абдурагъманович 1900-йисуз Куьре округдин Векьелар хуьре дидедиз хъана. Ада Алкъвадрал Гъасан-эфендидин медресада, Дербентдин туьрк мектебда, Буйнакскдин муаллимрин курсара кӀелна. Гзаф йисара Векьелрин, Цмуррин ва Рухунрин мектебра муаллим ва директор яз кӀвалахна, халкъ ва цӀийи несилар савадлу авуник вичин пай кутуна. С.Гъажиев Ленинан ордендиз лайихлу хъана. И цӀарарин авторди адаз 1975-йисуз "Жегъилрин пӀир" повесть бахшна.

XX асирдин 20-йисарилай башламишна, Сейфудин Гъажиев шиирар теснифунал машгӀул хъана. Адан сифте чӀалар ("Муьруьдар", "Тзагъ", "Цагълар", "Къуьд", "Колхозчи руш" ва мсб.) 30-40-йисарин лезги чӀаланни литературадин учебникра ва хрестоматийра гьатнава. Араб, туьрк ва азербайжан чӀалар чизвай зариди милли литературадин ирс кӀватӀ хъувуник вичин пай кутуна: Етим Эминан, Чилихъ Абдулгъамидан, КӀатӀрух Гъабибуллагъан ва маса шаиррин чӀалар кӀватӀ хъувунин карда М. Гъажиеваз, А. Агъаеваз ва маса алимриз куьмек гана.

70-йисара С. Гъажиев хайи хуьруьн жемьтдихъ галаз Къулан СтӀгалдал куьч хъана.

Сейфудин Гъажиев 1981-йисуз кечмиш хъана ва Къулан СтӀгалдал кучукнава.

Чешмеяр:

1. "Коммунист", 1970-йисан 14-февраль.

2. "Самур", 1998, № 5.

КУРХУЪРУЪНВИ МИРЗЕБУТАЙ (1900-1947)

Агъамирзоев Мирзебутаи 1900-йисуз Куьре округдин Курхуь-рел дидедиз хъана. Келдай мумкинвал тахъай жегъилди Мамрач-рик ва Дербентда батраквал авуна. Тебии бажарагъ авай Мирзебу-тая шиирар теснифиз башламишна.

Заридин чӀалар ("Дустуниз", "Шинийрин сувариз", "Рушан тариф", "Веъкь ядайбуруз" ва мсб.) вичиз акур агъавалатрикай, кьилел атай дуьлуьшрикай, халкъдин дуланажагъдикай ва муь-гъуббатдикай теснифнавай эсерар я. Абуру халкъдин яратмишун-риз мукьва я.

К. Мирзебутаи СтӀал Сулейманан дуст тир. Абурун арада шиир-ралди лагъанвай суьгъбет-сала хъана.

Курхуьруьнви Мирзебутаи 1947-йисуз хайи хуьре кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1998, № 5.

КЪУРАГЪ АФИЗАТ (1900-1920)

Афизат 1900-йисуз Куьре округдин Къурагъ хуьре дидедиз хъана. Пебии алакьанур авай руш вичиз кӀанзавай гададиз кьисмет хъа-нач - еке хажалатди адакай шаир авуна.

Къ. Афизатан чӀалар ("Зи яр Мегъамедаз", "Зунни туна фена зи яр дуьньядай", "Къурбаназ" ва мсб.) кьилиз тефей муьгъуббатди-кай теснифнавай агъузардин эсерар я. Афизатан шиирар гъам халкъ-дин, гъамни лезги шаиррин чӀалариз ухшар я. Абуруз дерин ва гужлу гьиссер хае я.

Къ. Афизатан ирс Шамсудин Исаева кӀватӀ хъийизва.

Къурагъ Афизат 1920-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1994-йисан 17-июнь.

ГЪАЖИБЕГЪ ГЪАЖИБЕГОВ (1902-1941)

Алим, критик ва драматург Гъажибегов Гъажибегъ Агъмедханович 1902-йисуз Ахцегъ хуьре дидедиз хъана. Адан буба Агъмедхан Бакудин фяле тир. Гадади гъевседивди Ахцегърин урус мектебда, Темир-Хан-Шурада агитаторрин курсара, Москвада Коммунистический университетда ва аспирантурада кӀелна. Ада лезгийрин сад лагъай "Шийи дуьнья" газетдин редакторвиле, Дагъустандин тарихдин, чӀалан ва литературадин институтдин директорвиле, маса жавабдар кьаллугърал кӀвалахна.

Гъ. Гъажибегова лезги ва Дагъустандин чӀалар ва литератураар ахтармишуник еке пай кутуна: лезги ва табасаран чӀаларин алфавитар теснифна, лезги чӀалан ва литературадин сифте учебникар ва хрестоматияр туькӀуьрна, машгъур шаиррин (Етим Эминан, СтӀал Сулейманан ва мсб.) ирс кӀватӀ хъувуна, драмадин эсерар ("Адетрин кьармахра" ва "Колхоз") кхъена ва хайи халкъ савадлу авун патал еке зегъметар чӀугуна. Адан кьелемдикай 30-далай гзаф илимдин макъалаяр, 8 ктаб, литературадин эсеррин 10 кӀватӀал, цӀудралди публицистикадин макъалаяр хкатна. Гъ. Гъажибегов шаирни тир: адан "Билбил" шиир "Лезги шаиррин чӀалар" ктабда (1927) гьатнава.

Гъажибегъ Гъажибегов еке ватанперес ва инсанперес, зурба тешкилатчи, 1934-йисалай СССР-дин писателрин союздин член тир. Ам 1937-йисан буьгътенрик акатна, 1941-йисуз дуьстагъда кьена.

«Лезги газетди» 2000-йисалай публицистикадин лап хъсан эсерарай Гъажибегъ Гъажибегован тӀварунихъ галай премия тайинарнава.

Чешмеяр:

1. Гашаров Г. Г. Певцы обновленного края, 1987.

2. "Дагестанская правда", 23-декабря 1989 г.

3. "Коммунист", 1991-йисан 8-март.

4. Агъмедов Д. Н. Хкахъ тийидай гъед, - "Лезги газет", 2000, №№ 15-25.

МЕМЕЙ ЭФЕНДИЕВ (1903-1944)

Зари Эфендиев Мамед-Тагбир (Мемей Эфендиев) 1903-йисуз Куьре округдин КьепГир хуьре дидедиз хьана. Советрин девирда адаз Бакуда кГелдай ва Тифлисин комвуз куьтягдай мумкинвал хьана. Хайи республикадиз хтана, ада Ахцегьа муаллимрин тежриба хкаждай курсарин зеведишвал, Магьачкьалада рабфакдин директорвал, Даггиздин директорвал, Дагьустандин кинофикациядин управлендин начальникдин заместителвал ва маса кьуллугьар авуна. 1942-йисуз ам гуьгьуьллувилелди Ватандин Чехи дяведиз фена.

Мемей Эфендиеван чГалари ("Кьаркьулуьни тГиб", "Иман", "Комсомолар" ва мсб.) лезги шиират цийи уьлчмейралди ва гьиссералди девлетлу авуна. М. Эфендиев 1944-йисуз фронтда кечмиш хьана. Ам Украинадин Одессадин областдин Сочевка хуьруьн сурада кучукнава.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1959.
2. Оборванные струны. - Махачкала, 1985.
3. "Лезги газет", 1995-йисан, 12-май.

МУСТАФА ЭФЕНДИЕВ (1903-1974)

Эфендиев Мустафа 1903-йисан 20-январдиз Ахцегьа дидедиз хьана. Хайи хуьруьн мектеб ва Буйнакскдин педучилище куьтягь-на, ада гзаф йисара Ахцегь ва Рутул районрин школайра муаллим-вал авуна, вишералди ватанпересар тербияламишна. Ялцугьа кВалахдай йисара ада Магьулаьх дередин рагарал кхьенвай эвер-гун - "Жуван хайи ватан кВан хьухь!" - гилани алама.

М. Эфендиев жегьил чВалай шаирвилдин пешедални машгьул тир. Адан цУдралди манияр ва шиирар ("Ватан", "Экуьн бере", "Хайи дереяр", "Суварин югь", "Пакаман чиг" ва мсб.) лезги газетринни журналдин чирна чапна. 1975-йисуз заридин эсеррин кВатВал "Пакаман чиг" печатдай акьатна.

М. Эфендиев 1974-йисуз кечмиш хьана, хайи хуьре кучукнава.

ЗИЯУДИН ЭФЕНДИЕВ (1903-1980)

Гьикаятчи, драматург ва таржумачи Эфендиев Зияудин Ме-гьамедович 1903-йисуз Куьре округдин Цмур хуьре дидедиз хьана. Ада Советрин власть патал женгера иштиракна. Дагьустандин партиядин обкомда, "Цийи дуйня" газетдин редакторвиле, про-свещенидин министрдин заместителвиле кВалахна.

1920-йисалай З. Эфендиева гьикаяяр ва очеркар кхьиз башла-мишна. Адан сифте ктаб "Социализмдин маканар" 1932-йисуз печатдай акьатна.

Гуьгьуьнин йисара писателдин кьелемдикай гьикаяяр, повестар, романар ва абурун кВатВалар ("Муькьвел гелер", "Булахдал", "Гуьлуьн лепеяр", "Яру-цАру кВатВалар", "Муьгьуьб-батдин цДелхем" ва мсб.) хкатна.

З. Эфендиева драмадин эсерарни ("Гуьлзада", "Сенгердал пака-ма", "Кьазиме-гьамед" Б. Айдаевахь галаз) яратмишна. Урус писа-телрин: М. Лермонтован, В. Короленкодин, Н. Гоголан, Б. Горба-тован ва мсб. эсерар лезги чВалаз таржума авуна.

Зияудин Эфендиеван гьикаятдин эсеррай кВелзавайдаз лезги халкьдин 20-70-йисарин уьмуьр аквазва. Писатель 1947-йисалай СССР-дин писателрин союздин член тир. Ам 1980-йисуз Магьач-кьалада кечмиш хьана.

Чешмеяр:

Писатели Советского Дагестана. - Махачкала, 1984.
"Самур", 1995, N4-5.

КЪАЗИ КЪАЗИЕВ (1906-1983)

Зари ва журналист Къазиев Къазии Букарович 1906-йисуз Куьре округдин КИри хуьре дидедиз хьана. Алакьунар авай жегьилди четин шартГара кьилин образование кьачуна, са жерге жавабдар

къуллугъар: "Коммунист" газетдин редакторвал, Дагучпедгизда къилин редакторвал ва мсб. авуна.

Къ. Къазиева и Дудралди явалу макъалаяр ва очеркар, гьикаяяр ва повестар кхъена. "Фекьи ва уьмуьр" гьикаяйрин къватлал, "Чурун паб" ва "Кири буба" повестар печатдай акъудна. Писателди лезги публицистика ва гьикаят видик тухвана.

Къази Къазиев 1983-йисуз Магъачкъалада кечмиш хъана.

Чешмеяр:

I. Акимов Къ. Х. Лезги прозадикай кьейдер. - "Дуствал", 1964, N 4.

АБДУЛ МУТАЛИБОВ

(1906-1986)

Шаир Муталибов Абдул 1906-йисуз Самур округдин Гарагъ хуьре дидедиз хъана. Октябрдин инкъилабдилай гуьгъуьниз адаз къелдай мумкинвал хъана: Абдула Къарин муаллимрин техникум, Бакуда Азербайжандин гьукуматдин университет куьтягъна. Гзаф йисара Ахцегъ ва Докъузпара районрин мектебра ва цувад йисуз Дербентдин педучилищеда дидедин члалан ва литературадин тарсар гана.

А. Муталибова гъеле мектебда амаз шиирар теснифиз башла-мишна. Адан эсеррай цийи уьмуьрдин шикилар, хайи халкъдин ацукьун-къарагъун аквазва. А. Муталибова аялар патални Гзаф эсерар кхъена. Шаирдин шиирар, манияр, поэмаяр ва гьикаяяр цдудалай виниз къватлалра гъатнава: "Экуьн ярар", "Бахтавар я чун", "Риклин гафар", "Виклегъ Расул", "Гъим хъсан я?", "Гатфар", "Гелер" ва мсб. Абур мектебра ва институтра чирзава.

Абдул Муталибова лезги шиират цДийи везинралди ва фикир-ралди девлетлу авуна.

А. Муталибов 1986-йисуз кечмиш хъана, ам Дербентда кучукнава.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1991-йисан 29-октябрь.

2. Акимов Къ. Х. Ватанперес ва инсанперес шаир. - А. Муталибов. Шиирар. - Магъачкъала, 1993.

МИГРАГЪ УГЪЛАНГЕРЕК

(1906-1981)

Зари Угълангерек 1906-йисуз Самур округдин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Аялзамаз етим хъайи руша нянин курсар куьтягъна.

Угълангерекан шиирар ва манияр вичин залам къисметдикай, уьлкведа ва хуьре хайи агъватлатрикай, дуьшуьшрикай теснифнава. "Жувакай", "Дишегълидин шел" ва маса шииррай аквазвайвал, Угълангерек устадвал авай шаир тир. Адан эсерар газетра ва «Миграгърин булахар» къватлалда чапнава.

Миграгъ Угълангерек 1981-йисуз Самур хуьре кечмиш хъана, гъана кучукнава.

Чешмеяр:

I. Миграгърин булахар, 1994.

АЛЬДЕР БИЛАЛОВ

(1907-1985)

Зари Билалов Альдер 1907-йисуз Куьре округдин Агъа Стлал хуьре дидедиз хъана. Бубадивай элифар чирна, Альдер 1919-йисуз хайи хуьре ачухай советрин мектебдиз гъахъна. Гуьгъуьнлай муаллимвили курсара къелна, Дербентдин педтехникум куьтягъна, вири уьмуьр - несилриз дидедин члал чируниз, хайи халкъ савадлу авуниз бахшна. Илимдар муаллимди вичин зегъметдалди "Дагъустандин лайихлу муаллим", "РСФСР-дин лайихлу муаллим" тIварар ва орденарни медалар къазанмишна.

Альдер Билалов са жерге учебникрин ва методикадин ктабрин автор я: "Дидедин члал", 1-класс (1963); "Дидедин члал", 2-класс (1972); "Лезги члал чирунин методикадин месэляяр" (1960); Изложение-ийрин къватлал, I-IV классар (1975) ва мсб.

Альдер Билалов шиирар теснифунални машгул тир. Адан эсерар 1965-йисуз "Шад я чун" тIвар алай къватлал яз печатдай акъатна.

А. Билалов 1985-йисуз Къасумхуьрел кечмиш хъана, гъана кучукнава.

Чешмеяр:

I. Лезгийрин поэзиядин антология, 1959.

АГЪАЛАР ГЪАЖИЕВ

(1907-1943)

Зари, фольклорист ва таржумачи Гъажиев Агъалар 1907-йисуз Самур округдин Хуъруьг хуъре дидедиз хъана. Ада Ахцегърин мектебда, Буйнаксдин ва Дербентдин педтехникумра, Азербайжандин пединститутда кълна, вичиз араб, фарс, туьрк, азербайжандин урус члалар ва литератураяр чирна. Жегъил пешекарди Табасаран райондин мектебра муаллимвал авуна, Дагъустандин тарихдин, члалан ва литературадин институтда ва Дагъустандин писателрин союзда кваллахна.

Агъалар Гъажиева хайи халкъдин мецин эсерар (манияр, махар, къысаяр, "Шарвили" эпосдин риваятар, мисалар ва мисклалар) кватл хъууна ва 1941-йисуз абурукай ибарат кватлал "Лезгийрин фольклор" печатдай акъудна.

А. Гъажиева цудралди шиирар ва гъикаяяр кхъена, урус шаирин (А. Пушкинан, М. Лермонтован ва мсб.) ва Низами Генжевидин шиирар лезги члалаз таржума авуна.

Агъалар Гъажиев 1943-йисуз Ватандин Чехи дяведин фронтда къегъалвилелди кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Оборванные струны. - Махачкала, 1985.
2. "Коммунист", 1989-йисан 27-сентябрь.

МЕГЪАМЕД КЪУРУШ

(1907-1990)

Зари Мегъамед Къуруш (Гъажиев Мегъамед) 1907-йисуз Самур округдин Къуруш хуъре дидедиз хъана. Дербентдин педучилище куьтягъна, 1930-йисалай пенсиядиз экъечлалди ада хайи хуъруьн мектебда дидедин члаланни литературадин муаллимвиле кваллахна, абурукай 23 йисуз директор хъана.

М. Къуруша вичин шиирар (" Зи чуьнгуьр", "Ша, чи кваллиз ша", "Экуьнин яр ядай члавуз" ва мсб.) халкъдин яшайишдикай, вичин гъиссерикай теснифнавай эсерар я. Гзаф шиирар шаирди аялризни бахшна. Абур 60-70-йисара ихътин кватлалра гъатна: "Дидедин мани", "Мурадар авай руш" ва "Гъарфарикай гафар".

Зариди са шумуд пьесани кхъена, абурукай "Ихтибар" ва "Къалп муьгъуьббат" печатдиз акъатна. Зариди халкъдин мецин эсерар ва Лезги Агъмедан ирс кватл хъууна.

Мегъамед Гъажиев 1990-йисуз кечмиш хъана ва Щийи Къурушдал кучукнава.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1959.
2. "Коммунист", 1990-йисан 14-июнь.

АРАГЪ ЯРАГЪМЕД

(1907-1955)

Зари Ярагъмед 1907-йисуз Куьре округдин Вини Арагъ хуъре дидедиз хъана. Хуъруьн мектеб куьтягъай гада сифте Дербентдиз, анайни Бакудиз акъатна. Ада нафтлалдин мяденра кваллахна.

Арагъ Ярагъмеда лезги ва азербайжан члаларал шиирар теснифна. "Жедач", "Дилбер" ва маса шииррай аквазвайвал, абур устадивилин дережада аваз кхъенва.

Зари 1955-йисуз буругъда бахтсуз дуьшуьшдик акатна, кечмиш хъана. Ам Бакуда кучукнава.

Чешмеяр:

1. Дагъустандин савкъватар, 1987.
2. "Коммунист", 1990-йисан 4-январь.

НАСРУЛЛАГЪ НУРИ

(1908-1973)

Зари Насруллагъ Нури (Эфендиев Насруллагъ Нуриевич) 1908-йисуз Самур округдин Къара-Куьре хуъре дидедиз хъана. Адан бубади ина, Ахцегъ магъалдин Ялцугъ хуъряй атана, фекъивал ийизвай. Дербентда къве йисан курсар куьтягъна, Насруллагъа 1927-йисалай пенсиядиз экъечлалди Ялцугърин мектебда муаллимвал авуна. 1953-йисуз жемьатдихъ галаз арандиз куьч хъана, Советский хуъре кваллахун давамарна.

Н. Нуридин "Келуниз тади" тлвар алай сифте шиир 1928-йисуз

"Цийи дунья" газетдиз акъатна. Шаирди Советрин девирдикай, Ватандин Чехи дяведикай, ислягъ зегъметдикай, тлебиатдикай цудралди шиирар ("Сифте гаф", "Чехи диде", "Рагъ", "Дагълар" ва мсб.) кхъенва ва "Щирер" тIвар алай кIватIал печатдай акъудна. Заридин лап хъсан эсерар учебника ва хрестоматийра гъатнава, мектебра чирзава.

Насруллагъ Нури 1973-йисуз кечмиш хъана, Советский хуьре кучукнава.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1959.
2. "Лезги газет", 1994-йисан 8-апрель.

НАЗИР АГЪМЕДОВ

[(1910-1970)

! Алим ва зари Агъмедов Назир Агъабегович 1910-йисуз Самур округдин Ахцегъ хуьре дидедиз хъана. Ада Дербентдин педучилище ва Дагъустандин пединститут куьтягъна, Ахцегърин ва Магъачкъаладин мектебра муаллим ва директор яз кIвалахна. Гзаф йисара Дагъустандин школайрин илимдин ахтармишунрин институтда къуллугъна: лезги чIалан ва литературадин программаяр, учебникар, хрестоматияр туькIуьрна, милли мектебра дидедин чIал хирудин месэляяр ахтармишна ва методикадин ктабар печатдай акъудна. Педагогикадин илимрин кандидатвилдин дережа ва "Дагъустандин лайихлу муаллим" тIвар къазанмишна.

Писателвилдин рехъ Н. Агъмедова журналиствилелай башламишна: ада хейлин йисара "Дагъустан фукъараси", "Цийи дунья" ва "Социализмдин пайдах" газетрин редакцийра кIвалахна.

Назир Агъмедов са жерге гьикаяйрин ва пьесайрин ("Сифте къван" ва "Цуькверин сувар") автор я. Гьикаяяр "Къве риклин хиялар" (1961), "Фаргъад буба рахазва" (1964) ва "Вагъанда къва-нер" (1971) кIватIалра гъатнава. И эсерра авторди ватанпересвилдин, дуланажагъ хкажунин ва марифатдин месэляяр къарагъарнава.

Писателди халкъдин мецин эсерар ва Етим Эминан, СтIал Сулейманан, Алибег Фетягъован ирс кIватI хъувуник вичин пай кутуна.

Назир Агъмедов 1970-йисуз Магъачкъалада кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Лезги литература. Хрестоматия, 8 класс. - Магъачкъала, 1981.

ИСМАИЛ ВАГЪАБОВ

(1910-1964)

Зари ва журналист Исмаил Вагъабов 1910-йисуз Самур округдин Ахцегъ хуьре дидедиз хъана. Советрин девирда ада хуьре, Магъачкъалада ва Москвада кIелна, акъалтIай образование къачуна, лезги районра ва Магъачкъалада жавабдар къуллугъар авуна.

И. Вагъабова 50-йисара лезги чIалал акъатзавай "Социализмдин пайдах" газетдин редакторвал авуна, ам, хци фельетонар кхъидай зари яз, машгъур хъана.

Писателдин гьикаяяр ва фельетонар "Чирхчир" тIвар алай кIватIалда гъатнава.

Исмаил Вагъабов 1964-йисуз Магъачкъалада кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Дуствал", 1964, N 4.

РАМАЗАН ГАШАРОВ

(1910-2000)

Гашаров Рамазан Магъарамович 1910-йисан 29-январдиз Ахцегъа дидедиз хъана. Хуьруьн медреса, светский школа ва Дербентдин педучилище куьтягъна, ада 1941-1945-йисара Ватандин Чехи дяведа иштиракна. 45-йисуз Ахцегъ райондин мектебра муаллимвал авуна.

Рамазан Гашаров гзаф йисара прозадин эсерар: очеркар, гьикаяяр, повестар ва роман кхъинал машгъул хъана. Лезги халкъдин яшайишдин жуьреба-жуьре терефар къалурзавай чIехи эсерар: "РикIел чIахутIар" повесть Бакуда печатдай акъатна, "Шадвилдин накъвар" романдин чIукар "Самур" журналда чапнава.

Зари 2000-йисуз хайи хуьре рагъметдиз фена.

АЛИБЕГ ФЕТЯГЪОВ

(1910-1935)

Чехи шаир, ва гьикаятчи Фетягъов Алибег Фетягъович 1910-йисуз Куьре округдин Цмур хуьре дидедиз хьана. Хци зигьин авай гадади кьвале бубадивай келиз-кхьиз чирна, Кьасумхуьруьн мектеб ва Бакудин рабфак агалкьунралди куьтягьна. Датана вичин чирвилер артухарзавай жегьил лезги ва урус чаларал лап савадлу хьана. Ада 1928-йисалай "Шийи дуьнья" газетда кьвалахна, лезги литературадин хрестоматияр туькьуьрунин карда иштиракна.

Алибег Фетягъован сифте эсерар "Шийи дуьнья" газетдиз акьатна. Ада са куьруь вахтунда цДудралди шиирар, поэмаяр ("ЭМ-ТЭ-ЭС" ва "Зарбачи Гьасан") шиирралди кхьенвай "КьатI-кьатI авур зунжурар" роман теснифна. Бажарагьлу зариди лезги шиирар кхьинин тежрибада цДийивилер туна.

А. Фетягъова лезги гьикаятдик кьил кутуна - сифте гьикаяяр ("Риза", "Бубадин веси", "Газет" ва мсб.) теснифна. Абур лезги эдебиятда гьикаятдин лап хьсан чешнеяр яз тесникь хьанва.

А. Фетягъова аялар патални са жерге шиирар кхьена, "Надинж аялар" тIвар алай кьвалал яз, печатдай акьудна.

Зари 1934-йисалай СССР-дин писателрин союздин член тир. Адан яратмишунрин кьилин тема - хайи халкьдин уьмуьр ва бахтлу жележгихь ялзавай инсанрин кьисметар я. Заридин эсерар мектебра ва университетра чирзава. Писателдин ирс А. Агьаева, Гь. Гашарова, З. Биримбегова ва Р. Кельбеханова дериндай ахтармишна.

А. Фетягъован яратмишунри лезги ва Дагьустандин халкьарин литератураяр вилик финиз дериндай таьсирна. Адан тIвар хайи хуьруьн мектебдал эцигнава.

1935-йисуз кьанни вад йиса авай зари Магьачкьалада кечмиш хьана.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.
2. Писатели Советского Дагестана, 1984.
3. Гашаров Г. Г. Певцы обновленного края, 1987.

НАСИР ЭЮБОВ

I

(1910-1974)

i Эюбов Насир 1910-йисуз Самур округдин Ахцегь хуьре дидедиз хьана. Бакуда университет куьтягьна, ада, математикадин мудллим яз, гзаф йисара Ахцегь, Докьузпара ва Рутул районрин школайра кьвалахна.

Н. Эюбова вичин вири уьмуьр Ахцегьрин халкьдин театрдахь ва драматургиядахь галаз алакьалу авуна. Зариди цДудралди чехи ва гьвечги пьесаяр ("Бахтияр", "Гьейран", "Элкьуьр хьувур тупIал" <ва мсб.) кхьена ва абур сегьнеда эцигна. Бязи эсерар печатдиз акьатна ва Дагьустандин халкьдин яратмишунрин кьвалин кьватI-алра гьатнава.

Зари 1974-йисуз хуьре кечмиш хьана.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1999, № I.

АБДУЛЛАГЬ ИСКЕНДЕРОВ

(1911-1983)

Зари Искендеров Абдуллагь Гьажимурадович 1911-йисан I6-майдиз Куьре округдин Мегьарамдхуьре дидедиз хьана. Советрин девирда ада Бакуда кьилин образование кьачуна, гзаф йисара хайи Хуьруьн мектебда, тарихдин муаллим ва директор яз, кьвалахна. "ДАССР-дин школайрин лайихлу муаллим» тIвар ва кьве орден кьазанмишна. И вири йисара ам гьикаятдин эсерар: "Элдин хва", "Кьиргьин" ва мсб. кхьинални машгьул тир.

А. Искендеров "Самур" тIвар алай чехи романдин автор я: и эсер кьве паюникай ва пуд ктабдикай ибарат я. Романда лезги халкьдин XIX-XX асиррин яшайишдин гегьенш шикилар ганва, Октябрдин инкьилабдин ва Советрин девирдин сифте йисар кьалурнава. Ам Даггизда 1964, 1968 ва 1976-йисара печатдай акьатна.

А. Искендерова лезги гьикаятдик вичин пай кутуна. Адан яратмишунар ахтармиш тавуна ама.

А. Искендеров 1983-йисуз Мегьарамдхуьре кечмиш хьана.

Чешмеяр:

I. "Дуствал", 1964, N 4.

КЪИЯС МЕЖИДОВ

(1911-1974)

Дагъустандин халкъдин писатель Межидов Къияс Межидович 1911-йисуз Самур округдин Ахцегъ хуьре дидедиз хъана. Аял вахтар Бакуда акъатна. Ина ада мектебда келна, сифте эсерар теснифна ва литературадин кваталда иштиракна. Дагъустандиз хтайла, лезги мектебра тарсар гана, газетрин редакцияра ва прокуратурадин идарайра квалалхна.

Къияс Межидов литературадиз шаир яз атана, адан шиирар "Шийи дуьнья" газетдин чинриз 1929-йисалай акъатиз башламишна. Тебиатдал рикI алай жегил гыкаятдин эсерар теснифунал элячIна: кьушарикай, гъайванрикай, Тебиатдикай са жерге гыкаяяр кхъена, "Зи гъвечи дустариз", "Лувар квай дустар" "Лувар квай Алуш" ва маса тГварар алай кваталар печатдай акъудна.

Тежриба ва устадвал артух хъайила, писателдин келемдикай келзавайбурун фикир желб авур повестар ("Дагъларин аялар", "Дагълар юзазва", "Птул руш" ва мсб.) ва романар ("Къашкъа духтур", "Дагъларин деринрин булахар" ва «Хайи чилин таватар») хкатна. Абуру лезги гыкаят хейлин девлетлу авуна ва вилик тухвана.

Къ. Межидова са жерге пьесаярни кхъена: "Бубаяр", "Партизандин хзан", "Ашукъ Сайд" (Х. Тагъирахъ галаз санал), "Урусатдин цуьк" ва мсб.

Къияс Межидов "Дагъустандин халкъдин писатель" тIварцIиз, "Гьуьрметдин знак" ордендиз ва медалриз лайихлу хъана. Ам 1957-йисалай СССР-дин писателрин союздин член тир. Зари 1974-йисуз Ахцегъа кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Писатели Советского Дагестана, 1984.
2. Гашаров Г. Г. Певцы обновленного края, 1987.
3. "Коммунист", 1991-йисан 5-март.

МУЪГЪУЪДИН АСВАРОВ

(1912-1938)

Асваров Муъгъуъдин Рустамович 1912-йисуз Самур округдин Чепер хуьре дидедиз хъана. Ада вичин бубадивай кел-кхъин ва илимрин дибар чирна, Ахцегъа ШКМ-да келна ва Бакуда муаллимвилдин курсар куьтягъна. Гзаф йисара Азербайжандин ва Дагъустандин школайра квалалхна.

М. Асварован сифте шиирар 30-йисара лезги ва азербайжан чIаларал "Шийи дуьнья" ва "Ени гъеят" газетриз акъатиз башламишна. Жегил зариди хайи хуьруькай, гуьзел Тебиатдикай ва Советрин девирдикай гъевеслу чIалар яратмишна. "Лезги руш", "Мектебдиз ша келлиз" ва маса шиирар лезги литературадин хрестоматияра гъатна. Адан ирс кватлунал Касбуба Азизханов машгул я.

Муъгъуъдин Асваров 1938-йисуз чагъинда аваз рагъметдиз фена.

СЕРКЕР МИНГЪАЖЕВ

(1912-1996)

Зари ва журналист Мингъажев Серкер Субгъанвердиевич 1912-йисуз Самур округдин Теки хуьре дидедиз хъана. Ада агалкъунралди Миграгърин мектебда, Дагъустандин чилерин техникумда ва Краснодардин партийный школада келна. Агъул ва Докъузпара районра жавабдар кьуллугъар авуна. Зари гзаф йисара Лезги радиодин редактор ва "Коммунист" газетдин редактордин заместитель хъана. Ватандин Чехи дяведа иштиракна, ам пуд ордендизни медалриз, "Дагъустандин культурадин лайихлу работник" тIварцIиз лайихлу хъана.

С. Мингъажев цIудралди хци макъалайрин ва очеркрин автор я. Зари 80-йисара гыкаятдин эсерар теснифунал элячIна, ада са шумуд повесть печатдай акъудна: "Уьмуьрдин гелер", "Ялавлу уьмуьр", "Лахта тахъай иви", "Къисасчияр", "Гъвечи разведчик" ва "РикIел цвалар". Абуру лезги хуьруьн уьмуьрдикай ва Ватандин Чехи дяведикай кхъенвай эсерар я.

Серкер Мингъажев 1996-йисуз Магъачкъалада кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1995-йисан Ю-март.

БАЛАКЪАРДАШ СУЛТАНОВ

(1912-1942)

Султанов Балакърдаш 1912-йисуз Куьре округдин Агъа СтIал хуьре дидедиз хъана. Фад етим хъайи Балакърдаша батраквал авуна. Хуьруьн мектеб ва Дербентдин педтехникум куьтягъна, Агъа СтIалрин мектебда муаллимвиле кIвалахна.

Балакърдаш жегил йисарилай шиирар теснифунал машгул хъана. И карда ада СтIал Сулеймановай тарсар къачуна. Сифте шиирар ("3и вахаз", "Пионерар" ва мсб.) райондин "Колхоздин пайдах" ва республикадин "Щийи дуьнья" газетриз акъатна.

Б. Султанован яратмишунрин арада "Батрак Агъмедан кьиникъ" поэмади чIехи чка къазва. Щийи уьмуьр туькIуьрзавай йисариз бахшнавай эсерди Б. Султанован тIвар лезги шаиррин арада тести-кърна.

Ватандин ЧIехи дяве башламиш хъайила, Б. Султанов гуьгьуьл-лувилелди фронтдиз фена. Зари 1942-йисуз дяведа къегьалвилелди кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.
2. Оборванные струны. - Махачкала, 1985.

ОСМАН ЭФЕНДИЕВ

(1912-1972)

Алим ва зари Эфендиев Осман Мамедович 1912-йисуз Куьре округдин Штул хуьре дидедиз хъана. Ада сифте вичин буба Мегъа-медавай кIелиз-кхъиз чирна, ахпа хуьруьн мектебда, Дербентдин педтехникумда, Азербайжандин пединститутда кIелна. Москвада аспирантура куьтягъна, гзаф йисара меркездин институтра кIвалахна, философиядин илимрин кандидатвилин ва докторвилин дережаяр къачуна. Вишелай виниз илимдин макъалаярни ктабар кхъена ва печатдай акъудна. Щийи несилриз дерин чирвилер ва тербия гана. Алимдиз лезги, урус, араб, туьрк, азербайжан, англис, фарс ва немс чIалар чидай.

Осман Мегъамедович жегил вахтарилай шиирар, гьикаяяр ва повестар теснифунал машгул хъана: "Дагъустандин кесибар" газетдиз макъалаяр, гьикаяяр ва "Дагълара бунт" повесть акъудна. И газетдин къуллугъчи яз, Осман Мегъамедовича Дербентда тарихда сифте яз лезги писателрин ассоциация тешкилна ва адан жавабдар секретарвал авуна.

0. Эфендиева лезги эдебиятдик, медениятдик ва илимдик пай кутуна. Осман Мегъамедович 1972-йисуз Москвада кечмиш хъана, гъана кучукнава.

Чешмеяр:

1. "Коммунист", 1991-йисан 6-апрель.

РАМАЗАН «ЮСУФОВ

(1912-1992)

Алим ва зари Юсуфов Рамазан Юсуфович 1912-йисуз Куьре округдин Гъетегъ хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн мектебда, Дербентдин педтехникумда, Дагъустдндин пединститутда ва Москвада высший партийный школада кIелна. 40-50-йисара Докъузпа-ра, Къасумхуьруьн, Хив районрин ва Каспийск шегъердин советско-партийный идарайра жавабдар къуллугъар авуна, Дагъустандин Министррин Советдин председателдин заместитель хъана. Гзаф йисара Дагъустандин школайрин илимдинни ахтармишунрин ин-ститутдин директордин заместителвиле кIвалахна. Тарихдин илимрин кандидатвилин ва докторвилин дережаяр къазанмишна, вишелай виниз илимдин макъалаяр ва ктабар печатдай акъудна.

Рамазан Юсуфова аял вахтарилай шиирар теснифзавай, абур 30-йисара печатдиз акъатиз башламишна. Зариди аялар патал тесниф-

навай кIватIалар ("3и дустарин хиялар" ва "Щелхемрин яла печатдай акъудна.

Р. Юсуфов 1992-йисуз Магъачкъалада кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "Дагестанская правда", 20 апреля 1989 г.

ШАГЪ-ЭМИР МУРАДОВ (1913-1996)

Дагъустандин халкъдин шаир Мурадов Шагъ-Эмир Билалович 1913-йисуз Самур округдин Къуруш хуьре дидедиз хъана. Ада Ахцегърин юкъван мектеб ва Дагъустандин пединститут куьтягъна. Гзаф йисара Ахцегърин ва Миграгърин мектебра муаллимвал, Лезги радиодин ва "Дуствал" альманахдин редакторвал, "Коммунист" газетдин жавабдар секретарвал авуна.

Ш. -Э. Мурадован сифте шиирар печатдиз 1929-йисуз акъатна. Адан къелемдикай цудралди шииррин, манийрин ва поэмайрин кваталар: "Хушбахт Дагъустан", "Лацу лифер", "Дагъвидин манияр", "Рахазва Шагъдагъ", "Рагъ ва муьгъуббат", "Шалбуздин шагъвар", "Гатфарин гевес", "Инсанвализ баркалла!" ва мсб. хкатна. Стха халкъарин шаиррин эсерар лезги чалаз таржума авуна.

Ш. -Э. Мурадова лезги шиират цДийи везинралди ва фикирралди девлетлу авуна. Ам "Дагъустандин халкъдин шаир" тварциз лайихлу хъана.

Шаир 1996-йисуз Магъачкъалада кечмиш хъана. Заридиз 2000-йисуз хайи хуьре художник скульптор Гъ.Гъейбатова теснифнавай гуьмбет эцигна.

Чешмеяр:

1. Писатели советского Дагестана, 1984.
2. "Самур", 1994, N 4-5.

НАЖМУДИН САМУРИ (1913)

Зари Нажмудин Самури (Къазиев Нажмудин) 1913-йисуз Куьре округдин Муьгъверган хуьре дидедиз хъана. Мектеб куьтягъай же-

) Гьилди хуьруьн Советдин секретарвиле кваллахна. 1939-йисуз Яру Аскердиз фена, ада финрихъ галаз хъайи ва Ватандин Чехи дявдин женгера иштиракна. Есирда гъатай аскер Германиядиз, анай Туьркиядиз акъатна, Измир шегъерда бинелу хъана.

Н. Самуриди вичин шиирар лезги ва туьрк чаларал кхъизва. "Лезги, вавай жузан за", "Гаф атайла рахан герек", "Мусурманар стхаяр я" ва маса шииррай хайи ватандихъ рикI кузвай шаир аквазва.

Нажмудин Самури Туьркиядин Измир шегъерда яшамиш жезва, ада хаи ватандихъ галаз алакъяр хуьзва.

Чешмеяр:

1. "Лезгистан", 1993, № 3-4.
2. Гуьлмегъамедов А. Лезгияр Туьркияда. - Магъачкъала, 1998.

ГЕОРГИЙ ЛЕЗГИНЦЕВ (1914-1994)

Чехи алим ва зари Лезгинцев Георгий Михайлович машгьур инкъилабчи Штулай тир Гъуьсейнов Мегъамедан (Михаил Лезгинцеван) чехи хва я. Ам 1914-йисуз Москвада дидедиз хъана. Бажарагълу гадади 1937-йисуз агалкъунралди Ленинграддин дагъларин институт куьтягъна, гзаф йисара Сибирда къизилдин мяденра инженер-геологвиле кваллахна. Ахпа ада яргъал йисара Москвада СССР-дин "Гипрозолотоцветметпроект" институтдин директорвал авуна. Г. Лезгинцев геологиядин илимрин докторвили, профессорвили ва адмиралвили дережайрив агакъна. Адан илимдин кваллахри къцепатан уьлквейрани еке къимет ва машгьурвал къазанмишна.

Георгий Лезгинцев бажарагълу писателни тир, адан къелемдикай са шумуд роман: "Кефер пата", "Северцев инженер", "Чилин сирер чидайбур", "Дагъларай тир инсан" ва маса эсерар хкатнава. Абур РФ-дин гзаф халкъарин чалариз таржума авунва.

Заридин эхиримжи роман "Дагъларай тир инсан" (ам авторди вичин бубадикай кхъенва) лезги чалаз Ш. Юсуфова элкьуьрна ва къилдин ктаб яз (1984) акъудна.

Г. Лезгинцева бубадин ватандихъ галаз алакъяр хуьзвай. Ам са шумудра Дагъустандиз илифна: Штула, Къурагъа, Ахцегъа, Къурушдал ва маса лезги хуьрера хъана.

Зари СССР-дин писателрин союздин член тир. Ам 1994-йисуз кечмиш хъана, Москвада кучукунава.

Чешмеяр:

1. Абдурагимов Г. А. Кавказская Албания - Лезгистан. - С. - Петербург, 1995.

СТІАЛ МУСАЙИБ

(1914-1943)

Зари СтІал Мусайиб (Гьасанбегов Мусайиб Сулейманович) 1914-йисуз Куьре округдин Агъа СтІал хуьре дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб, Дербентдин педучилище ва Дагъустандин пединститут куьтягъна, ада Кьасумхуьруьн партиядин райкомда кІвалахна, шаир бубадин секретарвал авуна. 1937-йисуз ам РСФСР-дин Верховный Советдин депутатвиле хъана.

Шиирар кхьинал Мусайиб 30-йисарилай машгьул хъана. 1940-йисуз адан сад лагъай ктаб - "Хкягъай эсерар" печатдай акъатна. И йисуз ам СССР-дин писателрин союздин членвиле къабулна.

СтІал Мусайиб гуьгьуьллувилелди Ватандин Чехи дяведиз фена ва 1943-йисуз Сталинграддин ягьуна кьегьалвилелди кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1959.
2. Оборванные струны, 1985.

НАЖМУДИН ШАБАНОВ

(1914-1986)

Шабанов Нажмудин Шабанович 1914-йисуз Ахцегъа дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб ва Бакудин рабфак куьтягъна, ада Ахцегъа партиядин ва советрин идарайра кІвалахна. Дяведин гуьгьуьннин йисара Магъачкъаладин совпартшколада кІелна, Ахцегъ райондин судья ва гзаф йисара Ахцегърин райкомдин жавабдар кьуллугъчи хъана.

Литературадин эсерар Н. Шабанова жегьил чІавалай теснифизавай. Адан сифте шиирар 1950-йисуз "Щийи дуьнья" газетдин чинриз акъатна, ахпа абур Коммунист" газетдиз ва "Дуствал" альманахдиз акъатиз башламишна.

Н. Шабанован шииррин кьилин тема хайи ватан ва халкъ я. Гзаф эсерриз сатира ва юмор хае я. 1964-йисуз шаирдин "Къаш" тІвар алай ктаб акъатна.

Зари 1986-йисуз кечмиш хъана, Ахцегъа кучукова.

ИБРАГЪИМ АГЪМЕДОВ

(1921)

Зари ва журналист Агъмедов Ибрагъим 1921-йисуз Самур округдин Вини Ярагъ хуьре дидедиз хъана. Дербентдин педучилище куьтягъна, ада 1939-йисалай лезги районрин газетрин редакцияра кІвалахна ва мектебра муаллимвал авуна Ватандин Чехи дяведа иштиракна.

И вири йисара И. Агъмедова аялар патал художественный эсерарни яратмишна. Адан шиирар, поэмаяр ва гьикаяяр газетринни журналрин чинриз акъатзава, Сефералдин месэляяр" (1979) ва "КІеви дустар" (1990) ктабра гьатнава.

Зари Мегъарамдхуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1999, № 1.

ХУЬРУЬГ ЛУКЪМАН

(1921-1988)

Хуьруьг Лукъман (Алискеров Лукъман) 1921-йисан 13-июндиз Ахцегъ райондин Хуьруьг хуьре дидедиз хъана. Юкъван школа куьтягъна, сагъсузвал себеб яз, Лукъман хуьре лежбервилел ва устІарвилел машгьул хъана.

Х. Лукъмана жегьил вахтарилай шиирар кхъизвай. Адан кьелемдикай жуьреба-жуьре жанрайрин эсерар ("Яру кІек", "ХъанайтГа", "Автобуста", "Келемар", "3и ктабдиз" ва меб.) хкатнава. Абур газетриз ва журналриз, "Рагъ" тІвар алай ктаб яз акъатна. Заридин яратмишунриз Хуьруьг Тагъиран эсерри еке таъсир авуна.

Х. Лукъман 1988-йисуз яргъалди ЧІугур залан азардик кечмиш хъана, хайи хуьре кучукова.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1998-йисан 13-август.

КЪУДРАТ ВЕЛИХАНОВ

(1922)

Къудрат Велиханов 1922-йисуз КцІар райондин Кьилегъ хуьре

дидедиз хъана.

Къ. Велиханован шиирар 1958-йисалай Докъузпара райондин "Социализмдин рехъ" ва Кцар райондин "Къизил Къусар" газетриз акъатиз башламишна. Шаирди ватандикай, уьмуьрдикай ва муьгъуьббатдикай теснифнавай эсерар Бакуда чапнавай "Самурдин авазар", "Бахтунин эквер" ва "Бахтавар чил" кватгалра гъатнава.

Зари Къилегъ хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Риклин гаф", 1993-йисан I-нумра.

ХКЕМ ЖАМАЛДИН

(1922-1988)

Хкем Жамалдин (Алижанов Жамалдин) 1922-йисуз Ахцегъ райондин Хкем хуьре дидедиз хъана. Вири уьмуьрда ада хайи мектебда муаллимвал авуна ва шиирарни кхъиз хъана.

Х. Жамалдинан эсерар "Шийи дуьнья", "Социализмдин пайдах", "Коммунист" газетрин ва "Дуствал" альманахдин чинриз акъатна. Абур "Дурная", "Яру цуьквер", "Чилиз икрам", "Кхъихъ, зи дуст!" ктабра гъатнава.

Зари 1988-йисуз хуьре кечмиш хъана.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1999, № I.

ИМИРАЛИ ИБРАГЪИМОВ

(1922-1989)

Ибрагъимов Имиралли 1922-йисуз Мегъарамдхуьре дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб ва Дербентдин педтехникум куьтягъна, ада пенсиядиз фидалди хайи хуьре муаллимвал авуна.

И. Ибрагъимован шиирар Мегъарамдхуьруьн райондин ва республикадин газетризни ва журналриз акъатна, келзавайбурув килдин ктаб яз агакъна.

Зари 1989-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1999, № I.

АБДУРАГЪМАН КЪУРБАЛИЕВ

(1922)

Къурбалиев Абдурагъман Нуралиевич 1922-йисуз Докъузпара райондин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Азербайжандин пединститут куьтягъна, гзаф йисара Дагъустандин Докъузпара, Азербайжандин Кцар районрин ва Магъачкъаладин школайра лезги ва урус чаларин тарсар гана.

А. Къурбалиева школада келзавай йисара шиирар кхъиз башламишна. Ада ватандикай, тебиатдикай ва муьгъуьббатдикай кхъенвай эсерар газетрин ва журналрин чинра чапзава. 1996-йисуз заридин "Канда риклиз" ва 2000-йисуз "Руьгъдин гъарай" ктабар печатдай акъатна.

А. Къурбалиев Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Миграгърин булахар, 1994,

РАГЪИМ РАГЪИМОВ

(1922)

Рагъим Рагъимов 1922-йисуз Самур округдин Макъар хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб ва Дербентдин педтехникум куьтягъна, Ватандин Чехи дяведа иштиракна ва гзаф йисара хайи Макъарин, Къуйсунрин (иниз 1966-йисуз Макъар куьч хъана) школайра дидедин чаланни литературадин муаллимвиле квалахна.

Р. Рагъимова жегъил вахтарилай шиирар теснифзава. Адан эсерар ("Сабур", "Мегъамед Эмин", "Вич къацлана" ва мсб.) газетрини журналрин чинриз акъатзава. Абуру келзавайдаз ватанпересвилин ва инсанпересвилин тербия гузва.

Зари Къуйсундал яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1999-йисан 6-май.

БАГЪАДИН ИБРАГЪИМОВ

(1923-1976)

Ибрагъимов Багдадин 1923-йисуз Куьре округдин Вили Ярагъ хуьре дидедиз хъана. Юкъван мектеб ва Дагъустандин пединститут куьтягъна, ада гзаф йисара Къасумхуьруьн райондин мектебра муаллим, майишатрин регъбер ва газетдин къуллугъчи яз кваллахна.

Б. Ибрагъимов цудралди сатирадин шииррин ва баснийрин автор я. Ам вичин эсерра девирдиз ва инсанриз хае кимивилерал хуьрезва.

Зари 1976-йисуз Алидхуьрел кечмиш хъана ва гъана кучукнава.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1999, N 1.

ШИХНЕСИР КЪАФЛАНОВ

(1923-1995)

Шаир Къафланов Шихнесир Къафланович 1923-йисуз Докъузпара райондин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн мектеб ва Дагъустандин СтIал Сулейманан тIварунихъ галай пединститут куьтягъна. Вири уьмуьрда Ахцегъ, Докъузпара ва Мегъарамдхуьруьн мектебра чIаланни литературадин муаллимвиле кваллахна.

Ш. Къафланован сифте шиирар Ватандин Чехи дяведин вилик квай йисара печатдиз акъатна. Ам цудралди шииррин, манийрин ва поэмайрин автор я. Абур "Уьмуьрдин ялав", "Вахтунин буйругъ", "Чарчардин стIалар", "Къисметдин кфил", "Самурдин гевес" ва мсб. кIватIалра гъатнава. Ш. Къафланован эсерриз миxъи чIал ва ширин везин хае я. Бажарагълу зариди милли шииратдик вичин пай кутуна.

Шихнесир Къафланов 1995-йисуз кечмиш хъана ва хайи хуьре кучукнава.

Чешмеяр:

1. Миграгърин булахар, 1994.

2. "Самур", 1994, № 4-5.

КЪАСУМ ФАТАЛИЕВ

(1923)

Фаталиев Къасум Оружевич 1923-йисан 23-ноябрдиз Докъузпара райондин Къуруш хуьре дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб ва Дербентдин педучилище куьтягъна, ада 50 йисалай гзаф вахтунда аялриз чирвилер ва тербия гана.

Къ. Фаталиев жегъил вахтарилай сатирадин чIалар кхъинал машгъул я. Адан шиирар ("Зи рикIел хтана", "Къизилгуьл", "Значит" ва мсб.) лезги газетрин ва журналрин чинриз акъатзава ва жуьреба-жуьре кIватIалра гъатнава. 2001-йисуз "Хуьруьхъ, дустар!" ктаб печатдай акъатна.

Зари "РД-дин культурадин лайихлу работник" я.

Ам ШIийи Къуруш хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.

2. "Лезги газет"; 1994-йисан 30-сентябрь.

КЪАФКЪАЗ ФЕТЯГЪОВ (1923-1943)

Фетягъов Къафкъаз 1923-йисуз Самур округдин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Ада Миграгърин юкъван мектебда кIелна, хуьруьн избачдин зеведишвиле кваллахна. Яратмишунрал рикI алай жегъилди халкъдин мецин эсерар кIватI хъувуна, клубдин сегънеда тамашаяр эцигна, къилин ролар тамамарна.

Къ. Фетягъован шиирар ("Ватан", "Дидедиз", "Ярдиз салам" ва мсб.) миxъи гиссерив ацIанва. Гуьгъуьллувилелди Ватандин Чехи дяведиз фейи жегъил зари гъана къегъалвилелди телеф хъана.

Чешмеяр:

1. "Коммунист", 1975-йисан 15-май.

2. Миграгърин булахар, 1994.

АГЪЕД АГЪАЕВ

(1924)

Чехи алим ва писатель Агъаев Агъед Гъажимурадович 1924-йисан 22-мартдиз Ахцегъа дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб, Саратовдин ва Москвадин высший партийный школаяр куьтягъна, ада

гзаф йисара Дагъустандин партиядин обкомда ва университетда философиядин кафедрин зеведишвиле кваллахна. Филологиядин илимрин кандидатвилдин ва философиядин илимрин докторвилдин дережар ва профессорвилдин твар къазанмишна. Алимдин гъиликай 100-лай виниз илимдин ктабар ва макъалаяр хкатна, абурун арада Етим Эминаз, СтIал Сулейманаз ва Ярагъ Мегъамедаз талукъ ахтармишунар ава.

Писателвилдин рехъ 1950-йисуз "Шеф" гъикаядила башламиш хъана. Пуд йисалай печатдай адан "Умуд" повесть къилдин ктаб яз акъатна. А. Агъаев "Лезгияр" (1961) ва "Пад хъайи рагъ" (1994) романрин автор я. Писателдин гъикаятдин эсерра лезги халкъдин важиблу месэляяр къарагъарнава.

А. Агъаева философиядин ва литература ахтармишзавай илимрик, гъикаятдик пай кутунва, абур вилик финиз таъсирзава. Ам Республикадин Э. Къапиеван тварунихъ галай литературадин премиядин лауреат, дуьньядин халкъарин Дж. Соросан тварунихъ галай премиядин лауреат, Дагъустандин ва Россиядин Федерациядин илимрин лайихлу деятель ва РФ-дин писателрин союздин член я.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Писатели советского Дагестана, 1984.
2. "Самур", 1994, N 6.

ИМАМ АСЛАНОВ

(1924)

Зари ва алим Асланов Имам Исламович 1924-йисан 10-январдиз Ахцегъ райондин Усур хуьре дидедиз хъана. Ада агалкъунралди Ахцегърин мектеб, Дербентдин педучилище, Дагъустандин пединститут ва Москвада аспирантура куьтягъна. Гзаф йисара хайи райондин ва Каспийск шегъердин мектебра директор ва тарихдин муаллим яз кваллахна. Педагогикадин илимрин кандидатвилдин дережа къазанмишна, Дагъустандин педуниверситетда доцент яз кваллахна.

И. Асланов цДудралди шииррин, гъикаяйрин, повестрин ва маса художественный эсеррин автор я. Абур "Баркаллу инсанар" (1961), "Къайгъудик квай инсанар" (1962), "Твар алай сят" (1966) ва "Гимишдин цам" (1995) кватIалра гъатнава.

Имам Асланов Лезги писателрин союздин член ва ЛПС-дин Каспийскдин отделенидин председатель я. Ам Каспийск шегъерда ЯПМШИШ жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1993-йисан 12-январь.

ИСКЕНДЕР КЪАЗИЕВ

(1924)

Писатель Къазиев Искендер Аликберович 1924-йисуз Ахцегъ райондин Чепер хуьре дидедиз хъана. Ам Ватандин Чехи дявдин иштиракчи я. 60-70-йисара Лезги радиодин ва "Дуствал" альманахдин редактор хъана.

И. Къазиеван гъикаятдин эсерар 1954-йисалай печатдиз акъатиз башламишна. Ам "Разведчикар" повестдин (1957), "Смолендин чилел" романдин (1962), "Пакаман ярар" романдин (1964) ва маса эсеррин автор я. Ам РФ-дин писателрин союздин член я.

Зари Смолен областдин Ивашково хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Писатели советского Дагестана, 1964.
2. "Лезгистандин хабарар", 1991, N 1.

СПАЛ МИСЛИМАТ

(1924)

СтIал Мислимаат (Агъмедпашаева Мислимаат Тагъировна) 1924-йисуз СтIал Сулейманан райондин Къулан СтIал хуьре дидедиз хъана.

Лебии алакьунар авай руша жегьил чIавалай шиирар кхъиз башламишна. Адан чIалар ("Билистан", "Эй, инсан!", "Лезгиндин тIал", "Жедачни?", "Шехъзава тар", "Ваз хвашгелди, зи чубарук!" ва мсб.) халкъдин арада машгъур хъанва. Абур «Куьредин ярар» кIватIалда гьатнава.

СтIал Мислимат Лезги писателрин союздин член я. Ада "Куьредин ярар" медениятдин мярекатра активнидаказ иштиракзава. Зари Кьулан СтIалдал яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Куьредин ярар. - Магъачкъала, 2000.

ГЕЛХЕН МУХТАР

(1924-1987)

Зари Гелхен Мухтар (Рамазанов Мухтар) 1924-йисуз Куьре округдин Гелхен хуьре дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб, Дагъустандин партийный школа ва пединститут куьтягъна, ада гзаф йисара райондин идарайра ва мектебра кIвалахна. 1954-1956-йисара Куьрагь райондин газетдин редактор хъана.

Гелхен Мухтара яшайишдилай ва тIебиатдилай цIудралди шиирар теснифна. Абур "Экв" ва "Девирдин нурар" кIватIалра гьатнава.

Шаир 1987-йисуз Каспийск шегьерда кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.

СФИ - БУБА

(1924)

Зари Сфи-Буба (Сфиев Сфибуба Юсуфович) 1924-йисуз Самур округдин Мискискар хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб, Дербентдин педучилище, Бакуда КГБ-дин школа, Дагъустандин университетдин тарихдин ва юридический факультетар куьтягъна. Гзаф йисара республикадин КГБ-дин органра, Дагъустандин юстициядин министривиле кIвалахна.

И вири йисара Сфи-Буба журналиствилиин ва писателвилиин пешедални машгъул я. Ада вичин эсерар урус чIалал теснифзава. Сфи-Буба ихътин ктабрин автор я: "Пароль - Рехи Каспий", "Къафкъаздин повесть", "КукIвар хъайи къалхан", "Руьгъдиз кесиб инсар", "Хкахъ тавур гъед" ва мсб.

Сфи-Буба Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1996-йисан 22-март.

2. Серкерев С. Родом из Мискинджи. - Махачкала, 2001.

ЖАМАЛДИН ЧИГАЛИЕВ

(1924)

Чигалиев Жамалдин 1924-йисуз Докъузпара райондин Теки хуьре дидедиз хъана. Ватандин Чехи дяведа иштиракна, ада гзаф йисара хайи райондин культурадин идарайра кIвалахна. Ам медалрин ва орденрин сагъиб, "ДР-дин культурадин лайихлу работник" я.

Ж. Чигалиева жегьил вахтарилай инихъ шиирар теснифзава. Абур ("Дидедин веси", "Чан зи туьтек", "Я кьей кпул", "Дуьньяд эхир жезва жал?", "Сувариз зи тост", "Пиргъасанан гуьмбетдиз" ва мсб.) газетрин ва журналрин чинриз акъатзава, клубрин сегънерилай кIелзава. Заридин чIалариз ватанпересвал, инсанпересвал ва мергъяматлувал хае я.

Зари Усугъчайдал яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1998-йисан 7-май.

2. "Лезги газет", 2000-йисан 4-май.

МЕГЪАМЕДСАЛИГЪ ЭФЕНДИЕВ

(1924-1995)

Эфендиев Мегъамедсалигъ Магъмудович 1924-йисуз Куьрагь райондин Штул хуьре дидедиз хъана. Даггосуниверситетдин филологиядин факультет акъалтIарна, ада гзаф йисара Штулрин мектебда тарсар гана.

Мегъамедсалигъ Эфендиеван шиирар республикадин ва райондин газетриз мукъвал-мукъвал акъатиз хъана. Абур гьакI мектебар

патал акъуднавай хрестоматийрани гъатнава, хейлин эсерар урус чIалаз А. Безыменскийди таржума авунва.
Зари 1995-йисуз хайи хуьре кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. "СаМур", 1999, N2.

МЕГЪАМЕД КАМАЛДИНОВ

(1926-2000)

Мегъамед Камалдинов 1926-йисуз Къурагъ райондин Гелхен хуьре дидедиз хъана. Юкъван мектеб ва Орджаникидзедин пединститут куьтягъна, ада гзаф йисара хайи хуьре тарихдин муаллимвал, колхоздин председатель авуна.

М. Камалдинов жегъил чIавалай шиирар теснифунал машгъул хъана. Адан чIалар ("Диде", "Самур", "Цуьк", "Шалбуз", "Лугъуда хъи", "Апрель" ва мсб.) лезги газетризни журналриз акъатна, "Чирагъ" кIватIалда (1973) гъатна ва кьилдин ктабдиз лайихлу хъана. Заридин эсеррин кьилин тема хайи ватан ва муьгъуьббат я.

Зари 2000-йисуз кечмиш хъана, хайи хуьре кучукнава.

Чешмеяр:

1. Чирагъ. - Магъачкъалада, 1973.

АБДУЛ РАЖАБОВ

(1926-1986)

Шаир ва гьикаятчи Ражабов Абдул Ражабович 1926-йисуз Ахцегъ хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван школа ва Дагъустандин С. Сулейманан тIварунихъ галай пединститут куьтягъна. Гзаф йисара Къурагъ ва Табасаран районрин школайра муаллимвал, ДАССР-дин просвешенидин министерстводин инспекторвал ва Даградиокомитетдин редакторвал авуна.

А. Ражаоова Ватандин Чехи дяведа иштиракна, ам гьукуматдин наградайриз лайихлу хъана. А. Ражабова вичин эсерар лезги ва урус чIаларал кхъена. Дагъустандин ва Москвадин чапханайрай А. Ражабован ихътин ктабар акъатна: "Лацу кIел", "Хуьруьн хва", "Зуьрнедин шехъун", "Вертолет Мегъамед", "Салам, эллер!", "Ирид Мегъамед" ва мсб. Писателдин гзаф эсериз зарафат, хъвер ва сатира хас я. Лезги театрди заридин кьве комедия: Ш. -Э. Мурадов галаз кхъей "Фундугъбег" ва Я. Яралиев галаз кхъей "Хендедадин мехъер" сегънеда эцигна.

Заридиз "ДАССР-дин культурадин лайихлу работник" лагъай тIвар гана.

А. Ражабов 1986-йисуз кечмиш хъана, Магъачкъалада кучукнава.

Чешмеяр:

1. Писатели Советского Дагестана. - Махачкала, 1984.

ЗАБИТ РИЗВАНОВ

(1926-1992)

Машгъур шаир, гьикаятчи, драматург ва общественный деятель Ризванов Забит Дадашбалаевич 1926-йисан 21-январдиз АР-дин КцДар райондин Манкъулид хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб, Къубадин педтехникум ва Бакуда партийный школа куьтягъна, гзаф йисара муаллим, газетдин мухбир, колхоздин председатель, КцДарин халкъдин яратмишиунрин кIвалин директор яз кIвалахна. Зариди Къуба писателрин "РикIин гаф" кIватIал, Лезги халкъдин "Садвал" гьерекаат тешкилна, абуруз регъбервал гана.

Забит Ризванован шииррин сад лагъай кIватIал "Дадашан дустар" 1959-йисуз Дагъустанда акъатна. Гуьгъуьнин йисара ада Магъачкаладин, Бакудин ва Москвадин чапханайрай вичин шииррин, гьикайрин ва повестрин кIватIалар: "Гъвечи кIел", "МискIалар", "Шагънабатдин сес", "Къелни фу", "Пайгъамбардин къацу пайдах", "Тар чуьлда жед" ва мсб. акъудна. Тарихдин повестар, "Гъажидавуд" ва "Самур вацIун кьибле пата" романар кхъена. Писателди са шумуд пьеса теснифна ва абур КцДар шегъерда вичи тешкилай халкъдин театрдин сегънедилай къалурна. Зариди вичин чIехи хва Ризванов Ризванахъ галаз "Лезгийрин тарих" ктаб (1990) кхъена, печатдай акъудна.

3. Ризванова халкъдин мецин эсерар: манияр, махар, мисалар кIватI хъуьуна, «Шарвили» эпос арадал хкана. Ада лезги шиират ва

гьикаят девлетлу хьуник вичин еке пай кутуна.

Забит Ризванов 1992-йисуз кечмиш хьана, ам хайи Манкьбулид-хуьре кучукнава. Адан тIвар КцДара авай Лезги театрдал ва хайи хуьруьн Културадин кIвалел эцигнава.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1959.
2. "Самур" 1995, № 4-5
3. "Шарвили", 1996-йисан 16-январь.

МУРАДХАН ШИХВЕРДИЕВ

(1926-1988)

Зари Шихвердиев Мурадхан Шихвердиевич 1926-йисуз Докъуз-пара райондин Миграгъ-Къазмаяр хуьре дидедиз хьана. Ада Миграгърин юкьван мектеб ва Дагъустандин пединститут куьтягна. Гзаф йисара мектебра ва 1954-1986-йисара Дагъустандин ктабрин издательствова редактор яз кIвалахна.

М. Шихвердиев цудралди очеркни, гьикайирин ва повестрин, абурукай ибарат кIватIалрин ("Чи йикъарин инсанар", "Чилин гъетер", "Берекат", "Рагъ къаршиламишзава", "Экв яргъай аквада", "Дуьшуьш" ва мсб.) автор я. Зариди гзаф эсерар зегъметчи инсанрин къадар-къисметрикай ва тIебиатдикай теснифна.

Мурадхан Шихвердиев 1988-йисуз залаз азардик кечмиш хьана, Магъачкъалада кучукнава. 1996-йисуз заридин тIвар Агъа Миграгърин Културадин кIвалел эцигна.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1995, № 4-5.
2. "Шарвили", 1996-йисан 1-февраль.

АБДУРАГЪМАН ЛЯМЕТОВ

(1927)

Ляметов Абдурагъман 1927-йисуз Къурагъ райондин Къуьчхуьра дидедиз хьана. Ада хуьруьн мектеб, Дербетдин педучилище ва Дагъустандин пединститут куьтягна. 1943-йисалай хайи хуьруьн, Белиждин ва маса школайра, Дербентдин педколледжда дидедин чIаланни литературадин муаллим, директор яз кIвалахна.

А. Ляметов фадлай публицистакадин ва гьикаятдин эсерар кхьинал машгъул я. Адан насигъат, хуьруьн ва ягъанат квай гьикаяр, къисаяр, къаравилар ("Мягътел я-а-а!", "Гирвенка", "Сас эляй тийиз", "Кияр", Девирдин гелер" ва мсб.), лезги газетра чапзава. 1998-йисуз заридин сад лагъай "Вишни са керекул" тIвар алай кIватIал печатдай акъатна.

Зари Дербент шегъерда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1998-йисан 24-декабрь.

САЛИГЪ СЕЛИМОВ

(1927)

Селимов Салигъ Селимович 1927-йисан 22-мартдиз С. Сулейманан райондин Юварчагъ хуьре дидедиз хьана. Ада юкьван школа, музыкадин училище ва Москвадин Н. К. Крупскиядин тIварунихъ галай халкъдин университет куьтягна. Гзаф йисара Лезги театрда ва хайи райондин културадин идарайра кIвалахна.

С. Селимова жегъил вахтарилай шиирар ва манияр теснифзава, абур газетризни журналдиз акъудзава. Ам гьикаятдин ва драмадин эсеррин авторни я. Заридин эсерар /"Фагъумайла дуьньяд крар", "Акуна заз бязи ксар" ва мсб. /"Куьредин ярар" кIватIалда гъатнава.

Зари Юварчагъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1997-йисан 26 - август.
2. Куьредин ярар. -Магъачкъала, 2000.

ИЗЗЕТ ШЕРИФОВ

(1927)

Шаир Иззет Нурединович Шерифов 1927-йисуз КцIар шегъерда дидедиз хьана. Ада хайи шегъердин юкьван мектеб ва Азербайжандин М. Ахундован тIварунихъ галай чIаларин институт куьтягна, гзаф йисара КцIар райондин мектебра муаллимвал ва Сумгаит шегъердин хлорпроектдин институтда, Дербент шегъердин "ЮЖ-

ДАГ" институтда кІвалахна.

И. Шерифован сифте шиирар института кГелзавай йисара печатдиз акъатна. Ам сатирадин, юмордин ва философиядин шииррин кІватІалрин: "Тиб-тІаб" (1966), "Къудар" (1980) ва "Аслан дайи ксайтІа" (1983) автор я.

Зари Дербентда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1994, №4-5.

2. "Самур", 1977, № 4.

ЧЕПЕР КАСБУБА

(1928)

ТІвар-ван авай шаир ва публицист Чепер Касбуба (Азизханов Касбуба Лукъманович) 1928-йисан 5-февралдиз Ахцегъ райондин Чепер хуьре дидедиз хъана. Ада Ахцегърин юкъван мектеб, Москвада высший партийный школа куьтягъна. Гзаф йисара Агъул, Ахцегъ районрин ва республикадин "Коммунист" газетрин килин редакторвиле кІвалахна, КПСС-дин Ахцегъ райкомдин 2-секретарвиле везифаяр тамамарна. Гьукуматдин наградаяр ва "ДР-дин куьтурадин лайихлу работник" тІвар къазанмишна.

Азизханован шиирар, "Чепер Касбуба" тІвар алаз, 1946-йисалай печатдиз акъатзава. Зари цІудралди шиирин, манийрин, поэмайрин автор я. Абурукай шаирдин "Девирдин зенг", "Суван цуьквер" ва "Зи зиряат" ктабар ибарат хъанва.

Чепер Касбуба хайи ватандал, ва тІебиатдал, ашукъ шаир я. "Зи зиряат шиирда зариди вичин зиряат хайи ватан, Чеперин хуьр, яз гьисабзава

Чепер Касбуба ЛПС-дин член я, ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1994,4-5.

ЭМИРБЕГ ЛАЧИНОВ

(1928-2000)

Лачинов Эмирбег 1926-йисан Ю-апрелдиз Ахцегъ райондин Чепер хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Бакуда пединститут куьтягъна. Гзаф йисара Хачмаз райондин ва Белиждин мектебра урус чІаланни литературадин тарсар гана.

Э. Лачинован шиирар 1949-йисалай печатдаз акъатиз башламишна. Ада вичин шииратдин ва гьикаятдан эсерар лезги ва урус чІаларал кхъена. 1998-йисуз заридин "Яргъа булах" тІвар алай ктаб печатдай акъатна.

Эмирбег Лачинов 2000-йисуз кечмиш хъана, Белиж поселокда кучукнава.

Чешмеяр:

1. "Дербетдин хабарар", 1995, № 23.

МИРЗАЛИ РУСТАМОВ

(1928)

Рустамов Мирзали 1928-йисуз КцІар райондин Яргун хуьре дидедиз хъана. Бакудин пединститут куьтягъна, ада гзаф йисара хайи хуьруьн мектебда муаллимвиле кІвалахзава.

Зариди са жерге пьесаяр, гьикаяр ва маса эсерар теснифна. Адан пьесаяр КцІарин халкъдин театрдин, Яргунрин клубдин ва Лезги театрдин сегънейра эцигзава. 1995-йисуз Лезги театрди "Ашнабазхана" комедия къалурна.

Зари Яргун хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Самур, 1999, №2

ГУЪЛБАЛА ХАНОВ

(1928)

Ханов Гуълбала 1928-йисуз Мегъарамдхубруьн райондин Хуьрел хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб, Орджоникидзедин юридический институт ва Москвада партиядин высший школа куьтягъна. Гзаф йисара хайи райондин ва Дагъустан республикадин идарайра жавабдар къуллугъар авуна, «Коммунист» газетдин ре-

дакцияда кГвалахна.

Г. Ханова жегьил вахтарилай шиирар, баснияр ва маса эсерар кхъизва. Абур лезги газетрин ва журналрин чинриз акъатзава, кВатІалра ва учебника гьатнава.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

"Самур", 1999, 2.

БАГЪИШ БАГЪИШЕВ

(1929)

Драматург ва журналист Багъиш Маллаевич Багъишев 1929-йисуз Докъузпара райондин Усугъчай хуьре дидедиз хъана. Ада Усугъчайдин ирид йисан ва Филерин юкъван мектебар, партийный школа куьтягъна. Гзаф йисара Докъузпара райондин «Социализмдин рехъ» ва "Дербентдин хабарар" газетрин редакторвиле кВалахна.

Б. Багъишева фадлай сегънедин эсерар кхъизва. Ам са жерге пьесайрин автор я, абурукай пуд эсер: "Духтур тевриз" (1978), "Дагълари эверзава" (1986) ва "Есирар" (1995) С. Сулейманан тІварунихъ галай Лезги театрди сегънеда эцигна.

Зари "ДР-дин культурадин лайихлу работник" я. Ам Дербентда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

І. "Самур", 1999, №2.

МЕЖИД ГЪАЖИЕВ

(1929-1985)

Машгьур писатель ва таржумачи Гъажиев Межид Жирасович 1929-йисан 14-декабрдиз Докъузпара райондин Къуруш хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб, Каспийск шегъердин пешекар училище ва Москвада М. Горькийдин тІварунихъ галай Литературадин институт куьтягъна. Магъачкъалада лезги газетдин, радиодин редакцияра кВалахна. ва "Дуствал" альманахдин редактор хъана.

Писателдин гьикайирин сад лагъай кВатІал "Жегьил уьмуьр" 1955-йисуз печатдай акъатна. Гьуьгьуьнин йисара ада са жерге повестар ва "Им къван, имни терез" роман кхъена.

М. Гъажиев лезги ва урус чІаларал Магъачкъаладин ва Москвадин чапханайра акъатнавай гьикайиринни повестрин кВатІалрин: "Дагълара", "Са булахдай яд хъвайибур", "Гезентидин эхир", "Ирид къаш" ва мсб. автор я. Писателдин эсерар Дагъустандин халкъарин, урус чІалариз таржума авунва.

Зариди Дагъустандин ва урус писателрин эсерар, абурукай яз Расул Гъамзатован "Зи Дагъустан" ктаб , лезги чІалаз элкьуьрна, кІелзавайбурув агакъарна.

М. Гъажиева лезги гьикаят девлетлу авуник ва вилик финик еке пай кутуна. Ам Дагъустан Республикадин СтІал Сулейманан тІварунихъ галай литературадин премиядин лауреат хъана. СССР-дин ПС-дин член тир.

Зари 1985-йисуз кечмиш хъана, Магъачкъалада кучукнава.

Чешмеяр:

І. Советрин Дагъустандин писателар, 1984.

2. «Самур», 1995, № 4—5.

КЪАДИР РАМАЗАНОВ (1929-199%)

Шаир Рамазанов Къадир Наврузович 1929-йисан 16 - майдиз Докъузпара райондин Филер хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн мектеб, Дагъустандин СтІал Сулейманан тІварунихъ галай пединститут ва Краснодар дин культурадин институт куьтягъна. Гзаф йисара Ахцехъ, Докъузпара ва Мегъарамдхуьруьн районрин газетрин редакцияра ва культурадин идарайра кВалахна.

Къ. Рамазанован сифте шиирар 50-йисара печатдиз акъатиз башламишна. Ам "Самур, зи Самур", "Баркаван Самур" ва "Зи манияр" кВатІалрин автор я. Шаирдин чІалариз композиторри музыка кхъенва. Ам «Дагъустандин культурадин лайихлу работник» тІварциз лайихлу хъана.

Зари 1998-йисуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

І. "Самур", 1994, № 4-5.

БАЙРАМ САЛИМОВ

(1929)

i Дагъустандин халкъдин шаир Салимов Байрам Наврузбегович 1929-йисан 5-майдиз АР-дин КцIар райондин ОгIур хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб ва военный училище куьтягна, Дагъустандин университетда кIелна. 1958-йисалай лезги газетдин ва журналдин редакцияра кIвалахна.

Зари шииррин ва поэмайрин цIудралди кIватIалрин ("Лувар", "Рагъ, илифа!", "Мани хуьруьз хтана", "ЧIижрен рехъ", "Къветрен муг" ва мсб.) автор я. Адан эсерар урус, къзаха, Дагъустандин халкъарин ва маса чIалариз таржума авуна, Магъачкъаладин, Москвадин ва Алма-Атадин чапханайра кьилдин ктабар яз ("Лекърен гьундуьр" "Вучиз Къафкъазда аслан авач?", "СтIуриз рехъ" ва Iмсб.)акъатнава.

Байрам Салимов Литературадин газетдин "Къизилдин дана" премиядин лауреат, "Дагъустандин культурадин лайихлу работник" ва РФ-дин ПС-дин член я. 1999-йисуз адаз "Дагъустандин халкъдин - шаир"тIвар гана. Адан эсерар школайра, коллежда ва университетда чирзава.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Лезгийрин поэзиядин антология, 1958.
2. "Самур", 1994, №4-5.

МЕГЪАМЕД АГЪА I (1930)

Зари Мегъамед Агъа (Мамедов Мегъамед Агъаевич) 1930-йисан 9-апрелдиз КIцар райондин Эвежугъ хуьре дидедиз хъана.

Ада юкъван мектеб ва 1953-йисуз Азербайжандин пединститут куьтягна, гзаф йисара хайи хуьре муаллимвиле кIвалахзава.

Мегъамед Агъадин шиирар, гьикаяр, мезелияр ва маса эсерар 50-йисарилай газетриз ва журналриз къатзава, уртах кIватIалра гъат-нава Ам аялар патал акъуднавай "ГъвечIи Фатма ва рагъ" (1991), "Авач ахвар булахдиз" (1999), "Мезелияр" (2000), "Насиран кIел" (2000) ва «Медалар алай кицI» (2001) ктабрин автор, Лезги ва Азербайжандин писателрин союзрин член я.

Зари Эвежугъ хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

"КцIар", 1995-йисан I4- апрель.

"Лезги газет", 2000-йисан 6-апрель.

АБДУЛБАРИ МАГЪМУДОВ (1930)

ТIвар-ван авай писатель, драматург ва публицист Магъмудов Абдулбари Агъмедович 1930-йисан I3- февралдиз Къурагъ райондин Агъа Макъар хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб ва Дагъустандин пединститут куьтягна. Гзаф йисара милли школай-ра, С.Сулейманан райондин ва "Коммунист" газетрин редакцияра кIвалахна.

А.Магъмудован очеркаяр ва гьикаяр 60-йисара печатдиз акъатиз башламишнава. Ам гьикаяйрин ва повестрин кIватIалрин: "ЦIуькверин кIунчI", "Къавахар", "Чун стхаяр я", "Пака хъша", "ЦIийи кьилелай башламишна", "Тараз якIв язава" ва мсб. автор я.

Зариди драматургиядин эсерарни теснифзава. Адан "Къялаблукъ квай гатфар", "Фур атIайди" ва "Вахар" пьесаяр Лезги театри сегьнеламишнава.

Абдулбари Магъмудов Лезги писателрин союздин член я. Ада 1990-1999 йисара ЛПС-дин СтIал Сулеманан райондин отделения-дин председателвилини везифияр тамамарна, ам «ДР-дин культура-дин лайихлу работник» я.

Зари Щийи Макъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1995 № 4-5.

2. Акимов Къ Х. Абдулбари Магъмудов: уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ. - Махачкъала, 2000.

АСЕФ МЕГЪМАН

(1930)

Твар-ван авай композитор ва шаир Асеф Мегъман (Абдуллаев Асеф Мегъманович) 1930-йисан 18-апрелдиз КцIар райондин ЭчIехуьре дидедиз хъана Ада хайи хуьруьн мектеб ва Дербентдин педучилище куьтягъна. Азербайжандин мектебра муаллимвал авуна. 1960-1992-йисара Дагъустандин радиокомитетда лезги музыкадин редачайрин редакторвиле кIвалахна

Асеф Мегъман, композитор хъиз, шаир ва драматургии я Адан шиирар, манияр, гъезелар кьилдин ктабар яз ("Дидедин рикI", "ЯхцIур гатфар", "Дамахда за", "Лепеяр", "Икрам" ва "Виш гъезел") акъатнава Музыкадинпъесаяр: "ЗиСедеф" ва "Шуршурали" С. Сулейманан тIварунихъ галай Лезги театрдиге гьеламишна

Зари "Дагъустандин искусстводин лайихлу деятель" я. Ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I "Самур", 1994, № 4-5.

ИБРАГЪИМ МУРАДОВ

(1930)

Зари ва журналист Мурадoв Ибрагъим Демирович 1930-йисуз Докъузпара райондин Къуруш хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб ва Дагъустандин пединститут куьтягъна. Гзаф йисара Щийи Къурушрин мектебда тарсар гана ва хуьруьн "Зегъметдин пайдах" газетдин редакторвал авуна.

И. Мурадован шиирар лезги газетриз ва журналриз акъатзава, жуьреба-жуьре кIватIалрик акатнава.

Зари ЛПС-дин член, Къурушрин отделениядин председатель я. Ам Щийи Къурушдал яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 2000-йисан 2-март.

АБДУЛКЪАДИР САЙДУМОВ

(1930)

Сайдумов Абдулкъадир 1930-йисан I-январдиз С. Сулейманан райондин ДаркIуш хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван школа ва Москвада А. С. Луначарскийдин тIварунихъ галай театрдиге искусстводин институт куьтягъна. Вири уьмуьрда Лезги театрдиге кIвалахзава. Бажарагълу пешекар хъуниз килигна, адаз "Дагъустандан халкъдин артист" ва "РФ-дин лайихлу артист" тIварар ганва.

Школада кIелзавай йисарилай А. Сайдумов шиирар, гьикаяр, кьемедияр кхьинал машгъул я. Абур лезги газетрини журналриз акъатзава, "Бубадин кIвал" ва "Куьредин ярар" кIватIалра гьатнава.

А. Сайдумов Дербент шегъерда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Куьредин ярар. -Магъачкъала, 2000.

БЕЙБАЛА ХАЛИДОВ

(1930)

Халидов Бейбала Халилович 1930-йисуз С. Сулейманан райондин Хутаргъ хуьре дидедиз хъана. 1946-йисалай ам Бакуда яшамиш жезва, фяле кIвалахрал машгъул я.

Б. Халидова жегъил вахтарилай шиирар ва манияр теснифзава. Абур автордин "Чуьнгуьр" тIвар алай сад лагъай ктабда (Баку, 1998) гьатнава.

Зари Бакуда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Къасумов Х. Лезги чIал Кябедай кьунвай шаир. -"Лезги газет", 1998-йисан 3-декабрь.

АБАД ШАГЪМ АР ДАНОВ

(1930)

Шагъмарданов Абад 1930-йисан Ю-февралдиз Ахцегъа дидедиз хъана. Ада Ахцегърин сад лагъай юкъван школа ва Москвада Литературный институтдин драматургиядин отделение куьтягъна. Гзаф йисара "Ахтынский" совхозда багъманчивиле кIвалахна.

Абад Шагьмарданова сегънедин эсерар кхъизва: «Важи - Валентина», 1977-йисуз "Дуствал" альманахдин 1-нумрадиз акъатна; "Ярх хъайиди къахрагъдач" 1989 - йисуз "Литературдин Дагъустан" журналдин 3-нумарадиз акъатна ва мсб., абурай пердеяр Ахцегърин халкъдин театри сегънеламишнава.

А. Шагьмарданован эсерриз театрдин критик Н. Вишневскаяди хъсан кьимет гана.
Зари Ахцегъа яшамиш жезва.

ЯДУЛЛАГЪ ШАЙДАЕВ

(1930-1980)

Зари Шайдаев Ядуллагъ 1930-йисуз КцIар райондин Аваран хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Азербайжандин педагогический институт куьтягъна. Гзаф йисара мектебда муаллим яз ва КцIар райондин радиодин кьилин редактор яз кIвалахна.

Я. Шайдаев хайи ватандикай ва халкъдикай кхъенвай, лезги чилин важиблу месэлайар ачухзавай са жерге ялавлу макъалайрин, очеркрин, гьикайрин ва повестрин автор я. Абуур уртах кIватIалра ("Силибирдин авазар", "Самурдин лепеяр" ва мсб.) гъатнава ва кьилди ктабар яз ("Дагълара рагъ акъазва" повесть 1980-йисуз ва мсб.) Бакудин ва Махачкъаладин чапханайра акъатна.

Ядуллагъ Шайдаев яратмишунрин чагъинда аваз 1980-йисуз кечмиш хъана..

Чешмеяр:

1. "Самур", 1999, №2

ЯКЪУБ ЯР АЛИЕВ

(1930-1991)

Зари ва таржумачи Яралиев Якъуб Рамазанович 1930-йисуз Кьурагъ райондин Цилинг хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб, Дагъустандин пединститут ва Москвада Литературадин курсар куьтягъна. Гзаф йисара лезги газетдин ва "Самур" журналдин редактор кIвалахна.

Я. Яралиеван шиирар, очеркар ва гьикаяр 1995-йисалай печатдиз акъатиз башламишна. Гьикаярин сад лагъай кIватIал "Дидедиз хъайи югъ" 1960 йисуз печатдай акъатна.

Якъуб Яралиев очеркрин, гьикайрин ва повестрин кIватIалрин: "Уьмуьрдин рекъер", "Пакамахъ", "Нуруар ва хъенар", "НуькIрен булах", Аламатдин Уруж", «Михьи булутар» ва мсб. автор я.

«НуькIрен булах» ктаб Москвада урус чIалал акъатнава.

Писатель 1991-йисуз Магъачкъалада кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Писатели советского Дагестана, 1984.

"Самур", 1995,4-5.

2. "Лезги газет", 2000-йисан, 2-ноябрь.

АГЪАМЕГЪАМЕД БЕДЕЛОВ

(1931)

Беделов Агъамегъамед Таибович 1931- йисуз КцIар райондин Клур хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Азербайжандин педагогический институт куьтягъна. Гзаф йисара хайи райондин Самур поселокдин ва маса школайра кIвалахна.

А. Беделова жегъил вахтарилий шиирар теснифзава, абур 1957-йисалай печатдиз акъатзава. Ватандикай, лезги халкъдин тIал алай месэлайрикай, хайи тIебиатдикай кхъенвай шиирар ва маса эсерар жуьреба-жуьребе кIватIалра ("РикIин гаф", "Бахтунин эквер" ва "Бахтавар чил") гъатнава.

Зари Клур хуьре яшамиш жезва.

САДИКЪ ГЪАЖИЕВ

(1951)

Гъажиев Садикъ Абумуслимович 1951-йисуз Кьурагъ райондин КIирийрин хуьре дидедиз хъана. Ирид йисан школа куьтягъна, ада Бакуда фялевал авуна, армиядин жергейра кьуллугъна ва Ленинграддин военный училищеда кIелна. Гзаф йисара Пенза шегъерда МВД-дин органра кIвалахна, подполковникдин чинда аваз, пенсиядиз экъечIна.

Садикъ Гъажиева жегъил ч'авалай шиирар кхъизва. Яргъал Урусатда ада садрани хайи чил, ч'ал, хуър. . . . рикледай ракъурзавач: гъар йисуз ватандиз хкъезва ва литературдин эсерар яратмишун давамарзава.

С. Гъажиев ц'удралди шиирин, "Дагъларин хва" поэмадин ва "К'ири буба" романдин автор я. Заридин гзаф эсерар газетризни журналриз, "Садко Гъажиев" т'вар алаз акъатзава. Советрин Союздин Игит Эсед Салигъоваз бахшнавай "Дагъларин хва" поэма къилди ктаб яз акъатнава.

Зари Пенза шегъерда яшамиш жезва.

ИСМИХАН КЪАДИМОВ

(1931)

Къадимов Исмихан 1931-йисуз Докъузпара райондин Гъепцегъ хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб куьтягъна, Советрин Армияда къуллугъна.

Зариди 1968- йисалай шиирар кхъизва ва абур печатдиз акъудзава. Адан шиирринни поэмайрин к'ваталар: "Пебиатдин сегъне" (1979), "Шарвили" (1989) ва "Хизан сир я" (1993) чапдай акъатна. Зари Щийи Гъепцегъ хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1999-йисан 2-декабрь.

НАЗИР МИРЗОЕВ

(1931)

Зари Мирзоев Назир Ширинбегович 1931-йисан 1-июлдиз Ахцегъ райондин Смугъул хуьре дидедиз хъана. Ада Ахцегърин юкъван мектеб ва Осетиядин пединститут куьтягъна, гзаф йисара хайи хуьруьн мектебда биологиядин муаллим ва завуч яз к'валахзава. Ам "Гъуьрметдин лишан" ордендиз лайихлу хъанва.

Назир Мирзоеван гъикаяяр печатдиз 60-йисарилай акъатиз башламишна. Гуьгъуьнин йисара адан гъикаяйри, новеллайри ва повестри лезги литературада мягкем чка къуна. Зари "Цуькверин ваза", "Къизилдин хтар" ва маса к'ваталарин автор я. Адан эсерар хрестоматийрик акатнава ва мектебра чирзава.

Н. Мирзоев Смугъула яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1991-йисан 27- октябрь.

2. "Самур", 1995, № 4-5.

БАГЪИШ АЙДАЕВ

(1932-1979)

Режиссер ва драматург Багъиш Мустафаевич Айдаев 1932-йисан 1-майдиз Докъузпара райондин Мискискар хуьре дидедиз хъана.

Ада юкъван школа, Москвада А. В. Луначарскидин т'варунихъ галай театрдин искусстводин институт (1955) ва ГИТИС-дин режиссервилдин курсар (1961) куьтягъна. Гзар йисара Дербентда Лезги театрдин директорвиле ва къилин режиссервиле к'валахна. Ам "РФ-дин лайихлу артист" т'варц'из лайихлу хъана.

Б. Айдаева са жерге пьесаяр: "Халкъдин талантар", "Къизгъин риклер", "Колхоздин намус" ва писатель З. Эфендиев галаз "Къазимегъамед" кхъенва, абур сегънедал эцигна ва милли драматургия вилик тухвана. Ада яратмишнавай къаматар (Къазимегъамед Агъа-сиев, Ст'ал Сулейман ва мсб.) тарихдай къачунвайбур ва рикел аламукъдайбур я.

Зари 1979-йисуз залан азардик кечмиш хъана.

Чешмеяр:

1. Мирзебегов А. Сегънедин магъир устад. - "Лезги газет", 1997-йисан 12- июнь.

БУБА ГЪАЖИКУЛИЕВ

(1932-1987)

Писатель ва журналист Гъажикъулиев Буба Саидагъмедович 1932-

йисуз Къурагъ райондин Къепир хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн мектеб ва Дагъустандин пединститут куьтягна. Гзаф йисара Лезги радионин, газетдин ва "Литературадин Дагъустан" журналдин редакцияра кIвалахна. "Дагъустандин культурадин лайихлу работник" тIвар къачуна.

Буба Гъажикъулиев цIудралди очеркрин, гьикаярин ва повест-рин, абурукай ибарат кIватIалрин ("Вили вилер", "Къаридин руш", "Дустунин рикI", "Заз эвера", "Хайи чилел" ва "Дегънедал") автор я. Адан "Лекърен къая" ва "Самурдин мани" повестар Москвада ва Магъачкъалада урус чIалал акъатнава. * Зари 1987- йисуз

Магъачкъалада кечмиш хъана. **Чешмеяр:**
I. Писатели Советского Дагестана, 1984.

КЕЛЕНТЕРОВ КЕЛЕНТЕР

(1932)

Зари Келентеров Келентер 1932-йисуз КIцар райондин СтIур хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Азербайжандин университет куьтягна. Гзаф йисара Бакудин газетрин ва журналрин редакцияра кIвалахна, алай вахтунда ам Азербайжандин радионин, цезги передачайрин редактор я.

К. Келентерова мектебда кIелзавай йисарилай лезги ва азербай-ан чIаларал художественный эсерар: манияр, шиирар, поэмаяр ва сб. кхъизва. Шаирдин ярамишурун кылин темаяр хайи ватан ва ^халкъ, муьгъуббат ва тIебиат, алай девирдин секинсуз яшайиш я. Ам цIудалай виниз ктабрин ("Уьмуьрдин сирер", "Лув гузвай дур-наяр" ва мсб.) автор я.

Зари Бакуда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1999, № 3-4

АБДУРАГЪМАН МЕЖИДОВ

(1932)

Зари Межидов Абдурагъман Гъамидович 1932-йисан 15-майдин СтIал Сулейманан райондин Сардар хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб, Дербентдин педучилище куьтягна, Дагъустандин университетда кIелна. 1954 - йисалай хайи мектебда лезги чIалан ва литературадин муаллим яз кIвалахзава.

А.Межидов цIудралди шииррин, манийрин ва поэмайрин автор я. Адан эсерар райондин ва республикадин газетризни ва журналриз акъатзава, лезги шииратдин кIватIалра («Чирагъ», «Куьредин ярар» ва мсб.) гъатнава. 2001-йисуз заридин шиирринни поэмайрин ктаб «Вафалувал» печатдай акъатна.

Абдурагъман Межидов Лезги писателрин союздин член я. Ам Сардар хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. «Шарвили», 1996, № 5.
2. Куьредин **ярар**. - Магъачкъала, 2000.

ЛЕЗГИ НЯМЕТ

(1932-1986)

Машгъур шаир Лезги Нямет (Мамедалиев Нямет Нифталиевич) 1932-йисуз КIцар райондин ЭчIехуьре дидедиз хъана. Ада Яргунрин юкъван мектеб ва Бакуда Азербайжандин пединститут куьтягна. 1956-йисалай хайи райондин мектебра чIалан ва литературадин муаллимвиле кIвалахна.

Л Нямет шиирар теснифунал мектебда амаз машгъул хъана. Ам хаайи халкъдикайни ватандикай кхъенвай ялавлу шиирринни поэмайрин, абурукай ибарат вад кIватIалдин («Дагълара», «БембецI», «Зегъметдикай баядар», «Зи хиялар» ва «Шиирар») автор я.

Лезги Нямет 1986-йисуз кечмиш хъана. Адан тIвар 1992-йисуз КIцар шегъердин 3-мектебдиз ва са куьчедиз ганва.

Чешмеяр:

1. «Лезгистандин хабарар», 1992, N 4-5.
2. «Самур», 1994, № 4-5.

АЛИРЗА САИДОВ

(1932-1978)

Машгъур шаир Саидов Алирза Уьзерович 1932-йисан 15-январ-

диз Ахцегь райондин Къутунхъ хуьре дидедиз хъана. Ада Ахцегь-рин юкъван мектеб ва Москвада М. Горькийдин тIварунихъ галай Литературадин институт куьтягъна. Гзаф йисара республикадин печатрин органра ва Дагъустандин писателрин союзда кIвалахна.

Алирза Саидов шииррин, манийрин ва поэмайрин кIватIалрин ("Самурдин авазар", "Зи экуь гъед", "Уста Идрис", "Ваз кхъей чарар", "Уьмуьрдин жилет", "Гимишдин симер" "Хцихъ галаз рахун" ва мсб.) автор я. Адан эсерар урус чIалаз таржума авунва ва Москвада къилдин ктабар яз акъатнава. А.Саидова лезги шиират цIйи авазралди ва фикирралди девлетлу авуна. Адан гзаф чIалар манийриз элкьвенва. Шаир СССР-дин ПС-дин член тир.

Зари 1978-йисуз залам азардикди вахтсуз кечмиш хъана, ам Магъачкъалада кучукнава. Къейидалай гуьгъуьниз А. Саидоваз РД-дин литературадин С. Сулейманан тIварунихъ галай премия гана.

Чешмеяр:

1. Писатели Советского Дагестана, 1984.

2. "Самур", 1994, №4-5.

ДАГЪЛАР АБДУЛЛАЕВ Г (1933)

Зари Абдуллаев Дагълар Агъамович 1933-йисуз Ахцегь райондин Къехуьл хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Москвада Литературадин институт куьтягъна. Гзаф йисара "Коммунист" газетдин ва лезги радиодин редакцийра кIвалахна.

Д. Абдуллаев шиирринни поэмайри кIватIалрин («Чанакда варз», «Фикирар». " «Гатфарин чил», «Сирнавзавай булутар» ва мсб.)автор я.

Ам РФ-дин писателрин Союздин член я, Мегъарамдхуьруьн райондин Гилияр хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1994, № 4-5.

ФИКРЕТ ГЪАЖИЕВ

(1933)

Зари ва журналист Гъажиев Фикрет Мирзоевич 1933-йисуз Мегъарамдхуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин университет куьтягъна, гзаф йисара райондин "Самурдин сес" газетдин жавабдар секретарвиле кIвалахзава.

Фикрет Гъажиев 50-йисарилай художественный эсерар кхьиначи машгул хъана. Адан хци очеркар, гьикаяр, къисаяр ва къаравилар лезги газетринни журналрин чинриз акъатзава. Эхиримжи йисарин эсерриз, "Базардай къачунач... "гьикаядиз хъиз, девирдин рехнеяр русвагъ авун, эксиквилер дуьздак акъудун, инсанрин чIуру амалрални къилихрал хуьруьн хае я.

Зари Лезги писателрин союздин ва РФ-дин журналистрин союздин член я. Ам Мегъарамд хуьре яшамиш жезва.

ЖЕЛИЛ МУРАДАЛИЕВ

(1933)

Зари ва журналист Мурадалиев Желил Пиралиевич 1933- йисуз Мегъарамдхуьре дидедиз хъана. Ада Миграгъа юкъван мектеб ва Ташкентда театрдин институт куьтягъна. Гзаф йисара Мегъарамдхуьруьн райондин "Самурдин сес" газетдин редакторвиле кIвалахзава.

Ж. Мурадалиеван метлеблу очеркар, шиирар ва поэмаяр фадлай газетрин ва журналрин чинриз акъатзава. Ам "Бубадин хенжел" тIвар алай шииррин кIватIалдин автор я. Лезги театри Ж. Мурадалиеван "Тахай руш" пьеса сегьнеламишна.

Желил Мурадалиев Лезги писателрин союздин член, ЛПС-дин Мегъарамдхуьруьн райондин отделениядин председатель ва "Дагъустандин культурадин лайихлу работник" я. Ам Мегъарамдхуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1994, № 4-5

⋮

САЖИДИН САИДГЪАСАНОВ

I

(1933)

Зари Саидгъасанов Сажидин Саиджамалович 1933 - йисан 2-майдиз СтIал Сулейманан райондин Агъа СтIал хуьре дидедиз

"хъана. Хайи хуьруьн мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягна, гзаф йисара лезги чIалан ва лите-
ратурадин муаллимвиле кIвалахзава.

С. Саидгасанов аялар патал теснифзавай, сатирадин ва юмор-
Ляяа. шииррин ва абурукай ибарат кIватIалрин ("Вун накь вучиз
атаначир?", "КIватIи-кIваташ", "Аламатар", "Зуьрнедин ван алаз", ,
"НуькI хала") автор я.

Зариди Куьтурадин макан "Куьредин ярар" тешкилуна ишти-
ракна. Ам Лезги писателрин союздин член, ва "ДР-дин куьтура-
дин лайихлу работник" я. Агъа СтIалдал яшамиш жезва ./
Чешмеяр:] I. "Самур", 1994, № 4-5.

МУРАД БЕГОВ

(1934)

Мурад Бегов 1934-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондан Кирка хуь-
ре дидедиз хъана. Юкьван мектеб ва Буйнакскдин кооперативный
техникум куьтягна, ада гзаф йисара алишверишдин идарайра бух-
галтервал авуна.

М. Бегова жегил чIавалай шиирар кхъизва: абур ("Хайи хуь-
ре", "Умуд яхь вине", "Ярдиз" ва мсб.) газетриз ва журналриз
акъатзава.

Зари Кирка яшамиш жезва **Чешмеяр: I.**
"Лезги газет", 1998-йисан 3-декабрь.

ГЕННАДИЙ ГЪАБИБОВ

(1934-1979)

Гъабибов Геннадий Абдуллаевич 1934-йисан 5-апрелдиз С.
Сулейманан райондин Къасумхуьрел къуллугъчидин хзанда
дидедиз хъана. Ада Евпатории шегъерда юкьван школа ва
Магъачкъалада медицинадин институт куьтягна, духтур-
психиатрвилин пеше къа-чуна. Гзаф йисара Герейхонован
совхоздин ва Магъачкъалада рес-
публикадин къилин азарханада, Дагъустандин мединститутда
кIвалахна, медицинадин илимрин кандидатвилин дережа къазан-
мишна.

Геннадий Гъабибован рикI аял чIавалай литературадал алай.
Ада урус чIалал кхъей, хуьруьн ва ягъанат квай куьруь гьикаяр ва
мезелияр ("Аппендикс", "Тамун мах", "Дишегълидин накъвар",
"Муьгъуьббатдин къуват", "Гуьзелвилин сирер" ва мсб.) Дагъус-
тандин газетриз ва журналриз акъатна. Писателди са актуин пье-
саярни кхъена, ам Москвада Вирисоюздин драматургрин совеща-
нидин иштиракчи хъана. "Гуьзелвилин сир" тIвар алаз къве ктаб
печатдай акъатна.

Зари 1979-йисуз залан азардик кечмиш хъана, ам Магъачкъалада
кучукнава.

Чешмеяр:

I. Гамзатов Р, Вместо предисловия. -Геннадий Габибов. Секрет кра-
соты: рассказы, сценки и пародии. - Махачкала: Дагкнигоиздат, 1986.

ЖАМИДИН

(1934)

' Машгъур шаир-сатирик Жамидин (Гъажимурадов Жамидин Гъа-
бжимурадович) 1934 - йисан 25-майдиз Докъузпара райондин Миг-
рагъ хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн юкьван мектеб ва Моск-
вада Литературадин институт куьтягна. Гзаф йисара Лезги радиодин
ра газетдин редакцияра кIвалахна. Алай вахтунда ам «Самур» жур-
налдин редактор ва Дагъустандин СП-дин секретарь я.

Жамидина сифте шиирар гъеле мектебда ккIзавай йисара кхъиз
џашламишна. Ам Магъачкъалада ва Москвада лезги ва урус
нIаларал акъатнавай 20-далай гзаф ктабрин автор я: "Къалгъанар"
(1958), "Гъач-вач" (1964), «Са кIус хъвер» (1967), "Арада затI аваз
хъурай" (1969), "Шаламра къван" (1970), «Гимишдин сас» "Регъуь
хъайи спелар" (1976), "Сатирикдин хуьрекар" (1979), "Башуьсте"
{1984}, "Ваз ам чидач" (1994) ва мсб.

Жамидина лезги сатира ва юмор вилик тухуник вичин чIехи пай
кутуна. Ам "Дагъустандин куьтурадин лайихлу работник"я. 1997-
лшсуз адаз "Ваз ам чидач. . ." ктабдай Дагъустан Республикадин -
Гьукуматдин премия гана.

- Шаир РФ-дин писателрин Союздин член я. Ам Магъачкъалада

яшамиш жезва. **Чешмеяр:**

Л I. Писатели Советского Дагестана, 1984.

| 2. Гь. Къурбан. РикI гегъенш Жамидин, — «Лезги газет», 1994-йисан 20-апрель. ' 3. Жалилов М. Сатирдин дергесдалди. - "Самур", 1994, № 3.

ЯРГУНВИ ГЪАЖИБАЛА

(1935)

Зари Къафланов Гъажибала (Яргунви Гъажибала) 1935 - йисуз КцIар райондин Яргун хуьре дидедиз хъана. Школа куьтягъна, флотдин къушунрин жергейра къуллугъна, ада гзаф йисара гъуьлерал кIвалахна.

Яргунви Гъажибалади жегъил вахтарилй шиирар ва гъикаяр кхъизва, абур Бакудани Магъачкъалада печатдиз акъудзава. Ам «Муштулук», "Генерал Абилов" ва "Бахтлу рехъ" ктабрин автор я. Зари Бакуда яшамиш жезва. »

ШАМСУДИН ИСАЕВ

(1935)

Зари ва публицист Шамсудин Исаев 1935 - йисуз Къурагъ хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин университет \$ куьтягъна. Гзаф йисара мектебра ва райондин газетдин редакцияда кIвалахна. Алай вахтунда Къурагърин I-юкъван мектебдин муаллим я.

Писателдин гъикаяр "ГъвечIи Чапаев", "Дагълара эквер", "Бубадин кIвал" ва "Саф элкъезва" уртах кIватIалра гъатнава. Ам са шумуд манидин, "Рехи къван", "Чинал гел" ва "Туртурдин гъарай" ктабрин автор я.

Зари Лезги писателрин союздин член я. Къурагъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1995-йисан 12-май.
2. "Лезги газет", 2001-йисан 22-февраль.

ФАХРУДИН НЕСРЕДИНОВ

(1935)

Несрединов Фахрудин Несрединович 1935- йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Агъа Ярагъ хуьре дидедиз хъана. Ада Мегъарамдхуьруьн юкъван мектеб ва Дагъустандин университет куьтягъна. 1960 - йисалай школайра муаллимвиле кIвалахзава

Ф. Несрединов лезги чIалан ва литературадин методист я: адан къелемдикай дидедин чIаланни литературадин учебникарни хрестоматияр, методикадин макъалаярни пособиар хкатнава, абур милли школайра ишлемишзава.

Фахрудин Несрединова жегъил вахтарилай шиирар теснифзава, абур райондин ва республикадин газетрин чинриз акъатзава. Эхирмижи йисарин эсерриз ("Къабачи кере", "Жуьже кIек", "Акт" ва мсб.) сатира ва юмор хае я.

Зари Мегъарамдхуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1996-йисан 6-август.

АЙНАР СУЛТАНОВА

(1935)

Султанова Айнар Баласултановна 1935 -йисуз Докъузпара райондин Филер хуьре дидедиз хъана. Юкъван школа куьтягъна, ада Усугъчайдин библиотекада кIвалахна, Дагъустандин дишегълийрин пединститутда кIелна, гзаф йисара Дербент райондин Деличубан хуьруьн юкъван школада урус чIаланни литературадин тарсаргузва.

Айнар Султанова фадлай шиирар кхъинал машгъул я. Адан чIалар ("Булах", "Зи рикI", "Ви тIвар", "ТIлурфандин руш", "Лап кутугнава" ва мсб.) яшайишдикай ва муьгъуьббатдикай теснифнавай эсерар я. Абур газетрин ва журналрин чинриз акъатзава.

Зари Деличубан хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр: ¹ I. "Дагъустандин дишегъли", 1997, № 5

АБДУЛРАШИД РАШИДОВ

(1935)

Шаир ва публицист Рашидов Абдурашид Гъажиевич 1935 - йисуз Ахцегъа дидедиз хъана. Хайи хуьруьн юкъван мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна, ада гзаф йисара Ахцегъ райондин "Щийи дуюнъя" газетдин редакторвиле кIвалахна. Ам "Дагъустандин культурадин лайихлу работник" я.

А. Рашидован сифте шиирар лезги газетриз 60 -йисаралай акъатиз башламишна. Ам жуьреба-жуьре кIватIалра гъатнавай цIудралди шиирринни поэмайрин автор я. Заридин гзаф чIалариз композитор Гъ. Мурсалова музыка кхъенва, абур манийриз элкъвенва: "Багъманчи Саимат", "Урусатдай атай руш" ва масабур.

А. Рашидов Лезги писателрин союздин член ва ЛПС-дин Ахцегъ райондин отделениядин председатель я. Ам Ахцегъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. К. Азизханов Звал алай рикI. - "Лезги газет", 1995-йисан 31-март.

МАЛИК ГЪАЖИЕВ

(1936)

Гъажиев Малик Жирасович 1936 - йисуз Докъузпара райондин Къуруш хуьре дидедиз хъана. Юкъван мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна, ада гзаф йисара Хасавюрт райондин Щийи Къурушрин мектебда чIалан ва лигера-турадин тарсар гузва.

М. Гъажиева гъеле школада амаз шиирар теснифиз башламишна. Адан сифте чIалар 1951-йисуз Докъузпара райондин "Социализмдин рехъ" газетдиз акъатна. Заридин яратмишунриз ("Лезгистан", "Зи Къуруш", "РикIин гъарай", "Вал ашукъ яз. "ва мсб.) хайи ватан кIан хъунин гужлу гиссер, уьмуьрдикай веревирдер авун хае я. Зари Щийи Къурушдал яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1996-йисан 6-сентябрь.

ИБРАГЪИМ ГЪУЪСЕЙНОВ

(1936)

Машгъур шаир, драматург ва таржумачи Гъуьсейнов Ибрагъим Абдулкеримович 1936-йисан 21-декабардиз СтIал Сулейманан райондин Алкъвадар хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин университет куьтягъна. Гзаф йисара "Дуствал" альманахдин ва лезги радиодин редакторвиле кIвалахна.

И. Гъуьсейнов цIудралди шииррини поэмайрин кIватIалрин : "Рекъер-хуьлер", "И чилин гисс", "Шарвили", "Инсанар ва декьикъаяр", "Къве гъил", "Девлет", "Рекъер куьруь жезва", "Ватан", "Мирг", "Чарх" ва мсб. автор я Адан эсерар урус, Дагъустандин халкъарин ва маса чIалариз таржума авунва. Москвадин чапханай-ра урус чIалал заридин 8 ктаб акъатнава: "Шарвили", "Алкъвадар" ва мсб.

И Гъуьсейнован драмадин эсерар: "Етим Эмин", "Саяд", "Яру пайдах", "Муьгъуьббатдикай риваят" ва масабур Лезги театрди сегънеламишна. Зариди Лезги чIалаз къунши халкъарни шаиррин эсерар элкъуьрна ва печатдиз акъудна.

Шаирди лезги шиират вилик финик вичин пай кутуна.

Ибрагъим Гъуьсейнов РФ-дин писателрин Союздин член я. Ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Салимов Б "Дамах ийиз жеда вавай уьмуьрдал.. ." - "Лезги газет", 1992-йисан 20-декабрь..

2. "Самур", 1994, № 4-5

КАЗИМ КАЗИМОВ

(1936)

Писатель ва публицист Казимов Казим Мегъамедшерифович 1936-йисан 1-майдиз Ахцегъ райондин Ялахъ хуьре дидедиз хъана. Ада Хуьруьгрин юкъван мектеб ва Дагъустандин университет куьтягъна. Гзаф йисара Ялахърин хуьруьн Советдин председателвиле ва мектебдин директорвиле кIвалахна. 1979-йисалай "Лезги газетдин" редакцияда кIвалахзава. Ам "Дагъустандин культурадин лайихлу работник" я.

Казим Казимов цудралди очеркрин, гьикаяйрин, повестрин ва эссеирин, абурукай ибарат кватгалрин ("Девирдин къван", "Хважамдин къужахда" ва мсб.) автор я. 1999-йисуз Самур" журналдиз писателдин "Имамали-бег" роман акъатна. Лезги театри "Дидедин намус" пьеса сегьнеламишна.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1995, № 4-5.

КЪАРИБ КЪАРИБОВ

(1936)

Къарибов Къариб Алавудинович 1936-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Гарагъ хуьре дидедиз хъана. Юкъван мектеб куьтягъна, армиядин жергейра къуллугъна, ада гзаф йисара Дербентда, Къибле Дагъустандин районар электрикламишзавай идарада, кваллахзава.

Къ. Къарибов жегьил вахтарилай шиирар теснифунал, чуьнгуьр ягъунал ва манияр лугъунал машгъул я. Ада ватандакай, Тебиатдикай ва муьгъуьббатдикай кхьенвай шиирар ("Чи дагълар", "Юанда заз", "Шехьмир билбил", "Я Шагьсенем", "Дуьнья карвансара я", рубаияр ва мсб.) лезги газетрин чинриз акъатзава. 1998-йисуз келзавайбурув заридин сад лагъай ктаб "Чуьнгуьр" агакъна.

Зари Дербентда яшамиш жезва

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1998 - йисан 24 - сентябрь.

ТАРИВЕРДИ МАГЪСИМОВ

(1936-1994)

Магъсимов Тариверди 1936-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Вини Ярагъ хуьре дидедиз хъана. Интернатра тербия ва образование къачуна, ада 1972-йисуз Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна, гзаф йисара Ярагъ-Къазмайрин юкъван мектеода лезги члалан ва литературадин муаллимвиле кваллахна.

Т. Магъсимован шиирар лезги газетрин ва журналрин чинриз акъатна, "Чирагъ" кватгалда гъатнава.

1993 йисуз келзавайбурув заридин "Синер" ктаб агакъна. Зари 1994-йисуз хуьре кечмиш хъана. **Чешмеяр:** I. "Самур", 1999, № 3-4.

ЮСУФ МАМЕДОВ

(1936)

Мамедов Юсуф 1936-йисан 25- майдиз Ахцегъ райондин Мичегъ хуьре дидедиз хъана. Юкъван школа ва Дагъустандин университет куьтягъна, ада гзаф йисара райондин Культурадин квалале ва "Щийи дуьнья" газетдин редакцияда кваллахна. И вири йисара шиирар, гьикаяр, очеркар ва са актуни пьесаяр кхъизва. Абур газетрин ва журналрин чинриз акъатзава, сегьнедилаь квалурзава.

Ю. Мамедован эсерриз /"Эй, инсан", "Шевридин мехъерик", "Лагъ, гьинава ви муьгъуьббат?" ва мсб. / дерин гьиссер, хъвер, зарафат ва насигъатар хае я Заридин гзаф члалар, "Шарвили" хъиз, музыкадал эцигнава, манийриз элкьвенава ва сегьнедилаьни радиодай лугъузва.

Зари Ахцегъа яшамиш жезва.

ШАМСУДИН ТАГЪИРОВ

(1936-2000)

Зари Тагъиров Шамсудин Тагъирбегович 1936 - йисуз Хив райондин Камар хуьре дидедиз хъана. Пешекар образование къачуна, ада гзаф йисара ракъуй рекъерин идарайра кваллахна.

Фяле шаир цудралди шииррин ва абурукай ибарат кватгалрин ("Инсанни Ватан", "Зи бахт", "Фяледин гьилер", "Чайдан" ва мсб.) автор я. Адан бязи эсерриз зарафат, хъвер ва сатира хае я.

Зари 2000-йисуз кечмиш хъана, Магъачкъалада кучукнава.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1994, № 4-5

МЕГЪДИ АБДУЛЛАЕВ (1937)

Абдуллаев Мегъди 1937 -йисуз Ахцегъ райондин Къутунхъ хуьре дидедиз хъана. Юкъван обпразование къачуна, 1961-йисалай ам Каспийск шегъерда яшамиш жезва. Ам "ДР-дин культурадин лайихлу работник" тIварцIиз лайихлу хъана.

М. Абдуллаеван шииррай ("Яшайишдин шартIар патал", "Риваятрин геле аваз", "ТIарзава рикI", "Вил гала зи" ва мсб.) дуьньяда **къиле** физвай гъерекатар, хайи ерийрихъ кузвай **рикI, аквазва. М.** Абдуллаеван эсерар лезги газетризни журналриз акъатзава ва Каспийскдин писателрин умуми кIватIалрик акатнава.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1999 - йисан 23 - сентябрь.

ТАКЪИДИН ГЪАЖИМУРАДОВ

(1937-2000)

Гъажимурадов Такъидин Хаметович 1937-йисуз С. Сулейманан райондин Птидхуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин университет куьтягъна, 1961-йисарай хуьруьн школайра кIвалахна: Птидхуьруьн сифтегъан школадин зеведиш, Татарханрин муьжуьд йисан школадин завуч, Гъетегърин юкъван школадин директор ва чIаланин литературадин муаллим хъана.

Т. Гъажимурадов фадлай шиирар теснифунал машгъул тир. Адан сад лагъай "Цуьк" шиир 1959-йисуз "Коммунист" газетдиз акъатна. Гуьгъуьнин йисара кхъей маниярин шиирар лезги газетринни журналрин чинра чапна. Заридин эсеррин ("Заз кIандач", "Къве тар", "Хъижедач", "Гатфарин лишанар", "Марфадин вилик" ва мсб.) къилин темаяр яшайиш, муьгъуьббат ва хайи тIебиат я.

Ам 2000 - йисуз залан азардик кечмиш хъана, Птидхуьре кучукнава.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 2000-йисан 13-июль.

КИЧИБЕГ МУСАЕВ

(1937)

Зари ва алии Кичибег Мусаев 1937-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Гиляяр хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб, Дагъустандин университет ва аспирантура куьтягъна. Милли мектебра муаллим ва магъачкъалада лезги радиодин редактор яз кIвалахна. Алай вахтунда Бакуда Низамидиндин тIварунихъ галай чIалан ва литературадин институтдин чIехи илми къуллугъчи, филологиядин илимрин кандидат я.

Шаирдин сифте чIалар печатдиз 60-йисара акъатна. Ам шиирринни поэмаярин са шумуд кIватIалдин ("Ракъинин нузар кIватIиз", "Бахтлу хъухъ, инсанар!", "Цуьквер авай рекъер" ва мсб.) автор я. Зари лезги литература ахтармишунал машгъул я: илимдин макъалаяр ва ктабар печатдай акъуднава.

К. Мусаев РФ-дин писателрин союздин член я, ам Бакуда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Писатели Советского Дагестана, 1984.

НИЯЗ-АЛИ ПАШАЕВ

(1937)

Пашаев Нияз-Али 1937-йисуз КцIар райондин Къуьхуьр хуьре дидедиз хъана. Юкъван образование къачуна, ада гзаф йисара жуьреба-жуьре майишатра бухгалтервал авуна.

Заридин тIвар кIелзавайбуруз фадлай таниш я. Ада ватандикай, тIебиатдикай ва дуьньядикай теснифзавай шиирар: "Диде, гъинва вун?", "Къуьхуьрар", "Завай ятIан, вавай ятIан?" ва мсб. газетрин чинриз акъатзава, "Самурдин лепеяр" кIватIалдик (Баку, 1966) акатнава. Лап хъсан чIалар 1972-йисуз Бакуда акъатай "Жигъир" тIвар алай ктабда гъатнава. Бязи чIалар музыкадал эцигнава ва сегънедлай лугъузва.

Н. Пашаев Къуьхуьр убада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур" газет, 1999- йисан 30-август.

АЛУВАН ШАГЪЭМИРОВА

(1937)

Зари Шагъэмирова Алуван 1937 -йисан 8-мартдиз Ахцегъ райондин Гъуьгъвез хуьре дидедиз хъана. Ахцегърин 2-юкъван мектеб куьтягъна, ада гзаф йисара библиотекадин зеведишвиле кваллахна. Хайи хуьруьн ва райондин культура вилик тухунай А. Шагъэмировадиз "Дагъустандин культурадин лайихлу работник" твар ганва.

А. Шагъэмировади школада кГелзавай йисара шиирар кхъиз башламишна. Абур газетрин ва журналрин чинриз акъатзава, лезги шаиррин кватгалрик- "Вахтунин гиссер" (1976), "Кимин къванер" (1985), "Къуьлуьн кьилер" (1990) ва "Тавази рагъ" (1990) акатнава. Шаирдин эсеррин кьилин тема хайи ватан, Тебиатдин шикилар, дидедин муьгъуьббат я.

А. Шагъэмирова Щийи Усуррал яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1 "Лезги газет", 1997-йисан 18-апрель.

2. "Самур", 1997, № 4.

ШАФИДИН

(1937)

Шафидин (Герейханов Шафидин Агъмедович) 1937-йисуз Ардин Кцлар райондин Ларижал хуьре дидедиз хъана. Юкъван школа ва Бакуда С. М. Кирован тГварунихъ галай университет куьтягъна, Шафидина гзаф йисара хайи райондин кьилин идарайра: райисполкомда, яшайишдин рекъяй къуллугъзавай управленида, универсамда регъбервилин везифаяр тамамарна.

Заридин эсеррар сифте яз халкъдиз 1995-йисуз малум хъана.

Хуьруьн югъ къейдзавай суварал келай "Ватан Пагъиржал" шиир яб гузвайбуру мад кел хъувун тлалабна. Руьгъ акатай зариди вичин шиирдиз музыкани теснифна: адакай гила машгъур мани хъанва.

Шафидин сегънедин эсерар теснифунални машгъул я: адан "Неве" пьеса Стлал Сулейманан тварунихъ галай театрди, "Ирид рушан диде" кьемеди Кцларин театрди къабулнава.

Зари Кцлар шегъерда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур" газет, 1998-йисан 7-январь.

АЗИЗ АЛЕМ (1938)

Машгъур шаир, критик ва публицист Азиз Алим (Фатуллаев Азиз Шихбинетович) 1938-йисан 19-февралдиз Баку шегъерда диде-диз хъана. Буба Ватандин Чехи дяведиз фейила, хзан хуьруьз хта-на: Азизан аял вахтар Докъузпара райондин Мискискарин хуьре акъатна. Тебии алакьунар авай гадади агалкъунралди Усугъчай-дин юкъван школа куьтягъна, Дагъустандин университетдин фило-логиядин факультетда келна ва Москвада Литературадин институт акъалтарна. Ада гзаф йисара Магъачкъалада лезги газетдин ва журналдин редакцияра кваллахна ва жавабдар везифаяр: "Коммунист" газетдин культурадин отделдин зеведишвал, "Самур" журналдин редакторвал ва Дагъустандин писателрин союздин литературадин журналрин кьилин редакторвал тамамарна.

Литературадин эсерар теснифунал ва критикадин макъалаяр кхъинал А. Алем гъеле школада амаз машгъул хъана. Адан сифте шиирар 50-йисарин юкъвара печатдиз акъатна. Алай вахтунда шаир вишералди шиирин, цДудралда поэмайрин, балладайрин, сонетрин, махарин, баснийрин автор я.

Юелзавайдав заридин цДудалай виниз ктабар агакънава: "Алмасдин Клусар" (1963) "Лацу лифер" (1967), "Са къужах нурар"(1970), "Гъуьлуьн зенгер"(1975), "Мидаим легъзе" (1982), "Лекърен гвен"(1987), "Крчар алай лам" (1992) ва мсб. А. Алама лезги шиират цийи жанрайралди, везинралди ва фикирралди девлетлу авуна, милли литература вилик тухуник еке пай кутуна. Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Темирханова Г. Современная лезгинская поэзия. — Махачкала, 1988.

2. «Самур», 1994, № 4-5.

3. "Самур", 1999, № 3-4.

МУРСАЛ АЛПАН

(1938)

Шаир, гыкаятчи ва публицист Мурсал Алпан (Мамеджафаров

Мурсал Худавердиевич) 1938-йисуз Ахцегь райондин Сумугьул хуьре дидедиз хьана. Ада юкьван мектеб ва Ленинградца технологический институт куьтягна. Гзаф йисара Магьачкъаладин карханайра кваллахна.

М. Алпанан шиирар ва гьикаяяр XX асирдин 60-йисара печатдиз акъатиз башламишна. Ам "Чирагъ", "Елкен", "Ире" "Алпаб" ва «Бигер» кватгалрин: автор я. Бязи эсеррар урус члалаз таржума авунва. Зари аслу тушир "Кьиблепатан гьед" газетдин редактор, РФ-дин писателрин союздин член я.

М.Алпан Магьачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1994, № 4-5

РАМАЗАН КАЙИТОВ

(1938)

Кайитов Рамазан 1938-йисуз С. Сулейманан райондин Пипер хуьре дидедиз хьана. Юкьван мектеб ва Дагъустандин хуьруьн майишатдин институт куьтягна, ада гзаф йисара Мегьарамдхуьруьн райондин совхозра агрономвиле кваллахна.

Р. Кайитова шиирар кхьиз гзаф вахтар я. Уьлкведин гьалар дегиш хьайила, ада кхьизвай члалариз ("Фендигар", "Жеда кьван", "Угьридиз", "Доллар" ва мсб.) сатира ва юмор хае я. Зариди лезги литературадин ирс: Етим Эминан, СтIал Сулейманан, Муьгьверган Алидин ва маса шаиррин шиирар кватI хьийизва.

Зари Самур хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1998-йисан 10-декабрь

ГЪАКИМ КЪУРБАН

(1938)

Зари ва алим Гъаким Къурбан (Акимов Къурбан Халикьович) 1938-йисан 30-августдиз Докъузпара райондин Миграгь-Къазмаяр хуьре дидедиз хьана. Ада Миграгьрин юкьван мектеб ва Дагъустандин университет куьтягна, СтIал Сулейманан райондин мектебра муаллимвал ва директорвал авуна. 1964-йисалай Дагъустандин педагогикадин ахтармишунунрин институтда кваллахзава. Ам педагогикадин илимрин кандидат, филологиядин илимрин доктор, лезги литературадин программайрин, учебникрин, хрестоматийрин автор ва "ДР-дин лайихлу муаллим" я.

1965-йисуз Гъ. Къурбанан гьикаяйринни новелайрин сад лагъай ктаб "Аламат" печатдай акъатна. Гуьгьуьнин йисара келзавайбурув гьикаяйринни повестарин кватIалар: "Свае", "Къацу цуьквер", "Лацу марал", "Чан алай дагьлар" ва "Къуй гьамишарагь хуьрай!" агакьна. Эхирмижи йисара писателдй лезги халкьдин тарихдикай романар теснифзава. Адан кьелемдикай "Ракьинин мут" (1984), «Четин бахт» (1987), "Яру мяден" (1989), "Хазинадин суракьда" (1993), "Гъай тахъай гьарай" (1994), "Ирид чин алай хуьр" (1997) ва "Къилинж Къемер" (1999) романар хкатна. Тарихдин эсер "Миграгь-наме" (1996), куьмекчи ктаб "Лезги зарияр" (1998), «Лезгийрин милли гьикаят» (1998), "Абдулбари Магьмудов: уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ" (2000) ктабар кхьена.

1990-йисуз Гъ. Къурбана са десте зарийрин куьмекдалди лезги писателрин сад лагъай съезд кватIна ва анал Лезги писателрин союз тешкилна. Зари ЛПС-дин правлениядин председатель ва милли литературадин Шарвили" газетдин редактор я. Ада 1993- йисуз Магьачкъалада гележегдин зарияр тербия л амишзавай махсус мектеб "Жегьил литератор" ачухна.

Зари Магьачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Дагестанская правда", 12 апреля, 1985 г.
2. Гашаров Г. Г. Лезгинская литература: история и современность. -Махачкала, 1998.
3. Рамалданов. Гъ.Гъаким Къурбанан яратмишунрин рехъ. "Самур", 2001, №1.

НАРИМАН МАГЪМАНОВ

(1938)

Магьманов Нариман Ширинович 1938-йисуз Докъузпара район-

дин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Ада агалкъунаралди хайи хуьруьн юкъван мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна. 1962-йисалай гележегдин несилриз урус чӀалан ва литературадин тарсар гузва.

Милли литературадиз Н. Магъманов "Миграгърин къаравилийрин" автор яз атана. Хуьруьн тарихда хъайи дуьшуьшрикай кхьенвай, хуьруьн ва ягъанат квай эсерар: "Незиран цидиб", "Алухрал алай Эмирхан", "Хъатал" ва мсб. гьикайириз мукьва я. Абур "Лезги газетдин" ва "Самур" журналдин чинриз акъатзава, "Миграгърин булахар" кӀватӀалдик акатнава.

Зари Миграгъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Миграгърин булахар, 1994.
2. Жалилов М. Къаравилийрин къужгъур гва. - "Лезги газет", 1998-йисан 8 - октябрь.

ШАКИР НАВРУЗБЕГОВ

(1938)

Наврузбегов Шакир Жигерханович 1938-йисуз КцӀар райондин СтӀур хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб куьтягъна, гзаф йисара фяле кӀвалахар авуна.

Ш. Наврузбегова жегъил вахтарилай хайи ватандикай, тебиатдивай ва зегъметдикай шиирар кхъизва. Адан эсеррар Азербайжандин ва Дагъустандин лезги газетризни ва журналриз акъатзава. Ам Бакуда чапнавай "Ярар" ва "Дуьз рехъ" ктабрин автор я.

Зари СтӀура яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1993-йисан 29-май.

ГЪУЬСЕЙН РАМАЗАНОВ

(1938)

Зари ва композитор Рамазанов Гъуьсейн 1938-йисуз Къурагъ райондин Ашар хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин университет куьтягъна, гзаф йисара хайи хуьре муаллимвал ийизва.

Гъ. Рамазанова хайи халкъдикай ва ватандикай, тебиатдикай в муьгъуьббатдикай шиирар, гьикаяр, манияр ва музыкаяр теснифзава. Абур газетризни журналриз ва уртах кӀватӀалриз акъатнава. Гзаф манияр, "Ашар хуьр" хъиз, сегънедилаь тамамарзава ва радиодай гузва.

Гъуьсейн Рамазанов "КӀепербан", "МискӀалар", "Саф элкъвезва" ктабрин автор я.

Зари Ашар хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1999, № 3-4.

НАРИМАН САМУРОВ

(1938)

Нариман Самуров Гъажиев Нариман Гъажиевич 1938-йисан 21-октябрдиз Ахцегъа дидедиз хъана. Ада юкъван школа, Ростовдин университетдин журналисткадин факультет (1968) ва Москвада высший партшкола (1974) куьтягъна. Гзаф йисара Ахцегъ райондин "Цийи дунья" ва Магъачкъалада "Дагъустандин комсомолец" газетрин редакцияра, Дагъустандин партиядин обкомда ва Ахцегъ райкомдин I-секретарвиле (1983-1991) кӀвалахна.

Нариман Самуров къве чӀалал теснифзавай зари я: урус чӀалал "Женнетдин ичер", "Гъетерин югъ" повестар ва "Къакъан ичин тарак" гьикайирин кӀватӀал акъатнава; лезги чӀалал теснифзавай шиирин кӀватӀал "Цавун миски - Уьренлер" 2001-йисуз кӀелзавайбурув агакъна, "Чун, чубанар" пьеса Лезги театрдиз вуганва.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

ХАНБИЧЕ ХАМЕТОВА

(1938)

Дагъустандин халкъдин шаир Хаметова Ханбиче Шихрагъимовна 1938-йисан 28-июндиз Хив райондин Цлахъ хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин дишегълийрин пединститут

куьтягъна, Дагъустандин муаллимрин тержиба хкаждай ва педагогикадин илимдинни ахтармишрун институтра, Дагъустандин писателрин союзада кIвалахна. Алай вахтунда "Кард" журналдин редактор я.

Х. Хаметовадин шииррар 60-йисара печатдиз акъатиз башламишна. Ам Магъачкъаладин ва Москвадин чапханайрай лезги ва урус чIаларал акъатнавай шиирринн, поэмайрин кIватIалрин ("Лепедин цДелхемар", "СтIал ва къван", "Туракъ гъетерин марф", "Такабур лепе", "Дустарин гъилер", "Лацу мани", "Ихтибар", "Вацран эквер" ва мсб.) автор я.

Ханбиче Хаметова Етим Эминан ва СтIал Сулеманан тIварарихъ галай премийрин лауреат, "Дагъустандин культурадин лайихлу работник", "Дагъустандин халкъдин шаир" ва "Халкъарин дуствал" ордендин сагъиб я. Адан шииратдиз инсанпересивилин ва ватанпересивилин гужлу гыссер хае я.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Писатели Советского Дагестана, 1984.
2. "Самур", 1994, № 4-5.

МУРТУЗ ШИХСЕФИЕВ

(1938)

Шихсефиев Муртуз 1938-йисуз Ахцегъ райондин Грар хуьре дидедиз хъана. Хзандихъ галаз арандиз куьч хъайила, ада Тагъирхуьруьн къазмайрин юкъван мектебда кIелна, Дагъустандин университет куьтягъна. Гзаф йисара Самурдин юкъван мектебда лезги чIаланни литературадин тарсар гузва.

М. Шихсефиева жегъил вахтарилай макъалаяр ва очеркар, шиирар ва гыкаяр теснифзав. Адан шиирар("Самур вацI", "Шалбуз дагъдиз", "Чан кIани яр" ва мсб.), куьруь гыкаяр ("Пиркъулдин дустар", "Пехилвал азар я" ва мсб.) газетрин ва журналрин чинриз акъатзава. Абуру кIлзавайдаз хайи ватан ва тIгебиат кIанарзава. Зари Самур хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1995-йисан 16-сентябрь.

15. Шикилда: «Коммунист» газетдин коллектив писатель Георгий Лезгинцевахъ (*акъвазнаваибурукаи чата патахъай вад лагъайди*) галаз гуьруьшмиш хъанвай вахт. Магъачкъала, 1982-йисан 30-июль.

ШИХЗАДА ЮСУФОВ

(1938)

Шаир ва публицист Юсуфов Шихзада 1937-йисан 7-ноябрдиз Мегъарамдхуьруьн райондин Къанцав хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб, Дербентдин педучилище ва Дагъустандин университет куьтягъна. Гзаф йисара "Коммунист" газетдин редакцияда кIвалахна.

Ш. Юсуфов очеркрин ва шииррин кIватIалрин ("Ватандин хва", "Зи бараклу ватангълияр", "Муштулух" ва мсб.) автор я. Ада 1984 йисуз Г. Лезгинцеван "Дагъларай тир инсан" роман урус чIалал лезги чIалаз элкьуьрна, печатдай акъудна.

Зари РФ-дин писателрин ва журналистрин союзрин член, Алкъвадар Гъасан-эфендидин фондунин председател я. Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1994, №4-5.

ТАЖИДИН АГЪМЕДХАНОВ

(1939)

Шаир ва публицист Агъмедханов Тажидин Жабраилович 1939-йисан 19-майдиз Мегъарамдхуьруьн райондин Азадогъли хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн мектеб ва Дагъустандин университет куьтягъна. Гзаф йисара хуьруьн мектебда ва "Коммунист" газетдин редакцияда кIвалахна. Алай вахтунда Азадогълидин юкъван мектебда дидедин чIаланни литературадин тарсар гузва.

Т. Агъмедханован шиирар 60-йисара печатдиз акъатиз башламишна. Ам шиирринни поэмайрин кIватIалрин ("Зегъметчидин хъер", "Хуьруьн мани" ва "Азаогъли") автор я.

Зари Лезги ва РД-дин писатерин союзрин член я, Азадогълида яшамиш жезва.

Чешмеяр:
I. "Самур" , 1994, № 4-5.

АЛИМ АДГУЪЗЕЛОВ (1939-1987)

Адигуъзелов Али 1939-йисуз Докъузпара райондин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Ада юкьван мектеб ва Дагъустандин гьукуматдин университетдин филологиядин факультет куьтягна, гзаф йисара Магъачкъаладин ва Миграгърин школайра урус ва лезги чГаланни литературадин тарсар гана.

А. Адигуъзелов гъеле школада амаз шиирар теснифунал машгъул хъана. Адан чЛалар ("Буба", "Бахтлу аял вахтар", "Физва жегъил", "Гъуьлел", "Фикирар" ва мсб.) газетризни журналриз акъатна, "Жегъилрин сесер" (1983) ва «Миграгърин булахар» (1994) кватлалра гъатнава.

Зари 1987- йисуз бедбахт дуьшуьшдик акатна, кечмиш хъана, Миграгъа кучукнава.

Чешмеяр:

1. Жегъилрин сесер : шиирар. -Магъачкъала, 1983
2. Миграгърин булахар, 1994.

ГЪЕМДУЛЛАГЪ БАБАЕВ (1939)

Бабаев Гъемдулагъ 1939-йисан 7-декабрдиз Ахцегъ райондин Усур хуьре дидедиз хъана. Ада Ахцегъа ирид йисан школа, Магъачкъалада ПТУ ва Москвада халкъдин университетдин режиссервилин курсар куьтягна. Гзаф йисара Ахцегъ райондин Куьтурадин кваллин гъевескар артиствиле ва 1972-йисалай халкъдин театрдин режиссервиле кваллахна. "ДР-дин куьтурадин лайихлу работник" тIвар къазанмишна.

Гъ. Бабаева жегъил вахтарилай шиирар, гьикаяр, къемедияр ва са актуни пьесаяр кхъизва. Заридин гзаф эсерар Щийи дуьнья", "Лезги газет", "Кард", "Дуствал" ва маса газетрин журналрин чинриз акъатнава. Са актуни пьесаяр ("Жавагъир гъахъ тир", "Къантлар авачир муьгъуьббат", "Ягъалмиш жемир", "Къел тIуьрда яд хъава", Фуре гвай бег" ва мсб.) Дагъустандин халкъдин яратмишунрин квалли печатдай акъудна, лезги районрин гъевескаяр коллективриз ва халкъдин театрриз ракъурна. Щудралди пьесаяр Ахцегърин халкъдин театрдин сегънедилай къалурна.

Зари Ахцегъа яшамиш жезва.

НАРИМАН КЪАРИБОВ (1939)

Къарибов Нариман 1939-йисуз Докъузпара райондин Къуруш хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн юкьван мектеб ва Азербайжандин университет куьтягна. Гзаф йисара Щийи Къурушрин, Хасавюртдин ва Избербашдин газетрин редакцияра кваллахна. Алай вахтунда "Дербентдин хабарар" газетдин жавабдар къуллугъчи я.

Н. Къарибова школада амаз шиирар теснифиз башламишна. Адан эсерар лезги газетрин ва журналрин чинриз муьквал-муьквал акъатзава, абур жуьреба-жуьре кватлалра гъатнава. "3и ачух рикI» тIвар алай ктабда (1995) шаирди алай девирдикай, уьлкведа кьиле физвай краррикай кхъенвай шиирар чапнава.

Зари Дербентда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур" , 2000, № I-2.

МЕГЪАМЕД ЭСЕР (1939)

Мегъамед Эсер (Мегъамед Ферди Эсер) 1939-йисуз Туьркиядин Балъкесир вилайтдин Кирне тIвар алай лезги хуьре дидедиз хъами Адан буба Эсер Хважа тIвар-ван авай фекъи ва жерягъ тир, ери бине Дагъустандин Щелегуьн хуьрйя я.

Мегъамед Эсера мектеб куьтягна, Туьркияда ва Германи/ жуьреба-жуьре кваллахарна. Ада жегъил чIаваалай лезги ва i уь| чIаларал шиирар теснифзава, абур газетриз ва журналриз акъуд| ва. "Дагъустан", "РикIел хкунар", "Сив хуьн" ва маса чIалири шаирдин устадвал аквазва. 1998-йисуз зариди Туьркияда вичин к II

рин кIватIал акъудна: ана лезги ва туьрк чIаларал теснифншы шиирар ава.

Мегъамед Эсеран яратмишунрикай сифте малуматар чав *цI* Фейзудин Нагъиеван макъаладай (1993) ва профессор Агъмед) лагъ Гуьлмегъамедован ктабдай (1998) агакьна.

Мегъамед Эсер Туьркиядин Балыкесир шегъерда яшамиш жеИ

Чешмеяр:

1. "Лезгистан", 1993, № 3-4. ' 2. "Лезги газет", 1999-йисан 12-август.

3. Гуьлмегъамедов А. Г. Лезгияр Туьркияда. -Магъачкъала, 1941

ТАЖИДИН МЕГЪАМЕДОВ

(1940)

Мегъамедов Тажидин Мирземегъамедович 1940-йисан 10-сен i мс рдиз С. Сулейманан райондин Вини СтIал хуьре дидедиз хъаиа А н юкьван школа, Дагъустандин университетдин къецепатан чIал факультет куьтягъна. Фото аппаратдай шикилар ягъунал май и жегъилди гзаф йисара хайи университетда кIвалахна. 1989-й и i ам "Лезги газетдин" шикилчи- фотокореспондент я. Вичин вс ш | яр устадказ кьилиз акъудзавай мухбирдиз "ДР-дин культуридин лайихлу работник" тIвар гана.

Тажидин Мегъамедова лезги ва урус чIаларал очеркар, хъуьруь квай кысар, гыкаяр кхъизва, "Лезги газетдин", "Самур" журидин ва печатдин маса органрин чинриз акъудзава. "Зи сад лагънй и эхирмижи таре" тIвар алай гыкая "Куьредин ярар" кIватIалл гъатнава.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Куьредин ярар. -Магъачкъала, 2000.

ЗАРА ФЕЙЗУЛЛАЕВА

(1940)

Фейзуллаева Зара Рустамовна 1940-йисан 20-апрелдиз Къурагъ райондин Къуьчхуьра дидедиз хъана. Юкьван школа куьтягъна, ада а йисара "Лезги газетдин" редакцияда кIвалахзава. Фейзуллаевади аялар ва чIехибур патал гыкаяр теснифзава. Ф ("Къуьлуьн тварар", "Чуьнуьх-гумбат" ва мсб.) лезги газет-журналрин чинриз акъатзава, милли писателрин эсеррин «Ша,хъуьрен» кIватIалда гъатнава.

Зари "ДР-дин культурадин лайихлу работник" я, ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

Самур", 1999, № 3-4.

Жалилов М. Зара-зар алай тIвар. -"Лезги газет", 2000-йисан апрель.

РАСИМ ГЪАЖИЕВ

(1941)

Писатель Гъажи Расим (Гъажиев Расим Гъажиевич) 1941-йисуз ГI пIни) райондин Вурвар хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб ГIм-йисуз Москвада Литературадин институт куьтягъна. Гзаф при Дагизда, "Коммунист" газетдин редакцияда ва "Кард" жур-ци) редакторвиле кIвалахна.

ИИИ)идин сифте гыкаяр 60-йисара печадиз акъатиз башламишнш Ам цIудралди гыкаяйрин, повестрин ва романдин, абурукай иПири! кIватIалрин ("Диде ва дагълар", "Катрамакан", "Стхайрин Ннфрн г уьруьш", "Яргъал йисарин мани", "Шагъ Абасакай ривая-III>" пи мсб.) автор я. Бязи эсерар урус, Дагъустандин ва къецепатан чIниирн j таржума авунва.

Г I } .ажИ РФ-дин писателрин союздин член ва Республикадин П.уммпгдин литературадин премиядин лауреат я.

Ири Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1,"Самур", 1995, №4-5.

ВАДИМ ЖАМАЛДИНОВ. (1941)

Ийпи ва журналист Жамалдинов Вадим Гъамидович 1941-йисан 4 мяндиз Азербаждин Къарадагъ райондин Пута поселокда диде-цI) хиана. Ада военный мухбирин школа, хуьруьн майишатдин техникум ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультетдин

тет куътягна.

Вадим Жамалдинова гъеле школада амаз макъалаяр, очеркар ва шиирар кхъиз башламишна. Пебиатдикай, муъгъуббатдикай, халкъдикай теснифнавай манияр, шиирар ва поэмаяр газетризни журналриз акъатзава, "Куъредин ярар" кваталдик акатнава.

Зари Лезги писателрин союздин член я. Ам СтIал Сулейманан райондин Герейханов хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Куъредин ярар. -Магъачкъала, 2000.

АЙДУНБЕГ КАМИЛОВ (1941-1991)

Зари ва манидар Камиллов Айдунбег 1941-йисуз Къурагъ райондин Къуьчхуьра дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Бакуда театрдin институт куътягна, гзаф йисара Лезги театра ва Магъачкъалада лезги радиодin редакцияда кГвалахна.

А Камиллов цДудралди манийрин, шииррин ва "Къуьчхуьр Сайд" поэмадин автор я. Поэма кьилди ктаб яз печатдай акъатнава.

Зари 1991-йисуз залан азардик вахтсуз кечмиш хъана.

Чешмеяр:

I. "Самур", 2000, № I-2.

РАЖАБ РАЖАБОВ

(1941)

Ражабов Ражаб Сулейманович 1941-йисуз Докъузпарарайондин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куътягна, 1967-йисалай Къурагърин, Дербентдин ва Жалгъандин шулайра кВалахна, Миграгърин школадin директорвал авуна. Алай вахтунда хайи школада дидедин чIаланни литературадин тарсар гузва.

Р. Ражабов фадлай шиирар теснифунал машгъул я. Адан чIалар газетрин важурналрин чинриз акъатзава, "Миграгърин булахар" кваталдик акатнава. Заридин эсерриз ("Кафир адет", "Шехъзава туьквенчи" ва мсб.) сатира хае я.

Зари Миграгъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Миграгърин булахар. -Магъачкъала, 1994.

ЭСЕДУЛЛАГЪ НАВРУЗБЕГОВ

(1942)

Наврузбегов Эседуллагъ Сеферуллаевич 1942-йисан 25 январдиз С.Сулейманан райондин Векъелрин хуьре дидедиз хъана. ЦIуд класс куътягна, армияда кьуллугъна, культпросветучилище, Москвада МГИК варежиссервилин кьилин курсар куътягна, ГИТИС-дин аспирантурада кIелна. 1974-йисалай башламишна Лезги ва Урус (Котлас, Архангельская обл.) театра режиссер яз кГвалахна. Алай вахтунда муздрамтеатрдin Художественный руководитель я.

Э.Наврузбегов режиссер, драматург ва театровед я. Режиссер яз ада пудкъадалай виниз тамашаяр сегънеламинава. Драматург яз ада цIудалай виниз пьесаяр кхъена, кве ктаб - "Шарвили" (1994) ва "Тарихдин драмаяр" (2001) чапдай акъуднава, театровед яз адан урусдал кве ктаб "Театр, рожденный в горах" (1990) ва "Лезгинский театр" (1994) акъатнава. Ам РД-дин лайихлу артист (1992), РД-дин Гьукуматдин премиядин лауреат (1994), РД-дин халкъдин артист (1996), РФ-дин лайихлу артист (2001), РФ-дин писателрин союздин член я.

Э.Наврузбегов Дербент шегъерда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 2000, №I-2.

ЛЮДМИЛА ГЪАМИДОВА

(1943)

Гъамидова Людмила 1943 - йисуз Къурагъ хуьре дидедиз хъана. Ада муъжубд йисан школа, Магъачкъаладин эцигунарин техникум ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куътягна. Комсомолдин ва эцигунардай идарайра кВалахна, алай вахтунда ДР-дин МВД-да кьуллугъзава.

да ДР-дин МВД-да кьуллугъзава.

Людмилади школада амаз шиирар теснифиз башламишна. Адан

эсерар: манияр, шиирар ва мсб. газетриз ва журналриз акъатна, гзафбур ("Чил ва инсан", "Седефар", "Тезенаг", "Чидачир заз...", "Вун киснава" ва мсб.) "Чирагъ" тIвар алай кIватIалдик (1973) акатнава. 1975-йисуз кьве зари рушан, Л. Гьамидовадинни П. Фатуллаевадин, "Чигни цуьк" ва "Бубуйрин чуьл" тIварар алай ктаб печатдай акъатна.

Л. Гьамидовадин эсеррин кылин темаяр муьгъуббат, ватан ва тIкбиат я.

Зари Дербентда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Чирагъ: жегьил шаиррин кIватIал. -Магъачкъала, 1973.

МЕРДАЛИ ЖАЛИЛОВ

(1943)

ТIвар-ван авай шаир ва публицист Жалилов Мердали Абдулазизович (Мерд Али) 1943- йисан 25-майди Докъузпара райондин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн юкьван мектеб ва Дагъустандин университет яру дипломдалди куьтягна. Гзаф йисара милли мектебра муаллимвиле, Дагъустандин педагогикадин институтда илим кьуллугъчивиле кIвалахна. 1985-йисалай "Лезги газетдин" отделдин редактор я.

М. Жалилов цДудралди ялавлу очеркрин, шиирин ва поэмайрин, абурукай ибарат кIватIалрин ("Фу", "Рекъе", "Къенин югъ" ва мсб.) автор я. 1992-йисуз ам Дагъустандин журналистрин союздин "Къизилдин перо" премиядиз ва дипломдиз лайихлу хъана. Са йисалай адаз "Дагъустандин культурадин лайихлу работник" тIвар гана.

Мердали Жалилов РФ-дин журналистрин, Лезги писателрин союзрин член ва Гь.Гьажибегован тIварунихъ галай премиядин лауреат я. Ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1994. № 4-5.

2. Гь. Къурбан. Миграгъ-наме. - "Самур", 1996, №4.

РАЖАБ ТАГЪИРБЕГОВ

(1943)

Тагъирбегов Ражаб Велиметович 1943-йисан 27- сентябрдиз СтIал Сулейманан райондин Цмур хуьре дидедиз хъана. Ада Къасумхуьруьн ирид йисан школа, Магъачкаладин зооветеринарный техникум, Дагъустандин пединститут куьтягна. Гзаф йисара Магъачкъаладин ктабханайра кIвалахна. 1978-йисалай "Дагъустан" телерадиокомпанияда лезги передачайрин редакторвиле кIвалахзава. Ам ДР-дин журналистрин союзда ганвай "Къизилдин перо" премиядин сагъиб я.

Р. Тагъирбегован меглеблу очеркар, махар, къисаяр ва гьикаяр фадлай газетринни журналрин чинриз акъатзава.

Зари "Къацу аптека" (1997), "Эхиримжи аждагъан" (1998) ва "Хуьруьн айиб туш хьи!" (2000) ктабрин автор я. Зари РФ-дин журналистрин союздин член ва «РД-дин культурадин лайихлу работник» я. Ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1 "Лезги газет", 2000-йисан 14-декабрь.

2. Куьредин ярар. -Магъачкъала, 2000.

МАРЛЕН КАИДИ

(1944)

Гьажимурадов Мурад Къурбанмегьамедович (Марлен Каиди) 1944-йисуз Мегъарамдхуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн юкьван мектеб ва Саратовдин политехнический институт куьтягна. Гзаф йисара Урусатдин шегьерра инженер яз кIвалахна. Бахтсуз дуьшуьшдик акатна, сагъламвал квахъна.

М. Каиди цДудралди гьикайрин ва повестрин, абурукай ибарат кIватIалрин ("Лацу къатир", "Шагъияран гел" ва мсб.) автор я. Писателди вичин эсеррар урус чIалал теснифзава, абур лезги чилихъ галаз алакбада ава.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 2000, № 1-2.

АГЪАЛАР ИСМАИЛОВ

(1945)

Исмаилов Агъалар Аллагвердиевич 1945 -йисан 30-мартдиз Ахцегь райондин Мацар хуьре дидедиз хъана Школа куьтягъна, ада сифте хайи хуьруьн колхозда, ахпа гзаф йисара Магъачкъаладин эцигунрал кГ валахна. Искусстводал рикI алай жегъилди культпросветучилище куьтягъна, литературадин эсерар теснифунал машгъл хъана.

А. Исмаилован ширрар 1964-йисалай печатдиз акъатзава. Ам "Сифте муьгъуьббат"(1979), "Кимин къванер" (1985) ва "Иифиз кIватIай чиг" (1998) ктабрин автор я.

Зари Лезги ва РФ-дин писателрин союзрин член я, Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1994-йисан 13 январь.
2. "Лезги газет", 1999-йисан 2-сентябрь.

ТАЖИДИН АГЪАВЕРДИЕВ

(1946)

Агъавердиев Тажидин 1946-йисуз КцIар райондин Вурвар хуьре дидедиз хъана. Ада 1969-йисуз Азербайжандин пединститут куьтягъна, гзаф йисара хайи райондин мектебра ва образован идин идарайра кГ валахна.

Т.Агъавердиевашколада амаз художественный эсерар кхъиз башламишна. Сифте машгълвал жегъил заридиз "А сес" тIвар алай гыкаяди гъана. Гуьгъуьнин йисра адан гыкаяяр "Силибирдин авазар", "Самурдин лепеяр" ва "Бахтунин эквер" кIватIалра гъатна.

Зариди вичин эсеррар лезги ва азербайжан чIаларал теснифзава. Ам Бакуда акъатнавай "Гуьрцел", "Шинийрин гур вахт", "Синел фидай рехъ" ва "Эхирмижи рейс" ктабрин автор, Азербайжандин писателрин союздин член я.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 2000, № 1-2.

АГЪМЕДОВ КАМАЛДИН

(1946)

Зари Агъмедов Камалдин Агъмедович 1946-йисан 5-ноябрдиз Къурагь райондин Хпуькь хуьре дидедиз хъана. Ада ирид йисан мектеб, Дербентдин педучилище ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна. Гзаф йисара хайи хуьре муаллимвиле, мектебдин директорвиле кГ валахна. Алай вахтунда ам урус чIалални литературадин муаллим ва "ДР-дин образованидин отличник" я.

Педучилищеда клзавай йисара К. Агъмедова лезги чIалал ширар кхъиз башламишна. Гуьгъуьнин йисара зариди лезги ва урус чIаларал "Муьгъуьббатдин лувараллаз" (1990) ва "Магъу дередин авазар" (1999) ктабар печатдай акъудна. К. Агъмедова вичин эсерар хайи агъл чIалални теснифзава.

Зари Хпуькь хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 2000, № 1-2.

МАКСИМ АЛИМОВ

(1946)

Алимов Максим Тагъирович 1946-йисуз Ахцегь райондин Хуьруьг хуьре Дагъустандин халкъдин шаир Х. Тагъиран хзанда дидедиз хъана. Ада агалкъунралди хайи хуьруьн ирид йисан школа, Рутул райондин Ихрекрин юкъван школа ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна. Гзаф йисара Хуьруьг-рин школада муаллимвал, Дербентдин шегъердин культурадин отделдин зеведишвал, музейдин ва Лезги театрдин директорвал авуна.

Максим Алимова аял чIавалай. Ватандикай, тебиатдикай ва муьгъуьббатдикай шиирар теснифзавай, веревирдер квай чIалар газетриз ва журналриз акъатзава. 1980-йисуз адан эсерар "Яру элкенар" тIвар алай ктаб яз чагна.

Зари Хуьруьга яшамиш жезва.

ЖАМАЛ БАЙРАМАЛИЕВ

(1946)

Байрамалиев Жамал Сиражович 1946 -йисан 17- майдиз Ахцегь райондин Йигул хуьре дидедиз хьана. Юкьван школа куьтягна, ада Дагъустандин университетда клна, хайи хуьре муаллимвал авуна, "Цийи дуьнья" газетдин редакцияда кГвалахна, гзаф йисара Магъачкъалада эцигунрал зегьмет чIугуна.

Жамал Байрамалиеван шиирар райондин ва республикадин газетрин, журналрин чинриз акъатзава. Заридин эсерар ("Зи аялвал ама ана", "Булахар", "Чад", "Лацу верхер", "Жув хайи кIвал" ва мсб.) хайи ватандикай я, бязибур "Къуьлуьн кьилер" кIватIалда мсб.) хайи ватандикай я, бязибур "Къуьлуьн кьилер" кIватIалда гьатнава.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1999-йисан 28- октябрь.

ЗУЬГЬРЕ АКИМОВА

(1947)

Акимова Зуьгьре Акимовна 1947-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Къуйсун хуьре дидедиз хьана. Буба -диде къакъатай руша етимханайра тербия къачуна, Буйнакскдин педучилище куьтягна, и шегьерда хзан кутуна, гзаф йисара культурадин идарайра кГвалахзава.

3. Акимова цДудралди шиирин, манийрин ва абур патал теснифнавай музыкадин автор я. Ада вичин эсеррар урус чIалал кхъизва. "Некледихъ галаз кужумна за", "Самурдин мани", "Эбеди" ва маса шиирарай Дагъустандал, Лезгистандал ашукъ шаир аквазва. **1999-**йисуз печатдай акъатай "Уьмуьрдин музыка" ктаб инсанперес ва ватанперес гьиссерив ацIанва.

Зуьгьре Акимова Лезги писателрин союздин член ва Буйнакск шегьердин писателрин ассоциациядин секретарь я. Зари

Буйнакскда яшамиш жезва. **Чешмеяр:**

1. "Дагъустандин дишегъли", 1995, № 6.

2. "Лезги газет", 2000-йисан 8-март.

АБДУСЕЛИМ ИСМАИЛОВ

(1947)

Шаир, гьикаятчи ва драматург Исмаилов Абдуселим Абумислимович 1947-йисуз С. Сулейманан райондин КIеле хуьре дидедиз хьана. АдаУружбадин юкьван школа ва Дагъустандин университет куьтягна, мектебда, лезги радиодин ва "Коммунист" газетдин редакцияда кIвалахна. Алай вахтунда ам ДР-дин писателрин союздин литературадин журналрин кьилин редактордин заместитель я.

Абд. Исмаилов литературадиз аялар патал теснифзавай шаир яз атана, гуьгъуьнлай ам чIехибур патал шиирар, поэмаяр, повестар ва драмадин эсерар кхьинал элячIна. Зари "Кагърабаяр", "Чилин бахт", "Яргъируш", "Чигедин стIалар", "Саламан пакама", "Вацран мичIер" ва маса ктабрин автор я. •

Лезги театри драматургдин "Чигали"(1990), "КIвал хьитIкьина" (1994), "Дустагъда мехьер" (1994) ва «Къарачияр» (2001) пьесаяр сегьнеламишна.

Зари РФ-дин писателрин союздин член, "ДР-дин лайихлу работник" я. Ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1994, № 4-5.

НАЖМУДИН ШИХНАБИЕВ

(1947)

Зари Шихнабиев Нажмудин Къадиевич 1947-йисуз СтIал Сулейманан райондин Шихидхуьре дидедиз хьана. Ада хуьруьн мектеб ва Дагъустандин университет куьтягна. Гзаф йисара муаллимвиле кГвалахзава. Алай вахтунда Шихидхуьруьн юкьван мектебдин директордин заместитель я.

Н. Шихнабиев са жерге гьикаяйринни повестрин ва абурукай ибарат кIватIалрин ("Куьредин билбил" ва "Мехьер") автор я.

Абур Куьредин алай ва алатай вахтарин агъвалатриз талукъ я. Н.Шихнабиева Къасумхуьрел" Куьредин ярар" медениятдин меркез тешкилуник ва гъа ихътин тIвар алай газет акъудуник вичин пай кутуна.

Зари Лезги писатерин союздин член я, Шихидхуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур" , 1995, № 4-5.
2. Куьредин ярар. -Магъачкъала, 2000.

АХЦЕГЪВИ АЛМАС

(1948)

Герейханов Алмас (Ахцегъви Алмас) 1948-йисан 29-февралдиз Ахцегъ хуьре дидедиз хъана Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин пединститут куьтягъна. Гзаф йисара Дагъустандин политехнический колледжда кIвалахзава. 1990-йисалай аслу тушир "Садвал" газетдин ва "Ватан" журналдин редактордин везифияр тамамарзава.

А. Герейханова эхиримжи йисара лезги халкъдин хци месэлайриз талукъ политикадин шиирар ва макъалаяр кхъизва, вич художник яз, абуруз талукъ шикиларни чIугвазва.

1993- йисуз А. Герейханован шиирин макъалайрин "Лезгистан: садвилдин рекъер" тIвар алай ктаб печатадай акъатна.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Садвал", 1990, № I

ФЕЙРУЗ БЕДЕЛОВ

(1948)

ТIвар-ван авай зари ва алим Беделов Фейруз Абумуслимович 1948-йисуз КцДар райондин Дуьзтагъир хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Азербайжандин университет куьтягъна. Гзаф йисара Бакуда газетрин редакцияра кIвалахна. Алай вахтунда ада Дербент шегъерда "Юждаг" институтдин студентриз тарихдин тар-сар гузва.

Ф. Беделов Лезгистандикай кхъенвай са жерге макъалайрин, очер-крин, гьикаййрин, повестрин ва романдин автор я. Абур газетрин ва журналрин чинриз, къилдин ктабар яз лезги, азербайжан ва урус чIаларал акъатнава.

1993-йисуз Бакуда акъатай "Миф" романди заридин тIвар маш-гъур авуна. Халкъдин къисайрин бинедал алаз яратмишнавай чIехи эсердай лезгийрин тарих, адетар, ацукъун-къарагъун, философия ва маса терефар аквазва. 1998-йисуз урус чIалал алимди Лезги халкъдин ва гьукуматдин тарих" печатдай акъудна.

Зари Лезги ва РФ-дин писателрин союздин член я, Дербент шегъерда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 2000, № I-2.
2. Акимов К. Х. Лезгинская национальная проза. -Махачкала, 2000.

МУЪЗЕФФЕР МЕЛИКМАМЕДОВ

С/мс;

ТIвар-ван авай шаир ва публицист Меликмамедов Муъзеффер Низамович 1948-йисуз Къуба райондин Дигагъ хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Азербайжандин университет куьтягъна. Гзаф йисара Бакудин газетринни журналрин редакцияра кIвалахна. Алай вахтунда ам "Самур" газетдин редактор я

М. Меликмамедов ватандикай ва халкъдикай, гъахъсуздаказ къве чкадал пайнавай лезги миллетдин месэлайрикай теснифнавай са жерге ялавалу очеркрин , эссеярин, шиирин, поэмайрин ва маса эсеррин автор я. Абур лезги, азербайджан ва урус чIаларал газетринни журналрин чинриз ва къилди ктабар яз: 1991-йисуз публицистикадин "Лезги тIвар алатIа... " ктаб Махачкъалада ва 1992-йисуз "Беневша хъиз экъечIада" шиирин кIватIал Бакуда акъатнава М. Меликмамедован эсеррихъ инсан тербияламишун жигъетдай еке къуват ава, абур лезги мектебра чирзава.

Шаир Лезги писателрин союздин член я, Бакуда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1992-йисан 6-февраль.

2. "Лезги газет", 1998-йисан 26-февраль.

ВАЖИБАТ НАСРУЛАЕВА

(1948)

Насрулаева Важибат 1948-йисуз С. Сулейманан райондин Кварчагъ хуьре дидедиз хъана. Юкъван мектеб ва Дагъустандин пединститут куьтягъна, ада гзаф йисара хайи хуьре математикадин тарсар гузва.

В. Насрулаевади жегьил чавалай шиирар кхъизва. Ада хайи ватандикай, тебиатдикай ва яшайишдакай теснифзавай чалар ("Кварчагъ дере", "Зи хайи чил", "Гатфарин пакамахъ", "Къзилгуьл" ва мсб.) газетрин ва журналрин чинриз акъатзава. Ада шииратдин теамар вичи таре гузвай аялризни чирзава: школада теснифдайбурун кватал тешкилнава. 1999-йисуз В. Насрулаевадин эссерикай ибарат сад лагъай кватал "Кварчагъ дере" печатдай акъатна.

Зари Кварчагъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 2000- йисан II -май.

ПАКИЗАТ ФАТУЛЛАЕВА

(1948)

Шиир ва публицист Фатуллаева Пакизат Бейдуллаевна 1948-йисуз Стал Сулейманан райондин Агъа Макъар хуьре дидедиз хъана. Ада Дагъустандин Огни шегьердин школа-интернат, Дагъустандин университет ва Москвада Литературадин институт куьтягъна. Гзаф йисара печатдин идарайра квалахна. Алай вахтунда ам "Дагъустандин дигегъли" журналдин редактор я.

П. Фатуллаева цдуралди шииррин, поэмайрин ва абурукай ибарат кваталрин: "Бубуйрин чуьл", "Зи экуь квал" ва мсб. автор я. Адан эсерар урус чг алазни таржума авунва.

Зари ДР-дин культурадин лайихлу работник" я, Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1994, №4-5.

АБДУЛ ФЕТЯГЪ (1948)

Шаир ва гьикаятчи Фетягъов Абдулфетягъ Мегъамедович (Абдул Фетягъ) 1948-йисан 25-октябрдиз Стал Сулейманан райондин Цмур хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин университет куьтягъна, гзаф йисара Магъачкъаладин карханайра, "Кард" журналдава Учпедгиздаквалахна. Алай вахтунда ам Дал ь-устандин педагогикадин институтдин издательстводин редактор я.

А. Фетягъан сифте шиирар 1962-йисуз "Колхоздин пайдах" газетда чапна. Гуьгъуьнилай адан эсерар лезги газетринни журналрин чинриз ара датлана акъатзава. Зари са шумуд ктабдин ("Хиялрин зул", "Ракъинин хъен", "Вацран пешер" ва мсб.) автор я. Ада "Шарвили" эпос ва алатай асиррин шаиррин (Куьре Меликан, Миграгъ Къемеран ва мсб.) ирс кватл хъийизва, абуруз талукъ ктабар ва макъалаяр печатдай акъудзава.

Абдул Фетягъ Л РС-дин ва РФ-дин РС-дин член я, ам Дербентда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1994, № 4-5.

ГУЪЛМЕГЪАМЕД ШУГЪАЕВ

(1948)

Шугъаев Гуьлмегъамед 1948- йисуз Докъузпара райондин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн юкъван мектеб ва Саратовдин университетдин юридический факультет куьтягъна, жуьреба-жуьре идарайра квалахна.

Шиирар кхъинал Г. Шугъаев школада амаз машгуьл хъана. Адан чалариз ("Зи хуьр-зи мани", "Залан хер", "Клан жемир", "Терек туш" ва мсб.) ватанпересвал, гъахълувилин тереф хуьн, муьгъуьб-батлувал хае я. Заридин эсерар газетриз ва журналриз акъатзава, "Миграгърин булахар" кваталдик акатнава.

Зари Миграгъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Миграгърин булахар, 1994.

МАЙИЛ ЭФЕНДИЕВ

(1948)

Эфендиев Майил Насруллаевич 1948-йисуз Ахцегъ райондин Ялцугъ хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб ва Магъачкъаладин механический техникум куьтягъна, шегъердин карханайра кГвалахзава.

Чехи бубайрин ирс давамарун яз, Майила аял чIавалай шиирар теснифзава. Абур газетрин ва журналрин чинриз акъатзава. 2000-йисуз кIелзавайдав шаирдин сад лагъай ктаб "Геж алуькьай гатфар" агакьна. "РикI", "Зун жегъил тир", "Хъфиз кIан туш", "Базарда" ва маса шииррай дуьньядиз вичин вилерай килигзавай, хъсан-пис веревидзавай, муьгъуьббатлу рикI авай шаир аквазва.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1993-йисан 16-февраль.

ШИХМУРАД АГЪАКЕРИМОВ

(1949)

Агъакеримов Шихмурад 1949-йисуз Ахцегъ райондин Къутунхъ хуьре дидедиз хъана. Хуьруьн школа ва Хасавюртдин педучилищедин физкультурадин отделение куьтягъна, ада хайи хуьре сагълам-вили тарсар гузва.

Ш Агъакеримован ярамишунар хайи Ватандикай ("Чи дагълар", "Къурбанд хъурай. . ." ва мсб.), муьгъуьббатдикай ("Агуд тийиз муьгъуьббатдин варарив", "Фарида" ва мсб.) теснифнава Автордиз "Бубадин сур амай. . . Шарвилидин тур амай дагълар" кIанда, ам "лезги намус, ад авай" рушарал ашукъ я.

Зари Къутунхъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1995-йисан 4-август.

АБДУЛ АШУРАГЪАЕВ (1949)

Ашурагъаев Абдул Наврузбегович 1949-йисуз Докъузпара райондин Къалажух хуьре дидедиз хъана. Хзандихъ галаз арандиз куьч хъайила, ада Чепелрин ва Киркарин школайра кIелна, армиядин жергеира къуллугъна, Дагъустандин университет куьтягъна. 1977-йисалай лезги ва урус чIаларинни литературайрин муаллимвиле кIвалахзава.

Абдул Ашурагъаева 70-йисарилай хайи ватандикай, муьгъуьббатдикай ва тIебиатдикай шиирар теснифзава, абур газетрин ва журналрин чинриз акъудзава. 2000-йисуз шаирдин эсерар авай "Илгъамдин лепеяр" ктаб кIелзавайбурув агакьна.

Зари Хив райондин Щийи Фиригъ хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 2000-йисан 10 февраль.

24. Шиклда: Куьре Меликан ва Миграгъ Къемеран юбилейрин межлисдин президиум- Мердали Жалилов, Азиз Алем, Баху Мургузалиева, Ханбиче Хаметова, Гъажи Гашаров. Магъачкъала, А.Пушкинан тГварунихъ галай библиотека, 1992-йисан май

ЗАГЪИДИН ГЪАСАНОВ

(1949-1982)

Зари Гъасанов Загъидин Акимович 1949-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Къуйсун хуьре дидедиз хъана. Ада кжъван мектеб, Дагъустандин университет куьтягъна, муаллимвиле кIвалахна.

3. Гъасанова университетда кIелзавай вахтара макъалаяр, очеркар, гъикаяр кхъиз башламишна. КIелзавайдав адан са жерге гъикаяр ва повестар, абурукай ибарат кIватIалар: "Умудлу кам" ва "Женжел" агакьна.

Писатель 1982 -йисуз ярамишунрин чагъда аваз бахтсуз дуьшуь-шдик акатна, кечмиш хъана. Ам хайи хуьре кучукнава.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1995, № 4-5.

МИРЗЕМЕТ САЛМАНОВ

(1949)

Салманов Мирземет Лукманович 1949-йисан 24-декабрдиз С. Сулейманан райондин Ичин хуьре дидедиз хъана. Ада Цналрин юкьван школа куьтягна, Цийи Узенда нафтадин буругъра ва Щийи Макъарин совхозда к'валахна. 1975-йисуз Дагъустандин университет акъалтГарна, Щийи Макъарин школада чГаланни литера-турадин тарсар гузва. Алай вахтунда ам школадин директор я. Еке агалкьунар къазанмишунай 1998-йисуз школа Россиядин Федерациядин "1998-йисан школа" ва адан директор "98-йисан директор" т'варариз лайихлу хъана.

М. Салманова шиирар кхъизва. Абур газетрин ва журналрин чинриз акъатзава. Зариди вичин эсерра ("Гуьзгуьдин вилик", "За ша лугъуз" ва мсб.) яшайишдин ва ткбиатдин шикилар къалурзава, муьгуьббатдин гьиссер ачухарзава.

Зари ЛПС-дин член я, ам Щийи Макъар хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1999-йисан 9-сентябрь.
2. Куьредин ярар. -Магъачкъала, 2000.

ГЪАЖИМЕТ САФАРАЛИЕВ

(1949)

Сафаралиев Гъажимет Нурметович 1949- йисуз Ленинградца ди-дедиз хъана. Юкьван школа ва Дагъустандин хуьруьн майишатдин институт куьтягна, ада вичин бубадин пеше - чехирчивал къуна: гзаф йисара Петербургда авай Дагъустандин шампан чехиррин заводдин директорвиле к'валахзава.

Гъ. Сафаралиев писатель-юморист ва сатирик я. Ада вичин куь-руь-куьруь эсерар урус ч'алал кхъизва, Урусатдин газетрин ва журналрин чинриз акъудзава. Абурукай са бязибур ("Телефондай ихти-лат", "Къизил балугъ гьамамда", "Эхиримжи нетижа", 'Сифте гафун чкадал', "Кавказдин куьруь тост" ва мсб.) М. Жалилова лезги ч'алаз элкьуьрнава. Заридин эсеррин къилин тема алай девирдин яшайиш, инсанрин къисметар ва къилихар, дуьньядин ва ткбиатдин гьалар я. Ам нукьсанрал, эскивилерал хуьтуьлдака хуьурезва, к'елзавайдаз ахлакъдин тербия гуз алахъзава. 1994-йисуз Петербургда Гъ. Сафаралиеван "Чехирчидин кхъинар" т'вар алай ктаб акъ-атна.

Зари Петербургда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Жалилов М. Накъандалай къулухъ, хуьруьн кваз ... «Лезги газет», 1994-йисан 2-сентябрь.

МАГЪМУД ЭФЕНДИЕВ

(1949)

Эфендиев Магъмуд Мегъамедсалигьович 1949-йисан 5-февралдиз къурагъ райондин Штул хуьре дидедиз хъана. Ада Къурагърин

юкьван мектеб, МВД-дин Астрахандин силисчийрин школа ва Дагъустандин университетдин юридический факультет куьтягна. Гзаф йисара Махачкъаладин милициядин ва силисдин идарайра к'валахзава.

Магъмуд Эфендиева школада амаз шиирар кхъиз башламишна. Ада вичин эсерар ("Дагъдин хуьре", "РикГел алама", "Перестройка", "Агъ, тебиат!" ва мсб.) лезги ва урус ч'алал теснифзава. Абур газетрин ва журналрин чинриз мукьвал-мукьвал акъатзава. 1998-йисуз заридин сад лагъай ктаб "Умуддин гьед" урус ч'алал акъатна.

М Эфендиев таржумачини я: ада лезги ч'алай урус ч'алаз вичин хуси ва милли шаиррин шиирар элкьуьрзава. Абур "Умуддин гьед" ктабда гьатнава. I Зари Махачкъалада яшамиш жезва.

БИКЕХАНУМ АЛИБЕГОВА

(1951)

Алибегова Бикеханум Ибадуллаевна 1951-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Гиляяр хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб, Магъачкъаладин культурадин училище ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягна. Гзаф йисара медениятдин идарайра ва мектебра к'валахна.

Б. Алибегован шииратдин ва гьикаятдин эсеррар лезги ва урус

чIаларал Магъачкъалада, Бакудава Москвада печатдай акъатнава. Ам "Муьгъуьббатдин гуьзгуь", "Дуьа", "Цуькверин багъ" ва маса ктабрин автор я.

Бикеханум Алибеговади драмадин эсерарни теснифзава: "Айван кIвал туш" пьеса Лезги театрди ва "Лугъуз тахъай мани" пьеса КцIарин театрди сегьнеламишнава.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1994, № 4-5.

НАРИМАН ИБРАГЪИМОВ

(1951)

Зари ва журналист Ибрагъимов Нариман Меликович 1951-йисан 10-октябрдиз Къурагъ райондин Хпеж хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна. Гзаф йисара "Лезги газетдин" редакцияда кIвалазава.

Н. Ибрагъимов са жерге очеркрин, гыкаяйрин ва ктабрин ("Къуь-луьн кьилер", "Арсен Байрамов", "Зун итим я, итим" ва мсб.) автор я.

Писателди драмадин эсерарни теснифзава. Адан къелемдикай "Гележегдин нулар", "Саидни Саяд" ва "Гъакимрин папар" пьеса-яр хкатнава.

Н. Ибрагъимов Магъачкъалада яшамиш жезва. Ам "Дагъустандин культурадин работник" я.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1995, №4-5.

АБИДИН КАМИЛОВ

(1951)

Шаир ва журналист Абидин Камиров 1951- йисан 20-мартдиз СтIал Сулейманан райондин Асалдхуьре дидедиз хъана. Ада Шихидхуьруьн юкъван школа куьтягъна, армиядин жергейра къул-лугъна, Туркменистанда фялевал авуна. Чирвилерихъ ялзавай жегъилди Дагъустандин университетда кIелна ва Испикрин мектебда чIаланни литературадин тарсар гана. Алай вахтунда ам С. Сулейманан райондин "Халкъдин гаф" газетдин культурадин отделдин зеведиш я.

Абидин Камилован сад лагъай шиир "Ишигълаван дагълар" 1956-йисуз "Коммунизмдин гатфар" газетдиз акъатна. Гуьгъуьнин йисара адан шиирар, манияр ва гьикаяр кӀелзавайдав республикадин газетринни журналрин чинрилай агакъзава. Зариди яшайишдакай, тӀебиатдикай ва муьгъуьббатдикай вичин фикирар лугъузва, гьиссер къалурзава. Абур "Куьредин ярар" кӀватӀалдик акатнава. Гзаф чӀалар, Лезги руш" хъиз, манийриз элкъвенва: абур Майила Абдулмуталибовади, Къагъриман Ибрагъимова ва Суьлгъият Гъа-жиевади музыкадал эцигнава.

А. Камилов Лезги писателрин союздин член ва 1999 йисалай ЛПС-дин С. Сулейманан райондин отделениядин председатель я. Зари Къасумхуьрел яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1996-йисан 19-январь.
2. Куьредин ярарар. -Магъачкъала, 2000.

ФЕЙЗУДИН НАГЪИЕВ

(1951)

Шаир, гьикаятчи ва публицист Нагъиев Фейзудин Рамазанович 1951-йисан 15-февралдиз СтӀал Сулеманан райондин Агъа СтӀал хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб, Одессадин эцигунардай инженеррин институт, М. Горькийдин тӀварунихъ галай Литерату-радин институт куьтягъна. Гзаф йисара эцигнурун идарайра кӀвалахна.

Ф. Нагъиева шииратдин ва гьикаятдин, драмадин ва публицистикадин эсерар теснифзава. Ам "Капал кхъинар", "Къванцел биришар", "Хважамжамни Яргъируш", "Цавай къвазвай муьгъуьббатдин авазар", "Терсепулда йиф" ва "Алпандин суракъда" ктабрин автор я.

1990-йисуз Ф. Нагъиева Магъачкъалада Лезгийрин "Шарвили" тӀвар алай медениятдин меркез тешкилна, 1992-йисалай литературадин "Лезгистан" тӀвар алай аслу тушир журнал акъудзава.

Ф. Нагъиев литературадин месӀалаяр ахтармишунал машгъул я. Ада 2000-йисуз "СтӀал Сулейманан шииратдин ирс" тӀвар алай илимдин ктаб печатдай акъудна.

Зари Лезги ва Россиядин писателрин союздин член я. Ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1994, № 4-5.

ШАГЪАБУДИН ШАБАТОВ (1951)

Шабатов Шагъабудин 1951-йисан 4-февралдиз СтӀал Сулеманан райондин Агъа Макъар хуьре дидедиз хъана. Ада Щийи Макъарин

юкъван школа ва Азовдин хуьруьн майишатдин институт **куьтягъна**. Гзаф йисара хайи "Зардиян" совхозда инженервиле **кӀвалахна**. Алай вахтунда ам "Лезги газетдин" мухбир я.

Ш. Шабатова жегъил вахтарилай муьгъуьббатдикай, тӀебиатдикай, ватандикай ва алай девирдин татугайвилерикай шиирар кхъизва. 1995-йисуз сад лагъай кӀватӀал "Илиф Макъаз" ва 2001-йисуз адан "Эй, дуьнья" поэма печатдай акъатна.

Зари Щийи Макъа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1994-йисан 24-июнь.

МЕДЕТ ЭРЗИМАНОВ

(1951)

Эрзиманов Медет Судябегович 1951-йисуз КӀцар райондин Манкъулидхуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн юкъван мектеб куьтягъна, жуьреба-жуьре майишатра кӀвалахзава.

М. Эрзиманова мектебда амаз шиирар теснифиз башламишна. Адан эсерар лезги газетриз ва журналриз ("Лезги газет", "Шарвили", "РикӀин гаф", "Самур" ва мсб). акъатзава.

Зари Бакуда ва Магъачкъалада чапдай акъатай "Бахтавар" ва "Къизилгуьдин мани" уртах кӀватӀалрин авторрикай сад я.

М. Эрзиманов Худат шегъерда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 1994, № 4-5.

ЯРМЕТ ЭФЕНДИЕВ

(1951)

Эфендиев Ярмет Яверович 1951-йисан 10-июлдиз КцIар шегьерда дидедиз хъана. Агалкъунралди юкъван школа ва политехнический институт куътягна, ада гзаф йисара Магъачкъаладин заводра, «Дагсвязь» идарада инженервиле ва къилин инженервиле кIвалахна.

Ярмет Эфендиеван рикI фадлай литературадал ала. Ада вичин шиирар («Зи дуънья», «Зул», «Уях хъун» ва мсб.), гыкаяяр, махар урус чIалал теснифзава Абур дуъньядикай, тIшебиатдикай ва муьгъуббатдикай кхъенвай дерин эсерар я.

Я.Эфендиева лезги шаиррин (Е.Эминан, С.Сулейманан, Б.Салимован, М.Жалилован ва мсб.) шиирар урус чIалаз элкъуьрзава. 1999-йисуз «Заз куьн кIанда ва 2001-йисуз «Эяр» тIварар алай кIватIалар печатдай акъудна. Эхиримжи ктабда таржумаярни гъатнава.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

ГЪАСАН ХАСИЕВ

(1952)

Хасиев Гъасан Азизбалаевич 1952-йисуз КцIар райондин Зинданмуругъ хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван школа, хуьруьн майишатдин институт ва Азербайжандин журналистрин институт (1977) куътягна. Гзаф йисара совхозда фялевал ва маларин духтурвал авуна Алай вахтунда КцIар райондин радиодин редакторвиле кIвалахзава.

Гъ. Хасиева фадлай шиирар кхъизва. Адан эсерар Азербайжандин ва Дагъустандин газетризни журналриз лезги ва азербайжан чIаларал акъатзава. 1990-йисуз Магъачкъалада "За Къусарда кхъей ктаб" чапна.

Зари КцIара яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Фетягъов А. Сифте гаф. -Гъасан Хасиев. За Къусарда кхъей ктаб. -Магъачкъала, 1990.

МЕГЪАМЕД САДИКЪ

(1953)

Мегъамед Садикъ (Садикъов Мегъамед) 1953- йисуз Хив райондин Цнал хуьре дидедиз хъана Ада хайи хуьруьн юкъван школа ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куътягна. Гзаф йисара "Кард" журналдин редакцияда кIвалахзава.

М. Садикъ са жерге гыкаяйринни повестрин, абурукай ибарат кIватIалрин ("Арчу ва Цир", "Ширин гад" ва "АцIай варз перишан я") автор я. Адан "Буьркъуьди" повесть дишегълидин къилихар, рикIин гъиссер ачухарзавай къетIен жуьредин жанрдин эсер я Гзаф гыкаяяр эсерар М.Садикъа аялар патални кхъизва.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1995, № 4-5.

МУКАИЛ АГЪМЕДОВ

(1954)

Агъмедов Мукаил Агъмедович 1954-йисан 31- августдиз Ахцегъ райондин Йигул хуьре дидедиз хъана Ахцегърин юкъван школа ва Азербайжандин университетдин химиядин факультет куътягна, ада хайи хуьруьн мектебда кIвалахна. Хзан галаз арандиз куьч хъайила, вичин пеше Буткъазмайрин школада давамарзава.

М. Агмедова жегьил чӀавалай шиирар кхъизва. Адан хайи халкъ-диз, дагълариз ва муьгъуббатдиз бахшнавай чӀалар ("Вяде авай", "Уьмуьрдин юкъва", "Хайи хуьр", "Ина, хайи маканда" ва мсб.) дерин гьиссерив ва философиядин веревирдерив ацӀанва. Абуру жегьил несилдиз хайи ерияр кӀанарзава. 2000-йисуз печатдай шаирдин сад лагъай ктаб "Камбар булах" акъатна.

Зари Буткъазмаяр хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1995- йисан 4-август.

ГЪИЛАЛ АСКЕРОВ

(1954)

Зари ва журналист Аскеров Гъилал 1954-йисуз КцДар шегьерда дидедиз хъана. Юкъван школа ва Азербайжандин университет куьтягъна, ада гзаф йисара муаллимвиле ва "Къизил Къусар" газетдин мухбирвиле, алай вахтунда Дербентда Москвадин социальный университетдин филиалда кӀвалахзава.

Гъ. Аскерова шиирар, поэмаяр ва публицискадин хци макъалаяр кхъизва ва абур печатдиз акъудзава. Адан эсеррин кьилин тема - лезги халкъдин важиблу месэляяр я.

Зари Дербентда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1997-йисан Ю-январь.

НАЗИР ГУЪЛМЕТОВ

*

(1954)

' Гуьлметов Назир 1954-йисуз КцДар райондин ТГагъиржал хуьре дидедиз хъана. Юкъван школа ва Азербайжандин пединститут куьтягъна, ада АР-дин Самур хуьруьн юкъван школада лезги чӀаланни литературадин тарсар гузва.

Н. Гуьлметова фадлай шиирар ва поэмаяр кхъизва, абур печатдиз акъудзава. 1994-йисуз Бакуда "Шаламрин гелер" тӀвар алай кӀватӀал печатдай акъатна: ам шииррикайни "Регъуьн яд атӀумир" •поэмадикай ибарат я. Шаирди вичин эсеррар хайи халкъдин зегьметдикай ва адан адетрикай теснифзава.

Зари АР-дин Самур хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 2000, № 1-2.

САИДМЕТ САМУРИ

(1954)

Зулфикъаров Саидмет (С. Самури) 1954- йисуз КцДар райондин ГуьндуьзкӀеле хуьре дидедиз хъана. Юкъван мектеб ва Азербайжандин университет куьтягъна, ада гзаф йисара хайи хуьруьн мектсбда чӀалан ва литературадин тарсар гузва.

С. Самуриди жегьил вахтарилай манияр, ширрар ва номаяр теснифзава. Шаирдин эсерар лезги газетринни журналрин чинриз акъатзава ва жуьреба-жуьреба кӀватӀалрик акатнава. Абурун кьилин тема—хайи ватан, адан ифин алай месэляяр я.

С. Самури Лезги писателрин союздин член я. Зари ГуьндуьзкӀеледа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 2000, № 1-2.

СЕДАКЪЕТ КЕРИМОВА

(1954)

ТӀвар-ван авай шаир ва публицист Керимова Седакъет Къаинбеговна 1954-йисуз КцДар райондин Яргун хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Азербайжандин университет куьтягъна. Гзаф йисара Бакудин газетрин редакцияра кӀвалахна. Алай вахтунда "Самур" газетдин кьилин редактор, АР-дин журналистикадин пуд премиядин сагъиб я.

С. Керимовадин шиирар печатдиз 1968-йисалай акъатиз башла-мишна. Ам хайи ватандикай ва халкъдикай теснифнавай цӀудралди шиирринни поэмайрин, гьикаяйринни макъалайрин, очеркринни веревирдерин автор я. Абур лезги ва азербайжан чӀаларал теснифнава, газетринни журналрин чинра чапнава ва кьилдин ктабар яз ("Ван алачир гъарай", "Са гатфарин йифиз", "ГъарикӀ кьушарин

мани", "Лезгинкадал илига!" ва "Къарагъ, дуьнья, "Лезгинкадал" кьуьлериз") акъатнава.

"Лезгинкадал" "илига!" шииррин кьватгалди (Баку, 1995) Седакъет Керимовадин твар мадни машгьур авуна: лезги рушан къагъриман чалари келзавайбурун риклер из чехи таъсирна. Шаир вичин халкъди чгугвазвай женг кьилиз акъатдайдахъ инанмиш я: "Къе марфади ракурнавай стгалрикай пака са чехи сел жеда", — кхъизва ада.

Зари Бакуда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. М. Меликмамедов. Кузвай риклин сузаяр. — Седакъет Керимова. "Лезгинкадал" илига!" — Баку, 1995.

2. "Самур", 2000, № 1-2.

РИЗВАН РИЗВАНОВ

(1954)

Зари, тарихчи ва таржумачи Ризванов Ризван Забитович 1954-йисан 28-июлдиз Кцлар шегьерда шаирдин хзанда дидедиз хъана. Ада хайи шегьерда юкъван мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна. Гзаф йисара "Дагъустандин правда" газетдин работник ва ДР-дин Госсоветдин пресс-центрдин секретарь хъана. Алай вахтунда ам "Дагъустандин" редактордин сад лагъай заместитель я.

Ризван Ризванова лезги ва урус чаларал хайи халкъдин къисметдикай, адан тарихдикай, литературадикай ва культурадикай хци макъалаяр, шиирар, ктабар кхъизва ва печатдай акъудзава. Абурукай хейлинбур "Къизилгуьлдин мани" ва "Бахтавар чил" кьватгалра гъатнава. Бубадихъ галаз санал кхъенвай "Лезгийрин тарих" (1990) ктабди автордин илимдарвал къалурзава.

Р. Ризванов таржумачини я. Ада лезги чалай урус чалаз Забит Ризванован повестар (1986) ва "Шарвили" эпос (2000) элкьуьрна, Москвада ва Магъачкъалада къилдин ктабар яз акъудна.

Зари РФ-дин журналистрин союздин член я. Ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Самур", 2000, № 1-2.

АЛЮСЕД АЗИЗХАНОВ

(1956)

Зари ва журналист Азизханов Алюсед Межмедиевич 1956-йисан 27-январдиз Ахцегъ райондин Чепер хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьруьн юкъван мектеб ва Дагъустандин педуниверситетдин филологиядин факультет куьтягъна, муаллимвал ва МВД-дин къуллугъчивал авуна. 1983-йисалай "Дагъустан" телерадиокомпанияда редакторвиле кваллахзава.

А. Азизханова лезги ва урус чаларал хайи халкъдикай, яшайишдикай, муьгъуьббатдикай шиирар, поэмаяр, очеркар кхъизва, абур газетринни журналрин чинриз акъудзава. Урус чалал кхъенвай "Рахазава Магъачкъала" ктабдай (1997) ам махсус премиядин лауреат ва "Ватандин вилик лайихлувиляй" медалдин сагъиб хъана.

Зари ЛПС-дин ва РФ-дин ЖС-дин член я, ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1996-йисан 2-февраль.

АКИФ АЛИХАНОВ

(195&1989)

Алиханов Акиф Низамедиевич 1956-йисуз Кцлар райондин Ава-ран хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Москвада М. Горь-кийдин тварунихъ галай Литературадин институт куьтягъна. Гчиф йисара "Къизил Къусар" газетдин мухбирвиле кваллахна.

А. Алиханова мектебда келзавай йисара шиирар кхъиз башламишна. Адан эсерар жуьреба-жуьре кьватгалра ("Бахтавар чил", "Булахдикай гьуьлер" ва мсб.) гъатнава. 1989-йисуз Магъачкъалада сад лагъай ктаб "Риклин гаф" акъатна. Шаирдин эсеррин къилин тема — хайи ватан, муьгъуьббат ва тгебиат я.

Зари 1989-йисуз бедбахт дуьшуьшдик кечмиш хъана, хайи хуьре кучукнава.

Чешмеяр:

I. "Самур", 2000, № 1-2. t j 2. "Лезги газет", 1999-йисан 7-октябрь.

МЕГЪАМЕД ВЕДИХ

(1956)

Зари ва публицист Мегъамед Ведих (Ведихов Мегъамед Вурдуханович) 1956-йисуз Хив райондин КъванцДил хуьре дидедиз хъана.

Ада хайи хуьруьн юкьван мектеб ва Москвада М. Горькийдин тIварунихъ галай Литературадин институт куьтягъна. "Коммунист" газетдин редакцияда кIвалахна. Алай вахтунда ам хайи хуьре муаллим я.

Мектебда клзавай йисарилай башламишна, М. Ведих гьикаятдин эсерар теснифунал машгъл я. Ам са жерге хци макъалайрин, гьикайиринни повестрин ва абурукай ибарат кIватIалрин ("Бахтлу хьухъ, кIвал" ва "Къуьд") автор я. Писателдин эсеррин килин темаяр хайит ватан, инсанрин къадарар-къисметар я.

Зари КъванцИла яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1995, № 4-5.

ГЪЕМЗЕТ ГЪЕМЗЕТОВ

(1956)

Зари ва журналист Гъемзетов Гъемзет Агъамирзоевич 1956-йисан 18-июлдиз Къурагъ райондин Юиририн хуьре дидедиз хъана. Хайи хуьруьн юкьван мектеб, Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна, ада Къуьчхуьррин муьжуьд йисан мектебда чIаланни литературадин муаллимвиле ва Магъачкъалада "Коммунист" газетдин мухбирвиле кIвалахна. 1994-йисалай "Дагъустан" телерадиокомпанидин лезги литературадин редакциядин редакторвиле кIвалахзава.

Гъ. Гъемзетова школада амаз гьикаяяр кхьиз башламишна. Адан очеркар, гьикаяяр, къаравилияр ва мезелияр ("Паб чуьхвей дустар", "Къизилдилай багъа", "Угъри жагъурай самакат", "Председатель гуьзгуьдин вилик" ва мсб.) лезги газетрин ва журналрин нинриз акъатзава, радиодай клзавна.

2001-йисуз «Паб чуьхвей дустар» тIвар алай ктаб печатдай акъатна. Заридин гьикаятдин эсеррин килин тема алай девир ва адан эскивилер я.

Гъемзет Гъемзетов РФ-дин журналистрин ва Лезги писателрин союзрин член, 1999-йисалай ЛПС-дин правленидин председателдин заместитель я.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

МЕГЪАМЕД-АРИФ САДЫКЪИ

(1956)

Зари ва алим Мегъамед-Ариф Мегъамед-Гъалибович Садыкъи 1956-йисуз Агъа СтIалдал дидедиз хъана. Ада агалкъунралди юкьван школа, Дагъустандин гьукуматдин университет ва аспирантура куьтягъна, политологиядин илимрин кандидатвиле тIвар къачуна. Алай вахтунда Москвада докторантурада клелзава. Ам сиясатдикай ва лезги халкъдин тарихдикай кхьенвай макъалайрин, ктабрин автор я. "Лезгийрин къадим тарих ва античный девирдин кхьенвай чешмеяр" (Москва, 1996) ктабди жегъил алим машгълур авуна.

Мегъамед-Ариф Садыкъиди лезги ваурусчIаларал шиираркхьи-ва, абуруз музыка теснифзава ва гитарадихъ галаз лугъу тI "Дид чилиз", "Муьгъуьббат", "Буна лугъузва" ва маса чIалнIмм хайи ватандал ашукъ, адахъ рикI кузвай зари аквазва. 2000-йису тI Магъачкъалада урус чIалал шаирдин сад лагъай гъвечIи ктаб - шиирдин кIватIал "Къатми-къариш" акъатна. _ ^ Зари Москвада яшамиш жезва.

ИМАМ ЯРАЛИЕВ

(1956)

Яралиев Имам Музамудинович 1956-йисан 2-январдиз СтIал Сулейманан райондин Вини СтIал хуьре дидедиз хъана. Ада агалкъунралди юкьван школа ва яру дипломдалда Дагъустандин универси-

тетдин юридически факультет куьтягна. Гзаф йисара республикадин ихтиярар хуьзвай идарайра кIвалахна. Алай вахтунда ам РД-дин прокурор ва Госсветдин член я. "Гьуьрметдин ордендиз", "РФ-дин лайихлу юрист" тIварцIиз ва юстициядин Гьукуматдин 2-дережадин советниквилiz лайихлу хьанва.

Имам Яралиева школада ккIзавай йисарилай шиирар кхьизва, абур газетринни журналрин чинриз акъатзава, "Куьредин ярар" кIватIалдик акатнава. Зариди "МуьтIуьгъ я чун" шиирда (Мал Сулейманан къаматдиз ва шииратдиз еке къимет ганва: "Вун рекъ-идач, вун виридаз рагъ жеда. Вун гьамиша халкъдин рикIе сагъ жеда". "Пуд стIалар" шиир манидиз элкьвенва: ам музыкадал эцигнава ва сегнейрилай устадри лугьузва.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Куьредин ярар. — Магъачкъала, 2000.

ЗУЛЬФИКЪАР КЪАФЛАНОВ

(1957)

Зари Къафланов Зульфигъар Шихнесирович (Зульфигъар) 1957-йисуз Докъузпара райондин Миграгъ хуьре шаирдин хзанда дидедиз хьана. Ада хайи хуьруьн юкьван мектеб ва Москвада Литературадин институт куьтягна. Жуьреба-жуьре идарайра, РД-дин писателрин союза кIвалахна. Алай вахтунда ам «Самур» журналдин редакциядин къуллугъчи я.

Зульфигъара аял чIавалай шиирар теснифзава. Адан эсерар лезги газетринни журналрин чинриз мукъвал-мукъвал акъатзава, урус чIалаз таржума авунва. Зари "ЦIийи варз" ва "Хъфимир" ктабрин автор я. Адан яратмишунрин къилин темаяр хайи ватан ва халкъ, дуьньядин датIана дегиш жезвай гьалар ва, гьелбетда, муьгъуьббат я.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Миграгърин булахар, 1994.

УСМАН КЪЕНБЕРОВ

(1957)

Зари ва публицист Къенберов Усман Хелилович 1957-йисуз Докъузпара райондин Миграгъ-Къазмаяр хуьре дидедиз хьана. Ада Миграгърин юкьван мектеб ва Москвада Литературадин институт куьтягна. Гзаф йисара "Кард" журналдин редакцияда кIвалахна. Ам са жерге гьикайрин, очеркрин ва макъалайрин автор я.

1989-йисалай У. Къенберов лезги халкъдин милли месэляяр гьалунал машгъул хьана: "Садвал" гьерекат ва Лезги писателрин союз тешкилуни карда иштиракна, лезгийрин сад лагъай аслу тушир газет "Лезгистандин хабарар" тешкилна.

Заридин гьикайар ("Щегъребала", "КIицIин вилер" ва мсб.) газетризни журналриз акъатзава. Абур хайи тIебиатдикай, ватандикай, инсанрин къадар-къисметдикай я.

Усман Къенберов Москвада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Миграгърин булахар, 1994.

СТАЛЬСКАЯ ЛИДИЯ

(1957)

Стальская Лидия Мирзеюсуфовна 1957-йисуз Агъа СтIалдал дидедиз хьана. Ада юкьван школа ва Дагъустандин университетдин филологический факультет куьтягна. Гзаф йисара Агъа СтIалдал вичин чIехи бубадин, (Мал Сулейманан, музейдин директорвиле кIвалахзава. Ам "ДР-дин культурадин лайихлу работник" я.

(Мал Лидияди школада амаз манияр ва шиирар кхьиз башла-мишна. Адан эсерар газетриз акъатзава ва "Куьредин ярар" кIватIалдик акатнава. Зари хайи тIебиатдал, ватандал къару я. "Ба-гъа я заз" шиирда авторди кхьизва: "Багъа я заз зи хуьруьн руг, палчух авай куьчярни. Багъа я заз зи бубад муг, рехи хьанвай дидеярни...")

Зари Агъа (Малрин Къазмайрал яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Куьредин ярар. — Магъачкъала, 2000.

САЙР АТ АГЪМЕДПАШАЕВА

(1958)

Агъмедпашаева Саират 1958-йисуз С. Сулейманан райондин Къулан СтІал хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб куьтягна ва "Куьредин ярар" газетдин редакцияда кІвалахна.

Шаир дидедай пай къачунвай руша школада амач худож* ственный эсерар теснифиз башламишна. Ада тІебиатдикай, муьгъ* уьббатдикай ва яшайишдикай кхьенвай шиирар лезги ппеирт •• журналриз ("Литературадин Дагъустан", "Дагъустандин дишегъли" ва мсб.) акъатзава.

Заридин рикІ алай жанр рубаияр, дерин фикир квай къуд царцІин шиирар, я. Саиратан рубаияр "Куьредин ярар" кІватІалда гъатнава.

С. Агъмедпашаева Каспийск шегъерда яшамиш жезва. .

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1999-йисан 27-май.
2. Куьредин ярар. — Магъачкъала, 2000.

МАЙРУДИН БАБАХАНОВ

(1958)

Зари Бабахан (Бабаханов Майрудин Бабаханович) 1958-йисан 20-октябрдиз Сулейманан райондин Пипер хуьре дидедиз хъана. Ада Самур хуьруьн юкъван мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягна. Хив райондин АрхитІрин юкъван мектебдин директорвиле кІвалахна. Алай вахтунда ам СтІал Сулейманан райондин образованидин управленидин начальник я.

Бабаханан шиирар лезги газетринни журналрин чинриз фадлай акъатзава. Ам "Муьгъуьббатдин куьче" ва "Гъетери табдач" ктабрин автор я. Абурай автордин бажарагъ ва устадвал аквазва.

Зари АрхитІа яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1992-йисан 18-июнь.
2. Куьредин ярар. — Магъачкъала, 2000.

ХАЗРАН КЪАСУМОВ

(1958)

Зари ва журналист Къасумов Хазран 1958-йисан 17-мартдиз С. Сулейманан райондин Ялцугъ хуьре дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб куьтягна, махсус образование къачуна, 1990-йисалай райондин Халкъдин гаф" газетдин хуьруьн майишатдин отделдин зеве-диш я.

Х.Къасумов жегъил вахтарилай литературадин куьруь эсерар: шиирар, гыкаяяр, къаравилияр ва очеркар кхьинал машгъул я. Абура газетризни журналриз акъатзава, радиодай гузва. Гыкаятдин эсерриз /"Разивал", "Пенсия" ва мсб. / инсанрин кимивилерал хуьруьн ва гъахъсузвал негъ авун хае я.

Зари Лезги писателрин союздин член я, Эминхуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 2001-йисан 22-февраль.

ФЕХРЕДДИН ОРУЖЕВ

(1958)

Оружев Фехреддин 1958-йисуз КцІар райондин Ширвановка хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван школа ва 1981-йисуз Ленинграддин уни-верситетдин химиядин факультет яру дипломдалди куьтягна. Гзаф йисара Азербайжандин ва Дагъустандин хуьреринни шегъеррин школайра кІвалахна. Алай вахтунда Дербентда "Юждаг" институт-дин муаллим я.

Ф. Оружева фадлай лезги ва урус чІаларал шиирар теснифзава. Адан эсеррай (Чилер кІеви я", "Лезги руш", "Хъайи чІавуз перишан" ва мсб.) ватандиз вафалувал, миъхи муьгъуьббат аквазва. 1999-йисуз шаирдин сад лагъай ктаб "Цавал стІалар" урус чІалал печатдай акъатна.

Фехреддин Оружев Дербент шегъерда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1998-йисан 26-март.

АЗИЗ МИРЗЕБЕГОВ (1959)

Зари, публицист ва таржумачи Мирзебегов Азиз Абдулмирович 1959-йисан Ю-ноябрдиз Кцлар райондин Агъа Лакар хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна. АР-дин лезги мектебра кваллахна. Алай вахтунда Дербент шегъерда "Юждаг" институтда члаланни литературадин тарсар гузва.

А. Мирзабегован шиирар, поэмаяр, очеркар ва макъалаяр лезги газетринни журналрин чинриз акъатзава. Ам "Цийи Чапаев" ктабдин автор я.

Шаирди 1991-йисуз Кцлар шегъерда "Риклин гаф" твар алай лезги литературадин газет тешкилна ва, вич адан редактор яз, са шумуд нумра акъудна.

А. Мирзабегова алатай асиррин лезги шаиррин эсерар араб, туьрк ва азербайжан члаларай дидедин члалаз таржума хъийизва. Хайи литературадин тарих чирзава, 1996-йисуз Алкъвадар Гъасан-эфендидин яратмишунриз талукъ илимдин ктаб печатдай акъудна.

Зари Лезги ва РФ-дин писателрин союздин член я, Дербент шегъерда яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1994, № 4-5.

ШАГЪБАЛА ШАГЪБАЛАЕВ (1960)

Шагъбалаев Шагъбала Омарович 1960-йисуз Докъузпара райондин Къара-Куьре хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн юкъван мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягъна. Мектебра муаллимвиле ва Дагъустандин радионин мухбирвиле кваллахна.

Ш. Шагъбалаеван шииратдин эсерар лезги газетринни журналрин чинриз акъатзава, "Къуьлуьн къилер", "Тавази гад" уртах кватгалра гъатнава. Зари "Карвандин рехъ" ва "Зенгер" ктабрин автор я.

Зари хайи хуьре яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур", 1994, № 4-5

АГЪАРАГЪИМ АГЪАРАГЪИМОВ (1960)

Агъарагъимов Агъарагъим Темиршагъович 1960-йисан 15-декабрдиз Докъузпара райондин Къара-Куьре хуьре дидедиз хъана. Адан юкъван школа ва Магъачкъаладин культурадин училище куьтягъна.

А. Агъарагъимов фадлай шиирар кхъинал машгъул я. Уьмуьрдин ва теориатдин жуьреба-жуьре гъаларикай теснифзавай эсерар газетрин ва журналрин чинриз акъатзава. Заридин яратмишунра аялар патал кхъенвай шиирри, имуча-мучайри еке чка къазва.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Самур" 1997, № I.

АРБЕН КЪАРДАШ (1961)

Твар-ван авай шаир ватаржумачи Арбен Къардаш (Къардашев Арбен Мегъединович) 1961-йисан 11-февралдиз Докъузпара райондин Миграгъ хуьре дидедиз хъана. Ада агалкъунаралди хайи хуьруьн юкъван мектеб ва 1984-йисуз Москвада Литературадин институт куьтягъна. 1968-йисалай Дагъустандин ктабрин издательствонин редакторвиле кваллахзава.

А. Къардашан эсерар 1976-йисалай лезги газетринни журналрин чинриз акъатзава. Ам "Сифте цуьквер", "Ичерин багъ", "Пешапай", "Иифен суфатар" ва «Арш» тварар алай шиирринни поэмайрин кватгалрин автор я. Заридин эсерар урус члалаз элкъуьрнава ва къилди ктабар яз ("Шехъ, зи цвелин тар" ва "Ватандин гум") акъатнава.

А. Къардаша лезги шаиррин яратмишунар урус члалаз элкъуьрзава: 1990-йисуз Етим Эминан "Гуьгъуьл" ва 1994-йисуз Стлал Сулейманан "Малум тушир члалар" ктабар печатдай акъудна. Сад лагъай ктабдай адаз Дагъустандин демократ жегъилрин союздин

"Олимп" премия гана.

Шаир драмадин эсерар яратмишунал машгул хъанва: "Фана багъдин гъуруьяр" ва "Хукац-Ханум" пьесаяр Лезги театрди сегъ-неламишна. Ам РФ-дин писателрин союздин член я. -1999-йисуз Дагъустан Республикадин Гъукуматдин премиядиз лайихлу хъана. Зари Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. Миграгърин булахар, 1994.

САИД-МЕГЪАМЕД

(1963)

Сайд - Мегъамед (Бабаев Саидмегъамед Жабраилович) 1963- йисуз Докъузпара райондин Миграгъ-Къазмаяр хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин хуьруьн майишатдин институт куьтягна.

Сайд -Мегъамеда жегъил вахтарилай шиирар теснифзава. Абур ("ГъалатI хъана", "Клеви сир", "И дуьнья", "Хура къати нефе хъай-ила" ва мсб.) газетрин ва журналрин чинриз акъатзава. Заридин яратмишунрин къилин темаяр муьгъуьббат, вафалувал, мергъяматлувал я.

Зари Миграгъа-Къазмайрал яшамиш жезва.

Чешмеяр:

I. "Лезги газет", 1994-йисан 9-сентябрь.

ГЪУЛАНГЕРЕК ИБРАГЪИМОВА

(1964)

Ибрагъимова Гъулангерек 1964- йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Билибилхуьре дидедиз хъана. Юкъван школа ва Дербентдин педколледж куьтягна, ада Белиждин 3-нумрадин мектебда дидедин члаланнин литературадин тарсар гузва.

Гъулангерек Ибрагъимова фадлай шиирар теснифунал машгул я. Адан эсерар лезги газетрин ва журналрин чинриз акъатзава. "Ашукъ я зун", "Лезги члал" ва маса шииррай хайи ватандал ашукъ, дидедин члал кланзавай зари аквазва. Адан са гзаф члалар ("Эсли", "Гъажи Давуд", "Чан ширин", "Пеле мег авай суна" ва мсб.) композитри музикадал эцигнава ва сегънедилаи манидарри лугъузва. Зари Белижда яшамиш жезва. **Чешмеяр: I.** "Лезги газет", 1999-йисан 15-март.

ЖАМИЛЯ ГЪАСАНОВА

(1970)

Зари ва журналист Гъасанова Жамиля Гъасановна 1970-йисуз Къурагъ хуьре дидедиз хъана. Ада юкъван мектеб ва Дагъустандин университетдин филологиядин факультет куьтягна, Къурагърин мектебда тарсар гана. Алай вахтунда "Лезги газетдин" мухбир я.

Ж. Гъасановади гъикаятдин эсерар теснифзава. Адан гъикаяяр ва критикадин макъалаяр газетрин ва журналрин чинриз акъатзава.

Зари Магъачкъалада яшамиш жезва. *ич*

Чешмеяр: а* I. "Самур", 2000, № I-2 .

ЗАИРА АМИНОВА

(1973)

Аминова Заира Фазиловна 1973-йисан Ю-декабрдиз Магъачкъалада дидедиз хъана. Ада агалкъунралди юкъван школа ва яру дипломдалди Дагъустандин университетдин экономический факультет куьтягна, Москвада аспирантурада клелзава.

Заиради гъеле школада амаз урус члалал шиирар теснифиз башламишна. Абур ("Гъил къачуда за", "Зулун йикъар", "За ваз, зи яр, икрамзава" ва мсб.) газетринни журналрин чинриз акъатзава. 1996-йисуз Петербургда жегъил заридин сад лагъай ктаб "Хиялрин улкве" печатдай акъатна. Муьгъуьббатдикай, тлебиатдикай ва мергъяматлуваликай теснифнавай шиирар ва поэмаяр 1998-йисуз Москвада акъатай. "Мад гъуьлел леле акъалтзава" ва "Апельсиндин варз" ктабра гъатнава.

-,.- Зари Москвада яшамиш жезва. "

Чешмеяр:

I. "Дагъустандин дишегъли", 1997, № 6.

ХАЛИДИН ЭЛДАРОВ

(1975)

Элдаров Халидин Жаферович 1975-йисуз Ахцегь райондин Къурукал хуьре дидедиз хъана. Ада агалкъунралди кIуьд йисан мектеб, Магъачкъаладин музыкадин училище ва Дагъустандин университетдин къецепатан чIаларин факультет куьтягъна, аспирантурада кIелзава.

Халидин Элдаров школада амаз шиирар теснифунал машгъул хъана. Адан жуьреба-жуьре жанрайрин эсерар: лирикадин шиирар, сонетар, рубаияр ва мсб. газетриз, журналриз акъатзава. Абуруз ("РикI гуда ваз", "Са рушаз", "Бед хиялдиз жаваб" ва мсб.) дерин фикирар, цIийи рифмаярни гекъигунар хае я.

Зари 2000-йисуз Дагъустандин жегъил писателрин совещанидин иштиракчи хъана. Ам Магъачкъалад яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. "Лезги газет", 1998-йисан 23-апрель.

ЗАРЕМА ИБРАГЪИМОВА

(1983)

Ибрагъимова Зарема 1983-йисуз Магъачкъалада дидедиз хъана. Ада агалкъунаралди "Жегъил литератор" мектеб куьтягъна, Дагъустандин университетдин филологиядин факультетда кIелзава.

Заремади 1993-йисалай шиирар ва гъикаяр кхъизва, абур "Лезги газетдиз", "Кард" ва "Самур" журналриз акъатзава. Ватандикай ва тебиатдикай теснифнавай са жерге эсерар "Яратмишунин цIелхемар" тIвар алай кIватIалда (2000) чапнава.

3. Ибрагъимова 2000-йисуз Дагъустандин жегъил писателрин совещанидин иштиракчи хъана. Ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Искры творчества. -Махачкала, 2000.

2. "Самур", 2000, № 4.

ЗАИРА ХАНОВА

(1983)

Ханова Заира 1983-йисуз Магъачкъала шегъерда дидедиз хъана. Ада къизилдин медалдалди "Жегъил литератор" мектеб куьтягъна, Дагъустандин университетдин филологиядин ва юридический факультетра кIелзава.

Заиради 1993-йисалай шиирар, гъикаяр ва новеллаяр кхъизва. Абур "Лезги газетдин", "Кард" ва "Самур" журналрин чинриз акъатзава. Жегъил заридин са шумуд эсер "Яратмишунин цIелхемар" кIватIалдик (2000) акатнава.

3. Ханова 2000-йисуз Дагъустандин жегъил писателрин совещанидин иштиракчи хъана. Ам Магъачкъалада яшамиш жезва.

Чешмеяр:

1. Искры творчества. -Махачкала, 2000.

2. "Самур", 2000, №4.

Вахтар йигиндаказ къевез алатзава. Дуьньяда ва уьлкведа зурба вакъияяр къиле физва. . . Лезги литературада цIийи зарияр пайда жезва, абурун къелемрикайни цIийи-цIийи эсерар хкатзава - милли литературадин тарих давам жезва.

Шикилар ягъайбур Далгат Гъарунов, Усман Аликъ-улиев,
Тажидин Мегъамедов ва Зибивуллагъ Ярметов я.

КЪИЛЕР

Милли литературадин чан
алай тарих. *Сифте гаф*.....3

Давдакъ .....Ю
Дасхуьруьнви Моисей.....Ю

Мехсети -Ханум	II
Ширванви Хагани	II
Кушуви Михьитар	12
Хиневн Зайнаб	13
Генжеви Низами.....	13
Куьре Мелик.....	14
Кьурагьви Маруф	15
Миграгь Кьемер	16
Мискин Вели.....	16
Муьшкьуьрви Экбер.....	17
Кьалажухви Забит	17
Лезги Кьадир	18
Ахцегь Рагьманкьули.....	18
Лезги Салигь	18
Ялцугь Эмин	19
Ахцегь Назим	20
Ахцегь Ахмед	20
Ахцегь Закир	20
Лейли-Ханум	21
Мискинжви Кьурбан.....	21
Ахцегь Магьарам.....	22
Лезги Агьмед.....	22
Саид-Агьмед.....	23
Цилигви Букла	23
Кьуьчхуьр Сайд	23
Мазали Али	24
Ярагь Мегьамед.....	25
Ахцегь Мирзе Али	25
Сфи-эфенди.....	27
Рухун Али	28
Тгагьиржал Эмиралн	28
Мирзе Керим	29
Миграгь Мардали	29
Ахцегь Абдурагьман	30
ЗахитГ Гьашим	30
Ахцегь Мегьамед-Шериф	31
Кьачмаз Сайд.....	31
Лезги Хва.....	31
Алкьвадар Гьасан	32
Лгавн Рамазан	32
Малла Нури.....	33
Мискинжви Жабраил.....	33
Етим Эмин	34
Мамрач Кьазанфарбег.....	35
Рухун Магьмуд	36
Етим Мелик	36
Ялахь Рамазан	37
Кьасумхуьруьнви Султан	37
Нури-эфенди.....	37
Мегьамед Сайд	38
Гьанидин Эмираслан	38
Хпеж Кьурбан.....	39
Ялахь Гьажн Ибрагьим	39
Мехкergьви Шихмегьамед	40
Муьгьверган Али	40
Юатрухви Гьабибуллагь	40
Ахцегь Гьажн	41
СтIал Сулейман	42
Юепир Айисат	43
Чилихь Абдулгьамид	44
Кесиб Абдуллагь	44
СтIал Саяд	44
Идрис Шамхалов	45
Нуредин Шерифов	45
Абдулкьадир Алкадарский	46
Ражаб Амирханов.....	46
Шиназ Гьезерчи.....	47
Хуьруьг Тагьир.....	48
Шагьдагьви Малик	49
Мегьамед Гьажиев.....	50
Сейфудин Шихалиев.....	50
Сейфудин Гьажиев	51
Курхуьруьнви Мирзebutай	52

Къурагъ Афизат	52
Гъжибег Гъжибегов	52
Мемей Эфендиев.....	53
Мустафа Эфендиев	54
Зияудин Эфендиев	54
Къази Къазиев	55
Абдул Муталибов	56
Миграгъ Угълангерек	56
Альдер Билалов	56
Агълалар Гъжиев	57

Къуруш Мегъамед.....	57
Арагъ Ярагъмед.....	58
Насруллагъ Нури.....	58
Назир Агъмедов.....	59
Исмаил Вагъабов.....	59
Рамазан Гашаров.....	60
Алибег Фетягъов.....	60
Насир Эюбов.....	61
Абдуллагъ Искендеров.....	61
Къбяс Межидов.....	62
Муьгъуьдин Асваров.....	62
Серкер Мингъажев.....	63
Балакъардаш Султанов.....	63
Осман Эфендиев.....	64
Рамазан Юсуфов.....	64
Шагъ-Эмир Мурадов.....	66
Нажмудин Самури.....	66
Георгий Лезгинцев.....	67
СтIал Мусайиб.....	67
Нажмудин Шабанов.....	68
Ибрагъим Агъмедов.....	68
Хуьруьг Лукъман.....	68
Къудрат Велиханов.....	70
Хкем Жамалдин.....	70
Имиралн Ибрагъимов.....	79
Абдурагъман Къурбалиев.....	71
Рагъим Рагъимов.....	71
Багъадин Ибрагъимов.....	71
Шихнесир Къафланов.....	72
Къасум Фаталиев.....	72
Къафкъаз Фетягъов.....	73
Агъед Агъаев.....	73
Имам Асланов.....	74
Искендер Къазиев.....	74
СтIал Мислимат.....	74
Гелхен Мухтар.....	75
Сфи-Буба.....	75
Жамалдин Чигалиев.....	76
Мегъамедсалигъ Эфендиев.....	76
Мегъамед Камалдинов.....	77
Абдул Ражабов.....	78
Забит Ризванов.....	78
Мурадхан Шихвердие».....	79
Абдурагъман Ляметов.....	79
Салигъ Селимов.....	80
Иззет Шерифов.....	80
Чепер Касбуба.....	
Эмирбег Лачинов.....	
Мирзали Рустамов.....	
Гуьлбала Ханов.....	И
Багъиш Багъишев.....	
Межид Гъажиев.....	
Къадир Рамазанов.....	
Байрам Салимов.....	
Мегъамед Агъа.....	
Абдулбари Магъмудов,,	
Асеф Мегъман.....	
Ибрагъим Мурадов.....	
Абдулкъадир Сайдумов ,	
Бейбала Халидоп.....	
Абад Шагъмардамоа.....	%I
Ядуллагъ Шайдаев.....	87
Якъуб Яралиев.....	87
Агъамегъамед Беделов.....	' 88
Садикъ Гъажиев.....	88
Исмихан Къадимов.....	89
Назир Мирзоев.....	90
Багъиш Айдаев.....	90
Буба Гъажикъулиев.....	90
Келентер Келентеров.....	91
Абдурагъман Межидов.....	91
Лезги Нямет.....	92

Алирза Саидов.....	92
Дагълар Абдуллаев	94
Фикрет Гъажиев	94
Желил Мурадалиев	94
Сажидин Саидгъасанов	95
Мурад Бегов.....	95
Геннадий Гъабибов	95
Жамидин.....	97
Яргунви Гъажибала	97
Шамсудин Исаев	97
Фахрудин Несрединов	98
Айнар Султанова	98
Абдурашид Рашидов	99
Малик Гъажиев	99
Ибрагъим Гъуьсейнов	99
Казим Казимов.....	Ю1
Къариб Къарибов	Ю1
Гариверди Магъсимов	Ю1
Юсуф Мамедов	Ю2
Шамсудин Тагъиров „-.*!“	Ю2
Мегъди Абдуллаев	Ю2
Такъидин Гъажимурадов	Ю3
Кичибег Мусаев.....	Ю3
Нияз-Али Пашаев	Ю4
Алуван Шагъэмирова.....	Ю4
Шафидин.....	Ю4
Азиз Алем	Ю5
Мурсал Ал пан.....	Ю7
Рамазан Кайитов.....	Ю7
Гъаким Къурбан	Ю7
Нариман Магъманов	Ю8
Шакир Наврузбегов.....	Ю9
Гъуьсейн Рамазанов.....	Ю9
Нариман Самуров	Ю9
Ханбиче Хаметова	Ю0
Муртуз Шихсефиев	Ю0
Шихзада Юсуфов	Ю2
Алим Адигуьзелов.....	Ю2
Тажидин Агъмедханов.....	Ю2
Гъамдуллагъ Бабаев	Ю3
Нариман Къарибов.....	Ю3
Мегъамед Эсер.....	Ю4
Тажидин Мегъамедов	Ю4
Зара Фейзуллаева	Ю5
Расим Гъажиев	Ю5
Вадим Жамалдинов	Ю5
Айдунбег Камилов	Ю6
Эседуллагъ Наврузбегов.....	Ю7
Ражаб Ражабов	Ю7
Людмила Гъамидова.....	Ю7
Мердали Жалилов	Ю8
Ражаб Тагъирбегов	Ю8
Марлен Каиди	Ю0
Агъалар Исмаилов	Ю0
Тажидин Агъавердиев	Ю1
Камалдин Агъмедов.....	Ю2
Максим Алимов	Ю2
Жамал Байрамалиев.....	Ю2
Зуьгъре Акимова	Ю4
Абдуселим Исмаилов	Ю5
Нажмудин Шихнабиев	Ю5
Ахцегъви Алмас.....	Ю6
Фейруз Беделов.....	Ю6
Музьеффер Меликмамедов	Ю7
Важибат Насруллаева	Ю8
Пакизат Фатуллаева.....	Ю9

Абдул Фетягъ .....
Гуълмегъамед Шугъаев .....
Майил Эфендиев .....
Шихмурад Агъакеримов...
Абдул Ашурагъаев .....
Загъидин Гъасанов .....
Мирземет Салманов .....
Гъажимет Сафаралиев .....
Магъмуд Эфендиев.....
Бикеханум Алибегова.....
Нариман Ибрагъимов.....
Абидин Камилов .....
Фейзудин Нагъиев .....
Шагъабудин Шабатов .....
Медет Эрзиманов.....
Гъасан Хасиев.....
Мегъамед Садикъ .....
Мукаил Агъмедов.....
Гъилал Аскеров .....
Назир Гуълметов.....
Саидмет Зулфикъаров.....
Седакъет Керимова.....
Ризван Ризванов.....
Алюсед Азизханов.....
Акиф Алиханов .....
Мегъамед Ведих.....
Гъемзет Гъемзетов .....
Мегъамед -Ариф Садъкъи..
Имам Яралиев .....
Зулфикъар Къафланов .....
Усман Къенберов.....
Стальская Лидия .....
Саират Агъмедпашаева .....
Майрудин Бабаханов .....
Фехредин Оружев.....
Азиз Мирзебегов .....
Шагъбала Шагъбалаев .....
Агъарагъим Агъарагъимов.
Арбен Къардаш .....
Саид-Мегъамед.....
Гъулангерек Ибрагъимова..
Жамиля Гъасанова .....
Заира Аминова .....
Халидин Элдаров .....
Зарема Ибрагъимова.....
Заира Ханова .....

АКИМОВ КУРБАН ХАЛИКОВИЧ

ЛЕЗГИНСКИЕ ПИСАТЕЛИ

СПРАВОЧНИК

На лезгинском языке

Редактор **Жамидин Гаджимурадов** Художник
баирамбеков М. Техн редактор **Насима**
Велибековш Корректор **Тамила Исаева**

Сдано в набор 22 II.00. Подписано в печать 02 08.01.
Формат 60x84 1/16. Бумага офс. №1. Уч.-издл 10,5
Усл.пл. 10,0 Тираж 2000 экз.

Издательство ООО «Мавел», ИД № 04958

Типография ООО «Мавел»
376010, Махачкала, ул. О Кошевого, 42а
тел. 61-38-90